1998. JANUÁR
XIV. évf. 1. (126.) szám
Ára: 248 Ft

video magazin

Liv Tyler
Diane Lane

Teszt: digitális kamerák

A horror királya: Stephen King

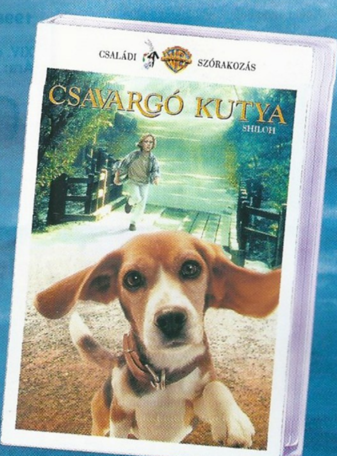

ED HARRIS

VIDEOPREMIER
1998. január 22.

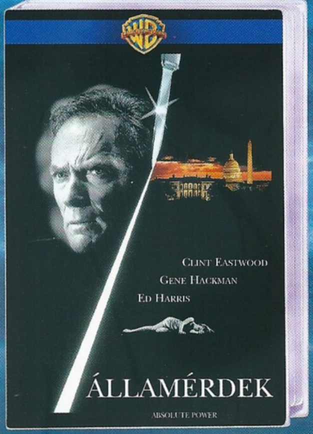
CSAVARGÓ KUTYA

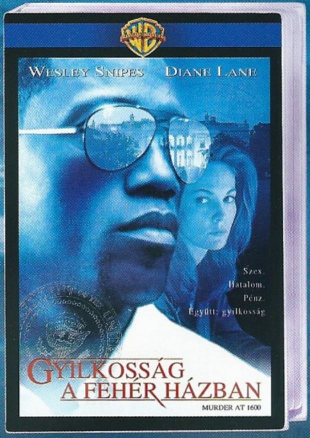
Shiloh szeretetre és boldog otthonra vágyik, játszani szeretne és nagyra nőni. Egy kiskutyának éppen ugyanannyi joga van a boldogsághoz, mint egy kisfiúnak.
Amikor Marty és Shiloh találkoznak, rögtön megtetszenek egymásnak. Örökbe fogadják egymást. Vagy egyszerűbben: elválaszthatatlan barátok lesznek.

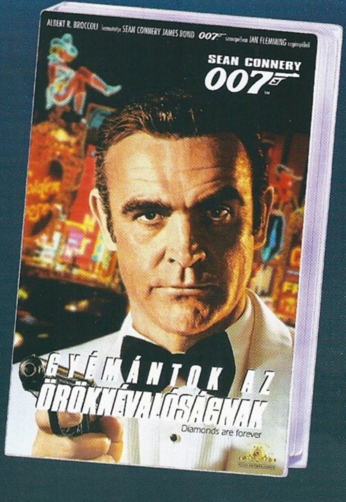

ÁLLAMÉRDEK

Luther Whitney (Clint Eastwood) mestertolvaj utolsó nagy dobására készül. A célpont egy dúsgazdag üzletember villája. A rutinos bűnöző könnyűszerrel bejut a házba, majd a tükrös rejtekajtó mögötti kincseskamrába. Összepakolja a zsákmányt, és már éppen indulni készülne, amikor akaratlanul is szem- és fültanúja lesz egy kissé illuminált párocska titkos légyottjának, amely gyilkosságba torkollik.

GYILKOSSÁG A FEHÉR HÁZBAN

Gyilkosság történt a Pennsylvania Avenue 1600-ban. A körzetért felelős detektív kiszáll a helyszínre, és nyomozni kezd. Makacs, mint mindig, bulldogszívóssággal ered a gyanúsítottak nyomába. Csak egyetlen kis problémája van: a Pennsylvania Avenue 1600, a Fehér Ház címe. Itt nem történhet egyszerű gyilkosság. Azonnal beavatkozik az FBI. Álruhás ügynökök, csapdák, hazugságok, halálos ellenségek várják Regis felügyelőt.

GYÉMÁNTOK AZ ÖRÖKKÉVALÓSÁGNAK

Nem ő az egyetlen, de ő az első. Az utána következők csupán az ő bőrébe próbáltak belebújni. Nem vitás, Sean Connery az igazi James Bond, és ezt ő is tudja. Ezért is tért vissza legszebb, leghíresebb szerepéhez. Ezúttal a világ gyémántkereskedelme körül kerülnek napvilágra olyan nyomok, melyeket csak a kémek kéme tud megfejteni.

Forgalmazza az InterCom Kft. 1145 Bp., Bácskai u. 28-36. Tel.: 467-1-467 Fax: 252-2736 E-mail cím: video@intercom.hu *Megújult honlapunk:* http://www.intercom.hu/

A video magazin TARTALMÁBÓL

Kedves Olvasó!

Remélhetően kellően kipihente magát a szerencsésen hosszúra nyúlt év végi ünnepek alatt. Ha netán lusta volt kimozdulni otthonról, hogy egy-két jó filmért leugorjon a tékába, bizonyára akkor is csillapíthatta filméhségét a televíziós csatornák segítségével. A Csinibabát két állami televízióban is megnézhette, s kedvére válogathatott a klasszikus Sabrinától a 2001. Űrodüsszeián át Hitchcock Forgószeléig, Susan Sarandonnal A gyönyör rabjaiig.

Ám januárban ismét vége a lustaságnak! Elkezdődött a suli, a munka, nem lehet tovább naphosszat otthon tévézgetni, olvasgatni. De jövetmenet ismét érdemes betérni a videókölcsönzőkbe is, hisz a januári újdonságok között megannyi csemegével találkozhatunk. Verne Gyula ezúttal a 007-es ügynök Pierce Brosnan kezét fogja, s vezeti őt 80 nap alatt a Föld körül; Roland Emmerich megmutatja, milyen vizsgafilmet forgatott A függetlenség napja előtt egy évtizeddel; a két tökkelütött figura, Beavis és Butthead ezúttal nem a tévében és nem öt percig szórakoztat minket angolul, hanem másfél órán át magyarul; Ed Harris pedig az Államérdeket képviseli Clint Eastwood ellenében.

Az újdonságok mellett az ínyenceknek más kincseket is rejtenek a tékák polcai, melyekre szintén igyekszünk felhívni a figyelmet. Az átlagon felüli izgalmak kedvelői tucatnyi Stephen King-mű között válogathatnak. S hogy ki is valójában a horror királya, s melyek ezek a filmek? Kiderül kétrészes írásunkból. Aki a minőségi filmek között szeretne csemegézni, az újdonságnak számító igényes cseh alkotások mellett válogathat például a német rendező, Werner Herzog művei közül, akiről e havi portrénk szól.

S hogy melyek lesznek az idei év nagy külföldi és hazai tékasikerei? Bepillanthatunk a jövőbe is: minden bizonnyal azok a filmek, melyek a mozikban is sikeresek voltak. Az 1997-es, lehető legrészletesebb bevételi toplistát már most, január első napjaiban megmutatjuk Önnek!

Budapest, 1998. január

Falus Tamás

Főszerkesztő: Falus Tamás
Művészeti szerkesztő: Czifferszky Attila
Képszerkesztő: Fejér Gábor
A szerkesztőség címe:
1114 Budapest XI., Eszék u. 9–11.
Tel./fax: 361-3859
E-mail: video@irisz.hu

Kiadja a Video Magazin Kft. • Felelős kiadó: Belán Gábor ügyvezető igazgató
Nyomdai előkészítés: MULTIMIX Kft.

Nyomás:
SZIKRA LAPNYOMDA RT.
1133 Budapest, Visegrádi u. 116.
Felelős vezető: Lendvai Lászlóné vezérigazgató

Terjeszti a Nemzeti Hírlapkereskedelmi Rt. és a regionális részvénytársaságok, valamint az alternatív terjesztők. • Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Rt. Előfizethető a hírlapkézbesítőknél és a Hírlapelőfizetési Irodában (1089 Budapest VIII., Orczy tér 1., levélcím: 1900 Budapest, Orczy tér 1.), ezenkívül Budapesten a Magyar Posta Rt. Hírlapüzletági Igazgatósága kerületi ügyfélszolgálati irodáin, vidéken a postahivatalokban.
HU ISSN 0237-5141

ALKOTÓK, SZTÁROK

Sztárözön, a Golden Globe jelöltjei 5–6
Rendezte: Werner Herzog 12–13
Ed Harris 20–23
Diane Lane 27–29
Los Angeles-i interjú Shirley MacLaine-nel 24-25
Liv Tyler 40–41
A horror királya: Stephen King I. 48–51

FILMEK

A Noé bárkája elv 8–9
80 nap alatt a Föld körül 16–17
Beavis és Butt-head 30–31
Alien 1–4. 33–35
Hanglenyomat 36
Millenium 38–39

TÉMÁK

Furcsaságok világa 53
Magyarország, a szórakoztatóelektronikai „kishatalom” 56–57
Mozibevételi rangsor 1997 64–65

LAKOSSÁGI VIDEÓKAZETTÁK

Top 40 45
16, 42–44, 47, 68

JOGI KÉRDEZZ–FELELEK

Jogszabályváltozások '97 52

TANÁCSADÓ

Kamkorderek képérzékelői 54

TESZT

Panasonic mini digitális kamkorderek 58–60

HÍRÖZÖN

Per Debrecenben, Retina '98 Szigetváron, CeBit '98 Hannoverben, A Genesis Budapesten, Men In Black, Videós statisztitkok 61–63

MOZI- ÉS VIDEÓELŐZETES

Februári újdonságok

Sztárözön

ROBERT DUVALL, A MINDENES

Robert Duvall, *Sztálin* megformálója, *A keresztapa* első két részének egyik meghatározó figurája, Eichmann megszemélyesítője, megannyi sikerprodukció s több mint félszáz filmszerep után ezúttal forgatókönyvet írt, *The Apostle* címmel. Ezekben a napokban, január 5-én múlt 67 éves az Oscar-díjas színész, aki ezúttal a film rendezését is magára vállalta, s a főszerepet sem bízta másra. A forgatókönyv az angol nyelvű könyvek legnagyobb kiadója, a híres Penguin Book gondozásában is meg fog jelenni.

BRUCE WILLIS DENZEL WASHINGTONNAL FORGAT!

Miközben **Bruce Willis** *A Sakálban* hódít, s lassan már a dobozban van a *Mercury Rising* című filmje, máris itt az újabb filmterv, a *Marshall Law*. A rendező **Edward Zwick** *(Szenvedélyek viharában, A bátrak igazsága),* a forgatás pedig január végén kezdődik. Willis az amerikai hadsereg generálisát alakítja majd, akit Brooklynba küldenek, mely térség terrorista támadások középpontjává vált. Itt kerül konfliktusba egy, az ügyben nyomozó FBI-ügynökkel, akit **Denzel Washington** személyesít meg. Előtte azonban Willisnek még be kell fejeznie az *Armageddon* című film forgatási munkáit.

Úgy tűnik, a közeljövőben új Bruce Willis-filmekből egész jó lesz a felhozatal...

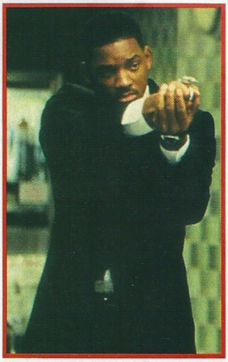
HUGH GRANT, A MŰKERESKEDŐ

Egy New York-i műkereskedőt fog alakítani **Hugh Grant**, a Hollywoodban befutott brit színész a *Mickey Blue Eyes* című filmben. **James Caan** is csatlakozott a produkcióhoz, melyben Grant menyasszonyának maffizózó apját fogja alakítani. A film társproducere Grant barátnője, **Elizabeth Hurley**, aki producerként a *Halálos terápia* című filmmel mutatkozott be sikeresen. Annak főszereplője – **Gene Hackman** oldalán – ugyancsak barátja, Hugh volt. (A *Halálos terápia* februárban kerül a tékákba.)

JERRY GOLDSMITH AJÁNDÉKA

Jerry Goldsmith, a neves hollywoodi filmzeneszerző decemberben az amerikai filmakadémia Margaret Herrick könyvtárának adományozta eredeti, kézzel írt zenei vázlatait. 1957-től napjainkig több, mint száz film kísérőzenéje fűződik nevéhez, így többek között a *Kongó* vagy *Az elnök különgépe*. A szakemberek négy évtized kiemelkedő filmes dokumentumai között tartják számon az értékes ajándékot. Goldsmith zenéjét 1962 óta eddig tizenhat alkalommal jelölték Oscarra, melyet 1976-ban az *Ómen*hez írt muzsikájáért meg is kapott.

Legközelebb idehaza a *Szigorúan bizalmas* (L. A. Confidential) című **Kim Basinger**-mozifilmben hallhatjuk a zeneszerző munkáját, melyet Golden Globe-díjra jelölték.

WILL SMITH MUNKÁBAN

Will Smith nem panaszkodhat, hogy nem látják el munkával. A *Men In Black* szupersztárja a zenei sikerlistákon is előkelő helyet szerzett e film betétdalával, de már előre tekint, hiszen ebben az esztendőben három produkcióban is részt vállal. A Touchstone Picturesnél forgatja az *Enemy of the State* című filmet, a Warner Brothersnél a *The Wild, Wild West*et, s még az év végén sort kerít arra, hogy a *The Mark* című moziban kamatoztassa tehetségét.

SHIRLEY MACLAINE, A KITÜNTETETT

Életművéért *Cecil B. DeMille*-díjjal tüntetik ki **Shirley MacLaine**-t január 18-án a Golden Globe-díj átadási ceremóniáján. Míg az Arany Glóbusz díjazottainak neve az utolsó pillanatig titokban marad, addig a múlt században született neves amerikai rendező-producerről elnevezett életműdíj várományosának nevét már decemberben nyilvánosságra hozták. A színésznő egyik legutóbbi filmje, a *Becéző szavak* folytatása, az *Esthajnalcsillag* néhány hete jelent meg idehaza videókazettán. (Interjúnkat a kitüntetettel lásd a 24–25 oldalon.)

A Golden Globe főbb kategóriáinak jelöltjei:

A legjobb drámai alkotás:
Amistad
The Boxer
Good Will Hunting
Szigorúan bizalmas (L. A. Confidental)
Titanic

A legjobb színésznő drámai alkotásban:
Helena Bonham Carter (The Wings of the Dove)
Judi Dench (Mrs. Brown)
Jodie Foster(Kapcsolat – Contact)
Jessica Lange (A Thousand Acres)
Kate Winslet (Titanic)

A legjobb színész drámai alkotásban:
Matt Damon (Good Will Hunting)
Daniel Day-Lewis (The Boxer)
Leonardo DiCaprio (Titanic)
Peter Fonda (Ulee's Gold)
Djimon Hounsou (Amistad)

A legjobb vígjáték vagy musical:
As Good As It GetsAlul semmi (Full Monty)
Men In Black – Sötét zsaruk
Álljon meg a násznemenet! (My Best Friend's Wedding)
Wag the Dog

A legjobb színésznő vígjátékban vagy musicalben:
Joey Lauren Adams (Chasing Amy)
Pam Grier (Jackie Brown)
Helen Hunt (As Good As It Gets)
Jennifer Lopes (Selena)
Julia Roberts (Álljon meg a násznemenet!)

A legjobb színész vígjátékban vagy musicalben:
Jim Carrey (Hanta Boy)
Dustin Hoffman (Wag The Dog)
Samuel L. Jackson (Jackie Brown)
Kevin Kline (In & Out)
Jack Nicholson (As Good As It Gets)

A legjobb nem amerikai film:
Artemisia (francia)
The Best Man (olasz)
Lea (német)
My Life in Pink (belga)
The Thief (orosz)

A legjobb epizódszereplő színésznő:
Kim Basinger (Szigorúan bizalmas)
Joan Cusack (In & Out)
Julianne Moore (Boogie Nights)
Gloria Stuart (Titanic)
Sigourney Weaver (The Ice Storm)

A legjobb epizódszereplő színész:
Rupert Everett (Álljon meg a násznemenet!)
Anthony Hopkins (Amistad)
Burt Reynolds (Boogie Nights)
Jon Voight (Az esőcsináló)
Robin Williams (Good Will Hunting)

Golden Globe 1998

– a jelöltek

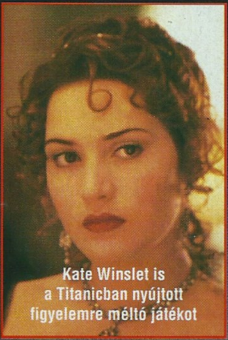
December derekán hozták nyilvánosságra Beverly Hillsben az idei 55. Golden Globe (Arany Glóbusz) díj jelöltjeinek listáját, melyet évről évre a Hollywoodba akkreditált külföldi újságírók szavazatai alapján állítanak össze. Az ünnepélyes díjátadási ceremóniát január 18-án rendezik.

Leonardo DiCaprio a Titanicban

Kim Basinger ismét a jelöltek között: Szigorúan bizalmas

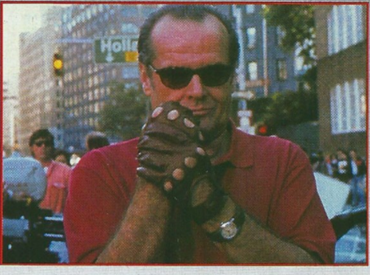
Kate Winslet is a Titanicban nyújtott figyelemre méltó játékot

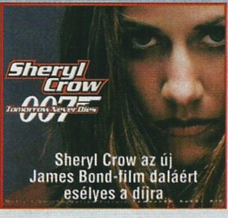
Kevin Kline az In & Outban

Helen Huntot két kategóriában is jelölték

Jack Nicholson újra elemében: As Good As It Gets

Sheryl Crow az új James Bond-film daláért esélyes a díjra

A legjobb rendező:
James L. Brooks (As Good As It Gets)
James Cameron (Titanic)
Curtis Hanson (Szigorúan bizalmas)
Jim Sheridan (The Boxer)
Steven Spielberg (Amistad)

A legjobb forgatókönyv:
Mark Andrus/James L. Brooks (As Good As It Gets)
James Cameron (Titanic)
Matt Damon/Ben Afflec (Good Will Hunting)
Brian Helgeland/Curtis Hanson (Szigorúan bizalmas)
Hilary Henkin/David Mamet (Wag The Dog)

A legjobb eredeti filmzene:
Philip Glass (Kundun)
Jerry Goldsmith (Szigorúan bizalmas)
James Horner (Titanic)
Michael Nyman (Gattaca)
John Williams (Hét év Tibetben)

A legjobb eredeti filmbetétdal:
Go The Distance (Hercules) Alan Menken, David Zippel
Journey to the Past (Anasztázia) Stephen Flaherty, Lynn Ahrens
My Heart Will Go On (Titanic) James Horner, Will Jennings
Once Upon a December (Anasztázia) Stephen Flaherty, Lynn Ahrens
A holnap markában (Tomorrow Never Dies) Sheryl Crow, Mitchell Froom

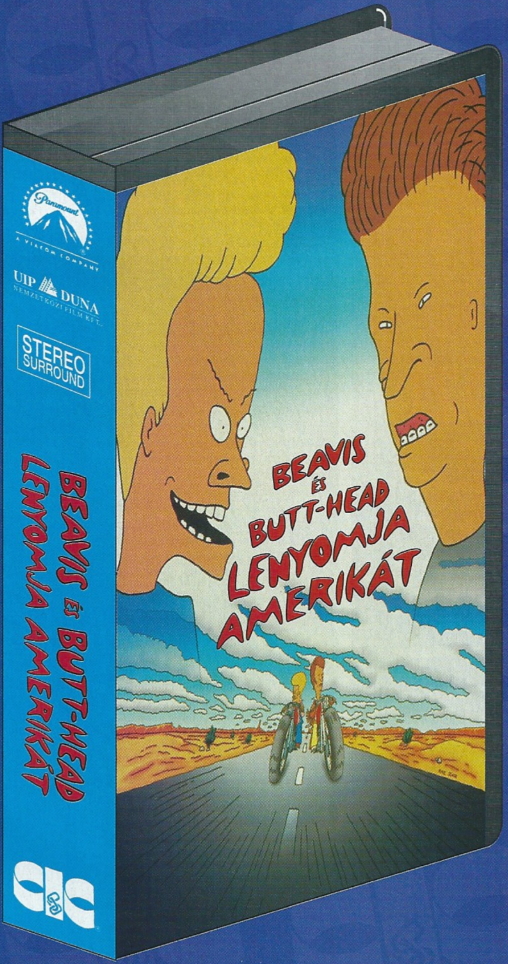
A legjobb színésznő televíziós sorozatban, musicalben vagy vígjátékban:
Kirstie Alley (Veronica's Closet)
Ellen DeGeneres (Ellen)
Jenna Elfman (Dharma and Greg)
Calista Flockhart (Ally McBeal)
Helen Hunt (Mad About You)
Brooke Shields (Suddenly Susan)

A legjobb színész televíziós sorozatban, musicalben vagy vígjátékban:
Michael J. Fox (Spin City)
Kelsey Grammer (Frasier)
John Lithgow (3rd Rock From the Sun)
Paul Reiser (Mad About You)
Jerry Seinfeld (Seinfeld)

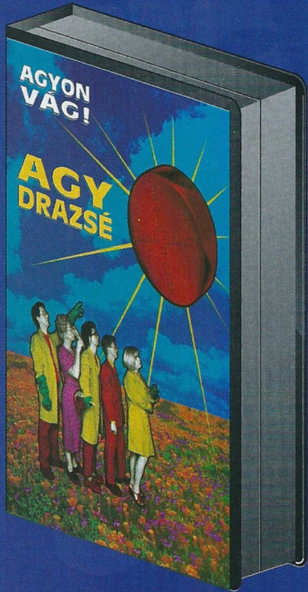
A legjobb televíziós sorozat kategóriában ismét ott verseng az **X-akták**, vetélytársa többek között a **Vészhelyzet.** **Gillian Anderson**, a tavaly is győztes ismét jelölt a legjobb tv-s színésznő kategóriában, ahol a Vészhelyzet egyik hősnőjét megformáló **Julianna Margulies** hódíthatja el előle az újabb címet.
A legjobb televíziós férfiszínész lehet **Anthony Edwards** és **George Clooney** – szintén a Vészhelyzetből –, de az X-aktás **David Duchovny** Gillianhez hasonlóan megint nyerhet. **Chris Carter** másik „teremtménye", a **Millenium**, melyből **Lance Henriksen** játéka lehet nyerő.
Megjegyzés: a Magyarországon már bemutatott filmek címét magyarul közöljük. Az említett filmek többsége idén látható lesz a magyar mozikban – s idővel videón is.

VIDEO CSÚCSON

premier JANUÁR 20

EZ MÁR NEM
FÉRT BE A TÉVÉBE.

AGYON VÁG!

UIP DUNA NEMZETKÖZI FILM KFT. · CIC · Paramount A VIACOM COMPANY · UNIVERSAL

UIP-DUNA FILM, 1021 BUDAPEST, HÜVÖSVÖLGYI ÚT 54. Tel.: 394-0007, Fax: 274-2177

Fogalmam sincs róla, mi állhat *A függetlenség napja* rendezője, *Ronald Emmerich* müncheni filmfőiskolán kapott bizonyítványában, a magam részéről azonban négyes alát adok vizsgafilmjére.

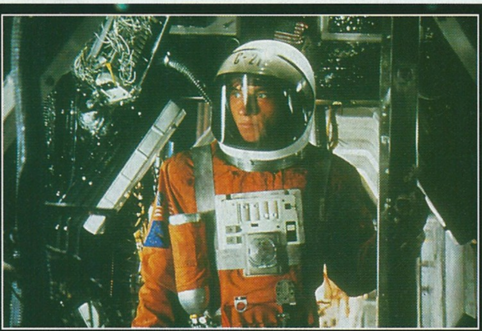
A *Noé bárkája elv* a legköltségesebb vizsgafilmek egyike volt – a szóbeszéd szerint a legdrágább s csupán annyi volt a költségmegtakarítás, hogy Emmerich maga írta a forgatókönyvet. A végzős hallgató szerette a sci-fit, ez kétségtelen. Kedvencei közé tartozott a *2001 Űrodüsszeia*, igaz, nála nem lábszárcsont, hanem szobaventillátor tűnik át űrállomásba.

Florida, az űrállomás

Tehát űrállomás. A *Florida Arklab* geostacionárius pályán kering bolygónk körül. Személyzete csupán két főből áll, Max Marek meteorológus *(Franz Buchrieser)* és Billy Hayes kapitány *(Richy Müller)* alkotják a személyzetet. A meteorológus az esti híradó végén az űrből mondja el a várható időjárást, míg társa végzi a karbantartást, mos és takarít... Mikrohullámú sugárzást kibocsátó reaktorukkal a fedélzeten képesek befolyásolni a földi időjárást, szétlőnek vele egy monszunt vagy esőt csinálnak egy száraz terület fölött. Mindez a C. O. R. A. program keretében zajlik, rendben és unalmasan, egészen addig, amíg Riadban galád terroristák túszul nem ejtenek néhány amerikai követségi alkalmazottat. Az amerikai légierő gépei felszállnak, az óceánon állomásozó orosz flotta hajói pedig megfigyelnek. Az űrlaboratórium közben folyamatos kapcsolatban van a földi irányító központtal, ahol Felix Kronenberg *(Matthias Fuchs)* adja nekik az utasításokat. Ám egyszer csak olyan parancs érkezik, amit Max nem tud értelmezni: a titkos kódot ugyanis csak Billy, a katona ismeri. Hamarosan kiderül, hogy a mikrohullámú sugárzás fegyver is lehet, mégpedig félelmetes, kivédhetetlen, a kozmoszból érkező csapás. De ha egyszer a honfitársak veszélyben vannak... A vonakodó személyzet hamarosan megkapja a váltást, Eva Thompson *(Avviva Joel)* és Gregor Vandenberg *(Nikolas Lansky)* személyében. Az űrrepülőgép látványosan kapcsolódik az űrlaboratóriumhoz, Eva, Max régi szerelme lelki életet él a férfivel, míg Gregor fura manipulációba kezd. Billynek feltűnik a dolog, de a másik revolvert szegez rá, mi több, meg is sebesíti. A Földről Felix kiadja a parancsot: mikrohullámot az arabokra, de Max sikeresen szabotálja az akciót, igaz, az életével fizet érte. A reaktorban

beindul a láncreakció, Billy és Eva elszelel az űrrepülőgéppel, míg Gregor és a már halott Max felrobban a Florida űrállomással együtt. A történetet Billy elbeszélése foglalja keretbe, ő az, akit Felix kihallgat már az események után, s időnkénti visszaemlékezéseiben elevenednek meg a történtek. A dolgok egyébként 1997. november 13-án kezdődtek...

A 2001 Űrodüsszeia hatása

Emmerich 1983-ban készült filmje magán viseli a sci-fi-klisék majdnem minden jó és rossz tulajdonságát. A történet főhőseinek muszáj amerikaiaknak lenniük és a rossz arab terroristák sem maradhatnak ki belőle. Ez utóbbiak egyébként arctalanok, mivel a kamaradráma jellegű mozi főleg az űrállomáson, illetve a kihallgató helyiségben zajlik. A nyitó és a záró kép rímel egymásra, Felix, a kormányzat *Humphrey Bogart*-módra folyton cigarettázó nagy hatalmú képviselője a legjobb vallatótiszteket idézi: egyszerre barátságos és távoltartó, demagóg és hazafi. Még szerencse, hogy 1981 áprilisában leszállt egy igazi űrrepülőgép, ezt a landolást a rendező egy az egyben átemelte filmjébe. Az űrállomás és a kozmoszbeli felvételek egy részéért Emmerich a felelős, persze érezhetők a *2001* látványtervei, különösen ami a reaktortérben való közlekedést illeti, mintha HAL belseje elevenedne meg a sci-fi-kedvelő néző szeme előtt. A film zenéje viszont ötöst érdemel, *Hubert Bartholomä* muzsikája híven követi a cselekményt és jól festi alá a jeleneteket. Ami viszont a párbeszédeket illeti... azok bizony kissé sematikusak. Mintha Emmerich kevesebb gondot fordított volna a szövegre, mint a látványra, s ez néha megbosszulja magát, unalmas perceket szerez.

Ezzel együtt is *A Noé bárkája elv* érdekes film, főleg azok számára, akik ismerik a rendező további alkotásait: a *Csillagkaput*, a *Tökéletes katonát*, nem is beszélve *A függetlenség napjá*ról. Emmerich megtanult rendezni, s ez az alkotása – az 1984-es Berlini Filmfesztivál nyitófilmje – amit már akkor húsz ország vásárolt meg, végre eljutott hozzánk is, s az új esztendő egyik első videópremierje. Tanulságos megtekinteni e zsengét, amelyben ki-ki felfedezheti a rendező későbbi nagy filmjeinek egyes elemeit.

Trethon Judit

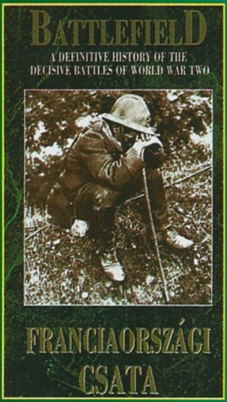

Mi történt A függetlenség napja előtt?

A Noé bárkája elv

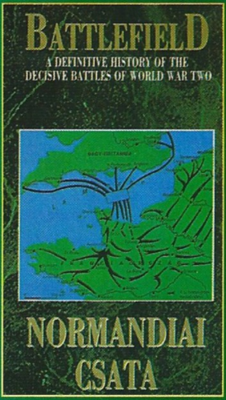
A Mokép Videókiadó januári ajánlata a lakosság számára:

CSATAMEZŐK
(Battlefield)
(A Definitive History of The Decisive Battles of World War Two)

A monumentális hatrészes angol sorozat kronológiai sorrendben mutatja be eredeti dokumentumfelvételek alapján a II. világháború leghíresebb csatáit. A sorozat újabb két része, az *Angliai csata* és a *Franciaországi csata* **január 14-től** vásárolható meg.

DRAKULA HALOTT ÉS ÉLVEZI
Fergeteges komédia Mel Brooks rendezésében
Főszereplő: Leslie Nielsen
Megvásárolható január 14-től!

MOKÉP VIDEO

Viszonteladók részére:
SELECT VIDEO:
1131 Budapest, Kámfor u. 22.
Tel.:140-8391
Lakosság részére:
MOKÉP Rt. Videókiadó:
1054 Budapest, Honvéd u. 7.
Tel.: 312-2603, 311-6650/169
Márkabolt:
1051 Budapest, Király u. 40.
Tel.: 342-5368

ART-MOZIK

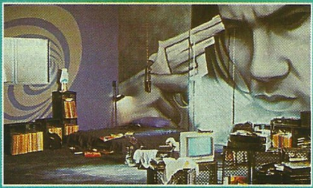

ÉLI AZ ÉLETÉT
(Vivre sa vie)

Nana eladó egy lemezboltban. Arról álmodozik, hogy egyszer talán filmszínésznő lesz. Most azonban sürgősen pénzre lenne szüksége, és úgy dönt, hogy prostitúcióval szerzi meg. Bár ez a világ távol áll tőle, Nana életfilozófiája az, hogy mindenki maga felelős saját sorsának alakulásáért. A prostitúció világából már nincs kiút, Nanának nincs esélye egy szebb életre, sorsa megpecsételődött.
Fekete-fehér, szinkronizált francia játékfilm (81 perc)
Főszereplők: Anna Karina, Saddy Rebot
Rendezte: Jean-Luc Godard

ÚT A POKOLBA
(Nowhere)

Dark, a lázadó teenager szerint Los Angelesben mindenki elveszettnek érezheti magát. Szerelme, az izgága, biszexuális Mel nem tudja elkötelezni magát sem mellette, sem pedig a Lucifernek becézett partnernője mellett. Amint a Nap kezd lenyugodni Los Angeles felett, különös dolgok történnek. Dark kábítószeres állapotban azt képzeli, hogy három fecsegő csajt eltüntet egy sugárfegyveres Idegen. Ezután a fiú csatlakozik barátaihoz, akik az évszázad bulijára igyekeznek. Darknak azonban egyáltalán nincs jókedve, mert barátnője faképnél hagyta. Mivel ennél rosszabb már semmi sem lehet, úgy dönt, hazamegy és bebújik az ágyába, de még egy utolsó félelmetes meglepetés várja.
Színes, szinkronizált amerikai játékfilm (80 perc)
Főszereplők: James Duval, Rachel True
Rendezte: Gregg Araki

MEGJELENÉS: JANUÁR 28.

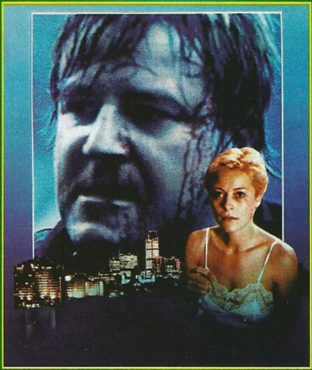
MOKÉP VIDEO

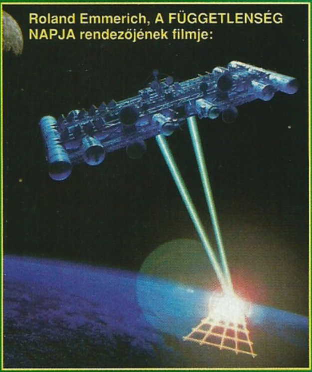
A MOKÉP Videókiadó címe: 1054 Bp., Báthory u. 8.,
Telefon: 111-6650/169 m.
A filmek megvásárolhatók:
ALPINE PITON GMK.
1146 Budapest, Dózsa György út 19. Telefon: 344-0007
VIDEO NÍVÓ BT.
1133 Budapest, Vág u. 9. Telefon: 149-1335
INTERFILM Kft.
1124 Budapest, Karolina út 17. Telefon: 166-4032
MOTOPHON BT.
Miskolc, Rácz Á. u. 50. Tel./fax: (46) 401-600

MEGJELENÉS: JANUÁR 14.

A SOHÓN TÚL
(Beyond Soho)

John, az agilis újságíró veszélyes vizekre evez, amikor a felsőbb politikai és katonai körök korrupcióit is visszaéléseit próbálja felderíteni. Az elbűvölő Helen személyében segítőtársra talál. A lány éppen Sir Robert Knights, a befolyásos politikus elől próbál menekülni, mivel szemtanúja volt egy ártatlan tinédzser meggyilkolásának. Knights bérgyilkosaival a sarkában, John nyomozása meglepő dolgokra derít fényt, s a végén már ő maga sem tudja, hogy kiben bízhat...
Színes, szinkronizált amerikai krimi
(92 perc)
Főszereplők: Jason Connery, Ray Winstone
Rendezte: James Marcus

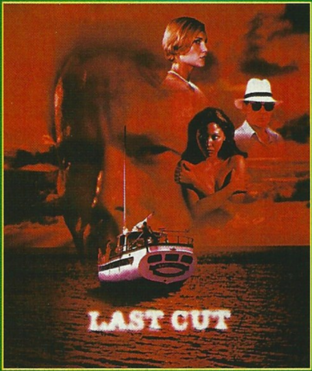

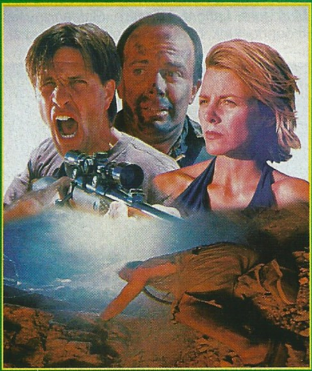
A NOÉ BÁRKÁJA ELV
(The Noah's Ark Principle)

A Florida Arklab méltóságteljesen kering a Föld körül a világűr csendjében, kétfős személyzettel a fedélzetén. Feladata a Föld meteorológiai megfigyelése és előrejelzések készítése. Azonban amiről még a legénység sem tud: katonai célokra is felhasználható. Az amerikai katonai vezetés fel is akarja használni, amikor a Közel-Keleten egy helyi incidens kapcsán felsorakozik egymással szemben az orosz és az amerikai hadiflotta. Ám a Florida Arklab legénysége felismerve szerepét az akcióban, szabotálja azt, még ha sejtik is, hogy ezt nem fogják túlélni.
Színes, szinkronizált amerikai sci-fi (95 perc)
Főszereplők: Richy Müller, Franz Buchrieser
Rendezte: Roland Emmerich

HULLÁMSÍR

Lev Kimballt 25 évi börtönbüntetéssel sújtják. A vád ellene: megölte feleségét. Pedig ő ártatlan, a valódi gyilkos apósa volt, aki úgy rendezte a dolgokat, hogy a gyanú Leóra terelődjön. Tíz év leteltével a férfi amnesztiában részesül és kiengedik a börtönből. Az egykor oly tehetős Leo most itt áll pénztelenül, otthontalanul. Ingóságait, többek között hajóját is elárverezték. Ekkor úgy dönt, hogy egykori hajójára szegődik tengerésznek. Itt két különös fiatal pár társaságába kerül. Egyikükből váratlanul előtörnek gyilkos ösztönei: a tengerbe löki társának barátnőjét, majd a fiúval is végez. Leónak ugyancsak veszélyben van az élete, hisz szemtanúja volt a szörnyűségeknek.
Színes, szinkronizált amerikai thriller (92 perc)
Főszereplők: John Savage, Helmut Berger
Rendezte: Marcello Avallone

HOMOKCSAPDA
(Sandtrap)

Jack és Margó elhatározzák, hogy elteszik láb alól a nő férjét, Nelsont. Egy sivatagi kirándulás során adódik alkalom a terv végrehajtására. Jack lelöki Nelsont egy szikláról és abban a hiszemben, hogy a férfi meghalt, jelenti a seriffnek, baleset történt. Csakhogy Nelson csodával határos módon életben maradt és most meg kell próbálnia kijutni a pokoli sivatagból, mielőtt Jack és Margó a nyomára akadnak. Nelson túlélési ösztöneitől vezérelve átalakul sivatagi harcossá.
Színes, szinkronizált amerikai krimi (96 perc)
Főszereplők: David John James, Brad Koepenick
Rendezte: Harris Done

MEGJELENÉS: JANUÁR 28.

WERNER HERZOG

Képzeljük magunk elé korunk talán legnagyobb műgonddal dolgozó német filmrendezőjét, aki új szempontok szerint keltette életre Drakula figuráját, aki mostoha körülmények között forgatott filmet a dzsungel közepén operaházat építtető csodabogárról: ő Werner Herzog, a mai európai filmművészet egyik meghatározó egyénisége.

Bizonyára stílustörténeti okokkal is magyarázható, hogy nagy általánosságban az újabb német film nem vált a franciához vagy az olaszhoz hasonlóan emészthetővé a nagyközönség számára. A francia film valószínűleg az impresszionizmustól, majd a szürrealizmustól kapta a legtöbb stiláris ihletet: az impresszionizmus statikusságot és lírizmust kölcsönzött a képeknek; a szürrealizmus hol meghökkentett, hol megnevettetett *(Buñuel: Az andalúziai kutya).* A mai német filmkészítők legtöbbje a németajkú világ modern (értsd: huszadik századi) művészetében mindenekelőtt az expresszionista törekvéseket találhatta továbbgondolhatónak, folytatható hagyománynak. Közöttük természetesen az 1962-es Oberhauseni Nyilatkozatot, a német új hullám beköszöntő dokumentumát aláírók, illetve az ő szellemi hatásuk alatt álló vagy legalábbis az ő nyomaikon induló fiatalabbak, így *Werner Herzog* is. S nemcsak a korai német film mestereire – *Murnaura, Langra, Wienére, Galeenra* – kell itt gondolnunk, mint tisztelt elődökre és szak-

Nosferatu, a vámpír

mai etalont jelentő művészekre, hanem sokkal tágasabb tradícióra, mondjuk *Georg Grosz* festészetére és *Wedekind, Brecht* vagy *Georg Kaiser* színműveire; *Alfred Kubin* őrületet sugárzó grafikáira vagy a *Férj és feleség átmegy a rákbarakkon*-típusú költeményekkel jelentkező *Gottfried Benn*re, s az első világháborúban meghalt inspiratív költőkre, *August Stramm*ra és *Georg Trakl*ra.

A rendelkezésre álló hagyomány maga is megszabta valamelyest a német film irányát, stílustörekvéseit. *R. W. Fassbinder*, a külföldön is ismertté vált rendező és botrányhős leghosszabb filmjében egy híres expresszionista regényt, *Alfred Döblin Berlin, Alexanderplatz*át dolgozta fel, *Werner Herzog* pedig egy „előexpresszionist" drámaíró, a múlt század elején alkotott *Georg Büchner Woyzeck*jét vitte filmre; ha pedig néhány másodpercen át figyelmesen nézzük *Oskar Kokoschka Az ember tragédiája* című, 1908-ban készített színházi plakátját, azt látjuk, hogy a képen ábrázolt arc jellegzetesen expresszionista karakterjegyei – az egzaltált fejtartás, az egészségtelenül fehér bőr és a sötét szemhéjjal érzékeltetett beesett szem – később mintha német filmhősök: például Doktor Caligari, illetve a *Murnau*- és a Herzog-féle Drakula gróf vonásaiban is visszatérnének.

A közönség köreiben igazán népszerűvé sohasem vált újabb német rendezők közül Magyarországon elsősorban kettő: Herzog és *Fassbinder* alkotásai váltak ismertté. A *Schamoni-testvérek, Volker Schlöndorff, Kluge, Geissendörfer* vagy *Margarethe von Trotta* művei inkább csak klubhálózatban forogtak. Az 1942. szeptember 5-én Münchenben született Werner Herzog életművének viszont talán legfontosabb darabjait láthatta a magyar mozinéző; hét filmje volt műsoron: a *Kaspar Hauser,* a *Bruno vándorlásai,* a *Nosferatu,* a *Woyzeck,* a *Fitzcarraldo,* az *Ahol a zöld hangyák álmodnak* és a *Kegyetlen hegycsúcs.* Aki e hét filmet látta, illetve Herzog első hazai (azaz németországi) sikerét, a magyar filmklubokban többször vetített 1972-es remekművet, az *Aguirre, Isten haragját* is végignézte, az már viszonylag pontos képet rajzolhat magának a rendező művészetéről, csakúgy ha videón nézi meg a kazettán hozzáférhető hat alkotását.

Kudarcra ítélt főhősök

Ezúttal, a teljesség igénye nélkül, próbáljunk meg összegyűjteni néhány fontosabb meghatározó motívumot e filmekből, hátha a segítségükkel sikerül majd érzékeltetni az első nagyjátékfilmjével 1967-ben debütáló, 1942-ben született rendező jelentőségét.

Kezdjük a kudarcra ítélt főhősökkel. Aguirre tizenhatodik századi páncélos lovag, aki monomániásan keresi a valóságban nem is létező csodaországot, a földi kincsek birodalmát, Eldorádót, s még akkor is kitart képtelen elhatározása mellett, amikor már teljesen egyedül marad, összes társát lenyilazták a partizánküzdelmet folytató indiánok; amint madártávlatból figyeljük a tutaján lassan távolodó megszállott vitézt, olyan érzésünk támad, hogy a kudarc allegóriáját látjuk magunk előtt. Hasonló érzésünk lesz, amikor a fekélyes lábú, beszélni sem tudó rejtélyes alak, Kaspar Hauser történetét követjük nyomon. E filmben békés német kisváros a helyszín. Aguirre monomániája és kegyetlensége harmonizált a vad dél-amerikai tájjal; Kaspar meséjében főhős és környezet ellentéte az egyik fő szervező elem. Miután a ki tudja, hány évig pincében tartott fiatalembert a városi polgárok megtanították az emberi együttélés és kommunikáció szabályaira, Kaspar kijelenti, a pincében jobb volt neki. Halála épp olyan rejtélyes, mint születése és vaksötétben való nevelkedése. Valószínűleg ugyanaz a személy követi el ellene a merényletet, aki azelőtt a pincében tartotta. Ebben a filmben a beilleszkedés és az emberekkel való érintkezés válik kilátástalanná, kudarcossá.

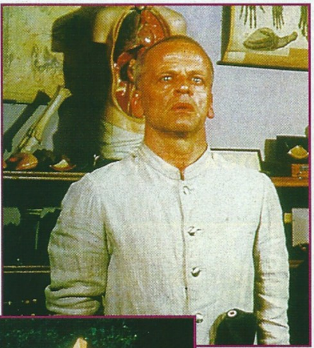
A *Stroszek*ben (Magyarországon *Bruno vándorlásai* címmel forgalmazták) halmozódnak a kudarcok: a Németországból Amerikába menekülő szerencsétlen kisember se a hazájában, se új otthonában nem bizonyul életképesnek. Emberi kapcsolatai kiüresednek, s anyagilag is csődhelyzetbe jut. A film utolsó részében látható jelképes erejű képsorok a vezető nélkül körbeszaladó teherautóról (e motívum már egy korábbi, kevéssé ismert Herzog-filmben, *A törpék is kicsin kezdték*ben megjelenik), illetve az utasok nélkül, a drótkötélpályán üresen döcögő székekről fájdalmas és keserű iróniával jelzik, hogy a világ immár Bruno Stroszek nélkül megy tovább.

Kinski, a vonzerő

Woyzecket, a sokszor megalázott múlt századi katonát is a kudarcba fulladt szerelem teszi gyilkossá. Némi kivételt talán csak Drakula és Fitzcarraldo alakja jelent e sorban: a vérszívó erdélyi gróf ugyan meghal egy önfeláldozó feleség jóvoltából, de sorsa nem mindenestül *kudarc,* hiszen a férj, akiért egy asszony az életét adta, folytatja azt, amit vámpírelődje megkezdett. A *Nosferatu*ban tehát nem a főhős, hanem az *Isabelle Adjani* által megformált Lucy válik kudarcos személyiséggé, akinek halála tökéletesen értelmetlen volt. Időzzünk még egy kicsit e vámpírlegendát feldolgozó, – s videón idehaza is kölcsönözhető műnél. Ez a munka Herzog részéről éppúgy egyfajta főhajtás a nagy rendezőelőd, *Murnau* előtt, mint a *Woyzeck* a drámaíró *Büchner* előtt. A *Kaspar Hauser,* a vámpírtörténet és a *Woyzeck* további közös vonása az is, hogy mindháromban álértéknek mutatkozik a békés, polgári város, mely zárt és fojtogató (önmagukba visszatérő csatornák szelik át Wismart a vámpírfilmben). Szemben e polgári szférával ott a kaland, a nyílt tenger, ami azonban a

Werner Herzog filmjei a magyar videotékákban:

Aguirre, Isten haragja *(1972, Odeon)*
Kaspar Hauser (1975, *Odeon)*
Woyzeck *(1978, Odeon)*
Nosferatu, a vámpír *(1979, InterCom)*
Fitzcarraldo *(1982, Odeon)*
Kegyetlen hegycsúcs *(1991, InterCom)*

Woyzeck

halálhozó erdélyi gróf kastélyába viszi az utazót.

Drakula szerepét Herzog egyik legtöbbet foglalkoztatott színészére, *Klaus Kinski*re bízta. Legendák keringenek arról is, mennyire nehéz volt együtt dolgozni a néha valóságos őrjöngőrohamokat kapó színésszel. Rá osztotta Herzog már 1972-ben az *Aguirre* főszerepét, majd a *Woyzeck*ben és a *Fitzcarraldó*ban is viszontláthattuk a szőke művészt. Az azóta elhunyt Kinski valószínűleg korunk egyik legnagyobb európai színészegyénisége volt, akárcsak partnere a vámpírfilmben: *Bruno Ganz.* Klaus Kinski játéka jelenti Herzog említett filmjeinek egyik fő vonzerejét. Amikor a rendező nem talál Kinski-tehetségű címszereplőt, a nézőnek hiányérzete támad.

De mi teszi oly ellenállhatatlanná a színészt? Az, hogy az általa megformált figurák lázadásukkal (Aguirre, Woyzeck), egzaltáltságukkal (Aguirre, Fitzcarraldo), a szerepüket megtöltő merőben új szellemi tartalommal (Drakula), az erkölcsi normák felrúgásával (Aguirre saját lányát szeretné feleségül venni) vagy éppen képtelennek tetsző vállalkozásaikkal (Fitzcarraldo operaházat akar építeni az őserdőben és egy hajót át akar emelni egy hegyen) felejthetetlen ismerőseinkké válnak: Kinski minden mozdulata, gesztusa egyedi; vonz és taszít egyszerre. A Kinski-hősök mindig sokrétegűek: Drakula hol borzadályt kelt, hol mosolyogni való (vámpírkörmei körbeérik a borosüveget), hol részvétet ébresztő élőhalott, aki a filmbeli szereplők közül az egyedüli filozófus.

Aguirre, Isten haragja

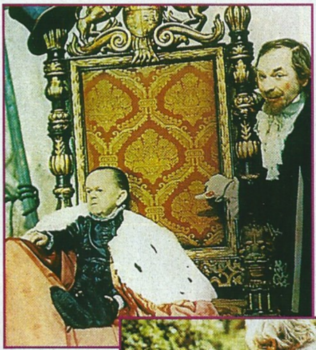
Fikció és igazság

Kinski mellett Herzog másik nagy leleménye *Bruno S.* amatőr színész felléptetése két kulcsszerepben: Kasparéban és Brunóéban. Bruno S. (nevét sosem árulták el) negyvenegynéhány évesen került kapcsolatba Herzoggal. A rendező egy dokumentumfilmben látta meg a valamikori elmegyógyintézeti ápoltat, aki vállalta a forgatást, és *Fassbinder* vagy éppen *Jeles András* amatőr gyerekszereplőihez (*A kis Valentino, Angyali üdvözlet)* hasonlóan bámulatba ejtő természetességgel játssza szerepeit. A színész Bruno ugyanis önmagát alakítja, példátlan könnyedséggel azonosul a prostituálttal összeálló Stroszek vagy az ismeretlen pincéből a nürnbergi utcára kerülő „vadember" Kaspar Hauser személyiségével.

Amikor a zilált lelkű Kinski-figurák vagy Bruno elmaradnak a filmekből, akkor is gondoskodik róla a rendező, hogy devianciák, kommunikációs zavarok, hátrányos helyzetű emberek és lelki sérülések legyenek a témák. Az első nagyjátékfilm, az *Utolsó szavak* (1967) mindjárt a közlésképtelenség témáját járta körül; *A törpék is kicsin kezdték* (1969) kórosan alacsony növésű szereplőket vonultatott fel. Dokumentumfilmjeiben (*Fogyatékos jövő, A hallgatás és a sötétség országa,* 1970–1971) sérült, illetve hátrányos helyzetű emberek életét mutatta be: mozgássérülteket, vakokat. De ne higgyük, hogy Herzog – izgalmas dokumentarista próbálkozásai ellenére – sokra becsülné a műfajt: szerinte a megrendezettség, a manipuláltság, a fikció áll közelebb az igazsághoz, mint a valóság dokumentarista leképezése.

Meghatározó muzsika

Mégis elhamarkodottan következtetnénk, ha úgy képzelnénk, Herzog világa mindenestül kopár és világidegen. Ellenkezőleg. Filmjeit a nagyfokú festőiség jellemzi, elég csak a *Nosferatu* gyönyörű németalföldi és „erdélyi" tájaira gondolnunk, vagy a wismari városképekre. Herzog kameraállásai e filmben külön esszét igényelnének. Emellett remekül választ zenét műveihez: a Drakula-filmben *Wagner* és *Gounod*, a hatvanas évek végén készült *Fata Morganá*ban *François Couperin,* a *Kaspar Hauser*ben *Mozart, Orlandus Lassus* és *Pachelbel* művei hangzanak fel. A *Fitzcarraldó*ban főmotívum az opera; s a kilencvenes évek legelején Herzog az operafilm-műfajban is kipróbálta magát: megrendezte Wagner *Lohengrin*jét. A klasszikus szerzőkön kívül igényesen válogatott rockzenéket alkalmaz *(Blind Faith),* s a stáb szinte állandó munkatársai a *Popol Vuh* együttes tagjai.

Kasper Hauser

S az őrület, a sérültség képsorai mögött realista alkotói szemlélet fedezhető fel. Nem véletlenül mondta állította Fassbinder Herzogról: *„Amikor nagyon sok tájat mutat is be, akkor sem úgy, mintha csak lefényképezne valamit, hanem a sivatagi képek a* Fata Morgana*ban a zenével kerülnek kapcsolatba, és ez a kombináció a néző fejében olyan valóságot teremt, amilyen a sivatag valósága, ha benne vagyunk."*

Máté J. György

Fitzcarraldo

JANUÁRI ODEON ART-VIDEO PREMIEREK:

Gyöngyök a mélyben – cseh filmek az Odeontól

Antonin Masa: Szálloda külföldieknek (Hotel pro cizince) 1969

Ewald Schorm: Pap vége (Fararuv konec) 1970

Vera Chytilova: Százszorszépek (Sedmikraszki) 1966

Jan Nemec: Éjszaka gyémántjai (Demanty noci) 1964

Ivan Passer: Szekérrel Bécsbe (Kocar do vidne) 1966

Ivan Passer: Intim megvilágításban (Intimni obetleni) 1967

Jan Kadar: Üzlet a korzón (Obchod na korze) 1965

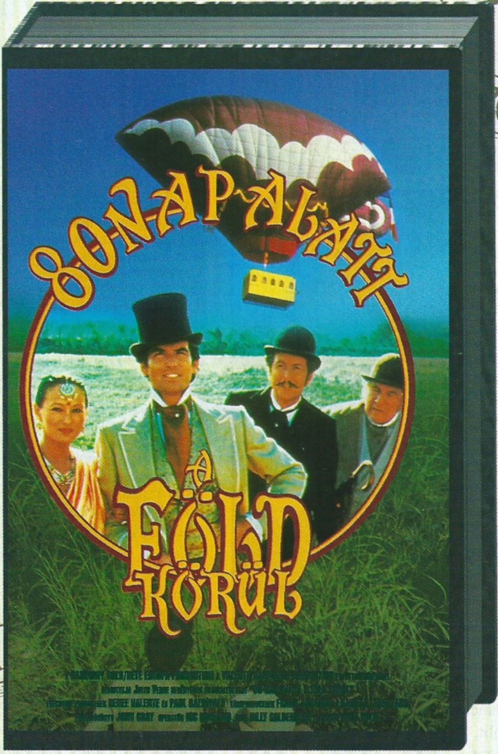

Jiri Menzel: Pacsirták cérnaszálon (Skrivanci na nitich) 1969

Ügynökeink:
Interfilm 1113 Bp., Karolina út 17. Tel.: 166-4032 • **Video Nívó** Bp. XIII., ker. Vág u. 9. Tel.: 149-1335

1136 BUDAPEST XIII., HOLLÁN ERNŐ U. 7. TELEFON: 329-2065

JANUÁR 12-TŐL
A LEGJOBB VIDEÓTÉKÁKBAN

PIERCE BROSNAN

ERIC IDLE   PETER USTINOV   JULIA NICKSON

főszereplésével

A Harmony Gold/Rete Europa Production

a Valente/Baerwald Production

együttműködésével bemutatja Jules Verne regényének filmváltozatát:

80 NAP ALATT A FÖLD KÖRÜL

Forgatókönyv: JOHN GRAY

Executive producerek: Renee Valente és Paul Baerwald,

Társproducerek: Frank Agrama és Daniele Lorenzano

Operatőr: Nic Knoland, Zene: Billy Goldenberg

RENDEZTE: BUZZ KULIK

BEST

80 nap alatt a Föld körül

Új tartalmakkal töltik meg az utazást a XIX. század írói és költői. *Baudelaire* és *Rimbaud* verseiben vissza-visszatérő motívum lesz az útrakelés, az otthon elhagyása, s olyan fogalmak társulnak az utazáshoz, mint az új keresése, a kaland kergetése és a halál. *Jules Vernét* (mindannyiunk *Verne Gyuláját*) azonban inkább az utazás hogyanja, mintsem a miértje foglalkoztatta. Regényeiből kiderül: megszállottja volt az embert elképzelhetetlen gyorsasággal kontinensről kontinensre repítő alkalmatosságoknak, legyenek azok vízijárművek (tengeralattjáró) vagy repülő szerkezetek (léghajó, valamint *A hódító Robur*ban leírt „repülőgép", sőt „űrhajók", melyek csillagközi közlekedésre is alkalmassá teszik az addig földhöz kötött emberiséget (*Utazás a Holdba*).

VAKMERŐ ANGOL VÁLLALKOZÓ

Verne talán leghíresebb „utazási regénye" a *Nyolcvan nap alatt a Föld körül* (Le Tour du Monde en Quatre-Vingts Jours, 1873), mely a fent említett művekkel ellentétben nem elsősorban az utazás során alkalmazott technikai csodákat mutatja be, hanem a kalandozás és a helytállás etikájának könyve. (Persze azért senki se gondolja, hogy ebből a történetből hiányoznak a csodálatos járművek; a főszereplők a léghajótól kezdve a gőzhajóig, a riksáig és az elefánthátig sok mindent igénybe vesznek, hogy minél hamarabb célba érjenek!) A főhős a merész, sőt vakmerő angol vállalkozó, Phileas Fogg, aki szolgája, Passepartout társaságában kel útra, hogy megnyerje minden idők legvadabb fogadását: képes vagy nem képes nyolcvan nap alatt bejárni a világot, és visszatérni londoni klubjába!

Hogy a regény mennyire lebilincselte az olvasók és a filmesek fantáziáját, azt az is mutatja, hogy *Karinthy* megírta a maga parodisztikus változatát az *Így írtok ti* lapjain, s már a néhány évvel ezelőtti rajzfilmsorozat előtt, előbb 1956-ban Amerikában, majd szűk húsz évvel később Japánban készítettek filmet Fogg történetéből. A magyar tékák januári újdonságaként láthatjuk – három, egyenként 120 perces kazettán – az amerikai NBC televíziós társaság hatórás minisorozatát, az eddigi feldolgozások legaprólékosabbjaként, *Buzz Kulik* rendezésében.

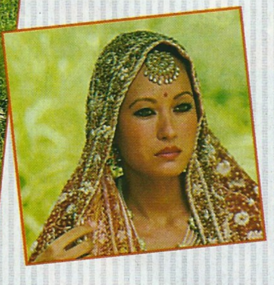
A filmsorozat mint műfaj kiválóan alkalmas Fogg kalandjainak megjelenítésére: hiszen egyik akadályt a másik után kell leküzdenie, miközben Londonból Párizsba, majd Rómába utazik, aztán Mongóliában köt ki, majd eljut Indiába, Kínába és Hongkongba. No persze, Amerika sem marad ki a kalandok helyszínei közül. Az angol gentlemannek nemcsak a helyi akadályokkal kell megküzdenie fantasztikus vállalkozása során: nem is sejti, hogy szorosan a nyomában lohol a Scotland Yard egyik legkitartóbb angol detektívje, Fix felügyelő, aki bankrablással gyanúsítja hősünket... Kell ennél izgalmasabb alaphelyzet egy filmsorozathoz? Hát még ha azt is hozzávesszük, hogy a kissé különc angol utazó életében, odüsszeiája során, az addig ismeretlen érzelem is megjelenik: szerelmes lesz egy gyönyörű hercegnőbe, ami bizony nem mindig mozdítja elő vállalkozásának sikerét!

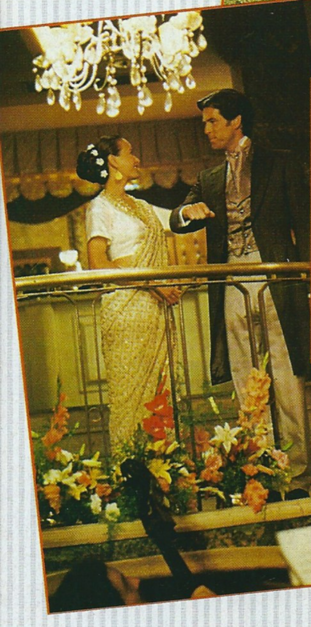
PIERCE BROSNANTÓL PETER USTINOVIG

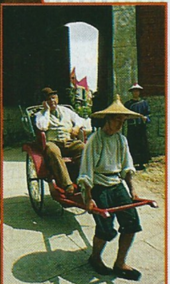
Ám nem csupán a történet garancia a jó szórakozásra; parádés szereposztást láthatunk az egyes epizódokban: Fogg szerepében a többek között a *Remington Steele* sorozatból, no és James Bondként ismert *Pierce Brosnan* tűnik fel; a Passepartout-t alakító *Eric Idle* a *Monty Python*-filmekből lehet ismerős; az egzotikus szépségű Aouda hercegnőt *Julia Nickson* formálja meg, aki valaha mellékszereplő volt a Rambóban, és ki ne felejtsük a felsorolásból *Peter Ustinovot*, akivel minden mozirajongó látott már néhány filmet, ki Hercule Poirot szerepében, ki a *Spartacus*ban vagy éppen a *Melville*-regényből készült *Billy Budd*ban jegyezte meg a nevét. A híres filmszínész Fix felügyelő szerepében is felejthetetlen. De a négy főszereplőn kívül is nagy ne-

vek sorjáznak a szereposztásban: Sarah Berhardtot, a kor nagy díváját *Lee Remick* alakítja, aki *Gregory Peck* felesége volt egykor az *Ómen* első részében, és *Robert Morley*, akire többek között mint kellemetlen modorú mesterszakácsra emlékezhetünk *(Ki öli meg Európa legnagyobb szakácsait?)*. Itt az Angol Bank egyik vezetőjét játssza (persze remekül).

KALANDOK KALANDJAI

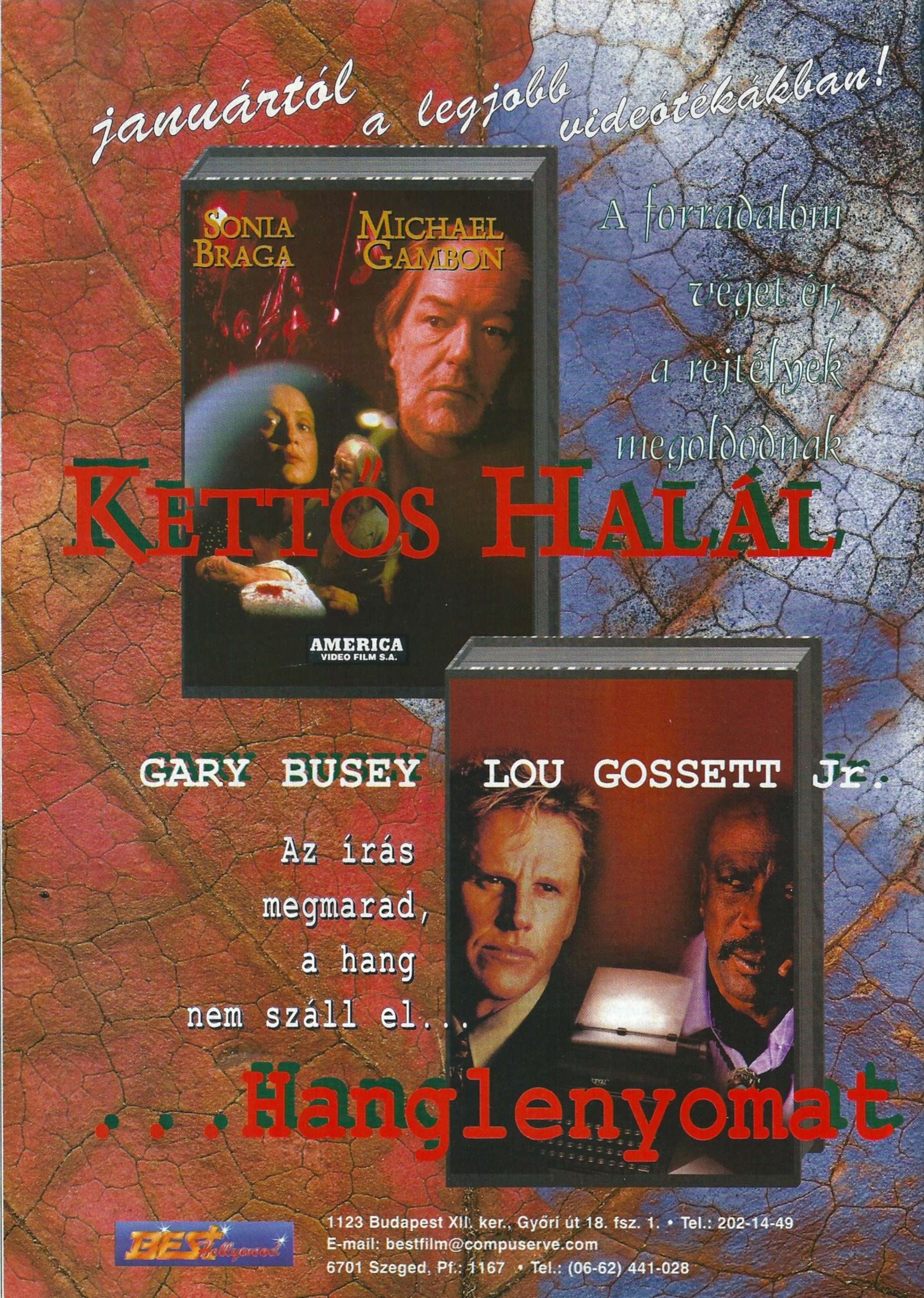
A kalandokról lehetetlen egy rövidke cikk keretei között beszámolni. Hadd adjunk azonban egy kis ízelítőt mindabból, ami a hat varázslatos óra alatt lepereg a néző szeme előtt. Vegyük például a nagy utazás tizennyolcadik napját, amikor Fogg először pillantja meg szíve későbbi választottját. Hőseink ekkor éppen Indiában járnak, s egy helyi áldozati szertartás szemtanúi lehetnek, amelyen fel akarják áldozni a szépséges hercegnőt. Az emberáldozatot egy angol úriember igazságérzete nem tudja elviselni, úgyhogy legott közbelép, s hihetetlen kalandok árán megszabadítja a hölgyet a kínhaláltól. Amikor viszont – nem sokkal később – Kínába vetődnek (immár együtt), a hercegnő az, aki kisegíti Foggot és Fix felügyelőt szorult helyzetükből (ötvenötödik nap). Kínából hajón folytatja útját a különös társaság Amerika partjai felé. Ott azonban nem a béke és pihenés várja őket, hanem a rettenthetetlen Jesse James és vérszomjas indiánok. A prériről felvett képsorokon megcsodálhatjuk a ki tudja, hányadik fantasztikus járművet is, a kecses kéményéből füstöt okádó Mudge-ot (hetvenedik nap)! S a végén még egy jót nevethetünk is, amikor a fantasztikus fogadást megnyerő Fogg londoni klubjában egy pillanat alatt visszavedlik hajótöröttből és ezer veszélyt kiállt utazóból gentlemanné, és a kötelező faarccal teszi fel a kérdést, akar-e valaki játszani vele egy parti whistet.

Verne Gyula káprázatos fantáziája

Néhány évtizeddel ezelőtt, amikor még nem a számítógépes játékok kötötték le a tizenévesek figyelmét, s a tévében is kevesebb kalandfilmet játszottak, mint manapság, több idő jutott az olvasásra. Akkoriban *Karl May* és *J. F. Cooper* indiántörténetei mellett *Jules Verne* (1828–1905) regényei jelentették a legkellemesebb kikapcsolódást az ifjúság számára. Csak míg Winnetou vagy Nyomkereső meséje egyértelműen „fiúolvasmánynak" számított, Verne mindkét nem számára alkotott. Kellő romantikával és kíváncsisággal megáldott serdülő lányok is hajnalig olvasták a *Kétévi vakáció* (1888) tinédzser hőseinek kalandjait a „lakatlan" szigeten, a meghurcolt Sándor Mátyás szökését a börtönből, majd a gróf Monte Christóéra emlékeztető igazságosztását (1885), esetleg Nemo kapitány (1869–70) és a Nautilus tengeralattjáró fantasztikus tengermélyi meséjét.

A francia író, akit nyelvünk a családias magyar néven egyszerűen Verne Gyulának szólít, azon művészek közé tartozik, akik fölött a technokrata társadalomban sem jár el az idő. Ha az olvasás egyszer újra divatba jönne, megint nagy példányszámban lehetne kiadni Verne legjobb regényeit. Káprázatos fantáziáját, mely többek között vízalatti és levegőben repülő járműveket sejtett meg évtizedekkel előre, minden korban megcsodálhatjuk; kalandos történetein újra meg újra izgulhatunk.

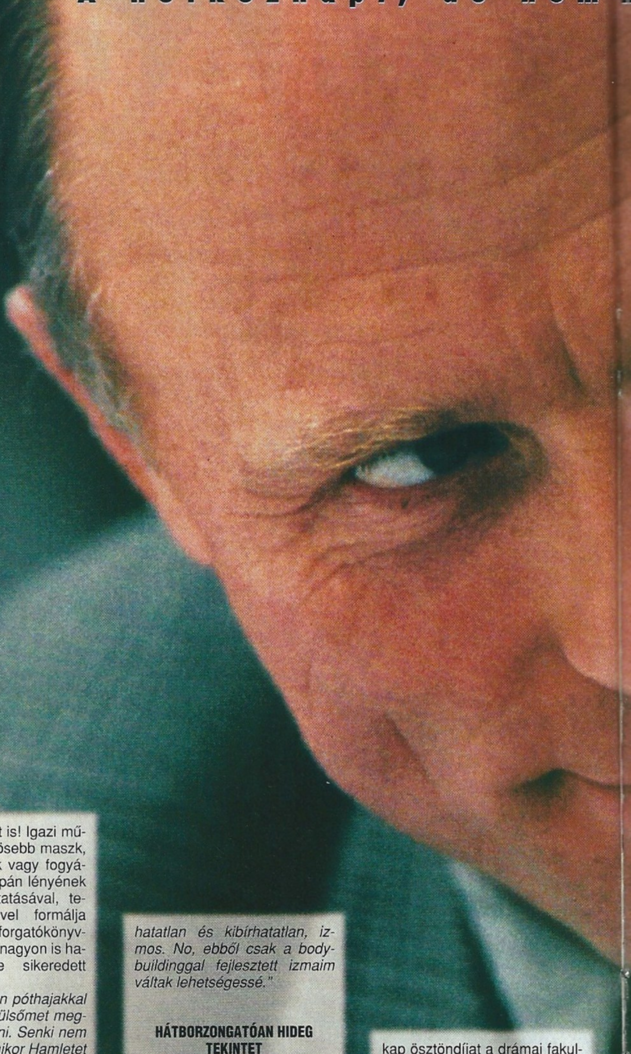
Hogy történeteit nem koptatja az idő, azt az is bizonyítja, hogy regényeiből számtalan film készült. Természetesen a kalandos könyvek lettek a legkelendőbbek a filmiparban: a *Strogoff Mihály*, a *Rejtelmes sziget*, az *Egy kínai viszontagságai Kínában* vagy az *Utazás a föld középpontja felé;* de előfordult olyan eset is, hogy egy nem éppen kalandosságukról híres filmeket rendező művész, *Eric Rohmer* nyúlt Verne-alapanyahoz, a kevésbé ismert *Zöld sugár* című regényhez (1882).

januártól a legjobb videótékákban!
SONIA BRAGA
MICHAEL GAMBON
A forradalom véget ér, a rejtélyek megoldódnak
KETTŐS HALÁL
AMERICA
VIDEO FILM S.A.
GARY BUSEY
LOU GOSSETT Jr.
Az írás megmarad, a hang nem száll el...
...Hanglenyomat
BEST Hollywood
1123 Budapest XII. ker., Győri út 18. fsz. 1. • Tel.: 202-14-49
E-mail: bestfilm@compuserve.com
6701 Szeged, Pf.: 1167 • Tel.: (06-62) 441-028

A JAGUÁR
ÍRTA ÉS RENDEZTE:
FRANCIS VEBER
(Balekok - Négybalkezes - Balfácán - Három szökevény)
JEAN RENO PATRICK BRUEL
HARRISON LOWE PATRICIA VELASQUEZ DANNY TREJO
Fényképezte: Luciano Tovoli
Zene: Vladimir Cosma
JANUÁR 29-TŐL
A MOZIKBAN
UIP DUNA
NEMZETKOZI FILM KFT.
A U.I.P. DUNAFILM ÉS A BEST HOLLYWOOD BEMUTATJA
BEST Hollywood

A hétköznapi, de nem

Filmjeinek nagy részét Magyarországon is vetítették a mozik, s a videótékák is tele vannak Ed Harris-produkciókkal. Sok filmbarátnak mégsem „ugrik be" a neve arca láttán. Hogy miért? Talán mert nem kirívó jelenség. Középmagas, kopaszodó, markáns vonású. Csupán hidegen villogó kék szemei tűnnek fel a premier plánokban. Arcát talán úgy jegyeztük meg, hogy az a fickó, aki Gene Hackmannel három moziban is játszott. A *Tűzvonal* című filmben, *A cégben* és legutóbb az *Államérdekben*.

„Gene a legjobb barátom és partnerem. Ennek ellenére eddig csak az ellenfeleit játszhattam. Szeretetre méltó, remek humorérzékű pasas. Persze vannak ellenségei, de azok is mind szeretik őt" – fogalmaz Ed Harris, aki nemcsak Hackman, de *Sean Connery* gyakori partnere is. Őt választotta Connery *A szikla* mániákus katonatisztjének szerepére és az *Egy igaz ügy* patologikus gyilkosára is. Ed Harris ugyanis rangot ad szerepeinek: a lehető legtökéletesebb megoldásokra törekszik. Ezért is választják őt társul olyan világsztárok, akiknek komoly beleszólásuk van a produkciók menetébe.

„HULLANI KEZDTEK FÜRTJEIM"

Harris képességei alapján erőssége lehetne annak az elit hollywoodi válogatottnak, amelyben a már említetteken kívül *Tommy Lee Jones, Harvey Keitel, Robert De Niro, John Malkovich* rúgják a gólokat. Ha belegondolunk, bátran eljátszhatta volna bármelyikük szerepét – és tán azonos színvonalon is.

Ed Harris nem Oscar-díjas. Még! Az *Apollo 13* repülést irányító tisztjeként közel járt az aranyszobrocskához. Viszont nyert Golden Globe-ot, sőt színpadi és tévés szerepei alapján Tony-díjat is! Igazi művész ő, aki különösebb maszk, tömések, hízások vagy fogyások nélkül is, csupán lényének belső megváltoztatásával, tekintetének erejével formálja különbözőre a forgatókönyvírók által gyakran nagyon is hasonló karakterre sikeredett alakjait.

„Leggyakrabban póthajakkal próbálkoztattak külsőmet megnyerőbbre formálni. Senki nem hinné el, hogy amikor Hamletet játszottam a színpadon, milyen szép fiú voltam. Dús szőke loboncomat a hetvenes évek divatja szerint jól megnövesztettem. Aztán hullani kezdtek a fürtjeim, és ma már még az a minimális tupee is idegesít, amit az Apolló 13 forgatásakor a fejem búbjára ragasztottak" – mesélte.

Harris élete nem túl szenzációgazdag. Szakmáján és családján kívül más jóformán nem is érdekli, holott egyetemista korában pompás atlétának indult.

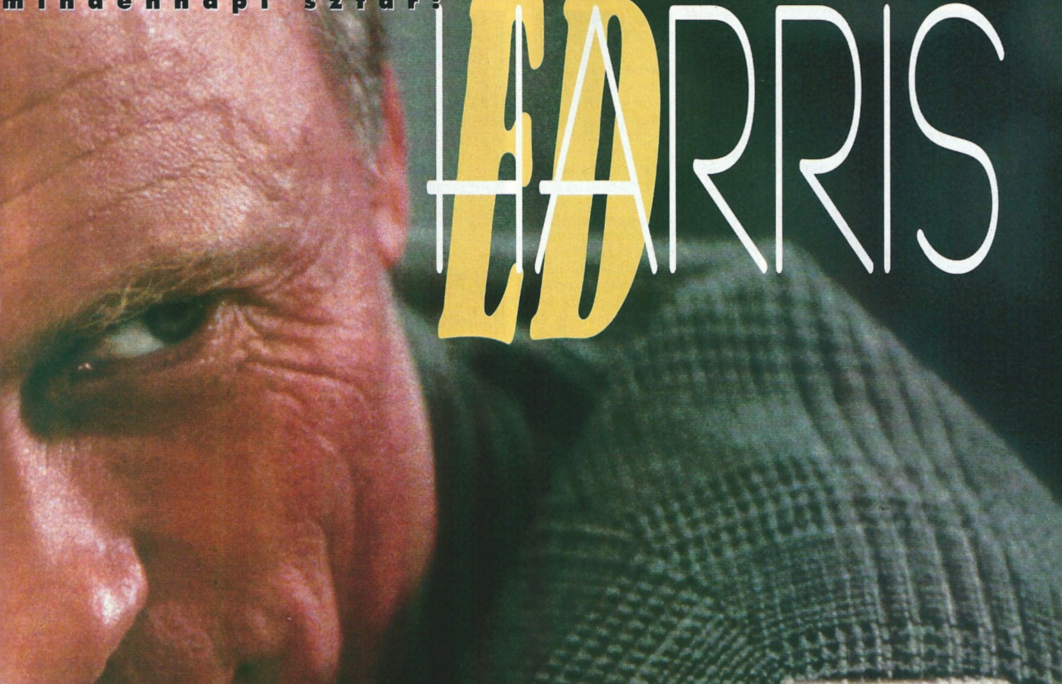
„Mindig amolyan Clint Eastwood-féle nagy darab szerettem volna lenni. Erős, ellenállhatatlan és kibírhatatlan, izmos. No, ebből csak a bodybuildinggal fejlesztett izmaim váltak lehetségessé."

HÁTBORZONGATÓAN HIDEG TEKINTET

1950 novemberében született a New Jersey-beli Tanafly városkában. Diákként az amerikai futball iránti tehetsége révén kerül a New York-i Columbia egyetem csapatába. Tanul, főleg az irodalom és művészettörténet vonzza, de sokat bokszol és atletizál. Jó rövidtávfutó. Kis híján bekerül az all-American egyetemi válogatott csapatba is. Aztán hirtelen abbahagyja a sportolást, és színjátszással kezd foglalkozni. Amatőrként a nyári vakáció alatt vándorló színészcsapatokhoz szerződik. Később az Oklahomai Állami Egyetemtől kap ösztöndíjat a drámai fakultáson. Nem marad sokáig Oklahomában, s a California Institute of Artban szerez diplomát. Hivatásos színészként a West Coast Theatre tagjaként járja végig a nyugati partot. Harris művelt és okos színész. Ír, játszik, rendez. Ideális Hamlet. Ő az *Érik a gyümölcs* zaklatott kamasza és a sajtó is felfigyel az ifjú titánra. 1977-ben az *The Amazing Howard Hughes* egyik jelentős tv-szerepét kapja meg, így lassan már milliók figyelik. Filmen a *Kóma* egyik kis figuráját játssza. Itt nevét még csak alapos körültekintéssel lehet felfedezni a hosszú listán, ahol *Michael Douglas* a

mindennapi sztár:

ED HARRIS

listavezető. A rendezők felfedezik Harris átható és hátborzongatóan hideg tekintetét és különböző horrorfilmekben léptetik fel, így a kultfilmmé vált *Motorlovagok* motorbiciklin száguldozó vándorcirkuszi attrakció lovasaként Arthur király korabeli jelmezben és fegyverekkel vív lovagi csatát.

AZ A KÉK SZEMŰ? JÖHET!

Világhírű és gyönyörű női filmsztárok voksolnak Ed mellett, amikor arról van szó, hogy egy profi, ám nem nagy gázsit követelő színész legyen a partnerük. *Jessica Lang, Goldie Hawn, Madeleine Stowe, Diane Keaton, Mary Stuart Mastrantonio* mellett ő az a férfi színész, aki nem homályosíthatja el a fősztárokat, ám mégsem ismeretlen, megbízhatatlan, drogos vagy alkoholista, aki miatt a forgatás biztonsága kétségessé válhatna.

Életére döntő hatást gyakorol megismerkedése a színészdrámaíró *Sam Shepard*dal (*Jessica Lang* férjével). Shepard Harris számára szerepet is ír *A szerelem bolondja* című drámájában. Az ő javaslatára kapja meg 1985-ben a főszerepet Jessica partnereként az *Édes álmok* rideg, de mégis szeretetre képes férjére. A történet a valóságon alapszik, *Patsy Cline*, az Amerikában rendkívül népszerű countryénekesnő élettörténetét dolgozza fel a pályakezdéstől egészen a tragikus véget ért repülőbalesetéig.

Sam Shepard a nagy sikerű *Az igazak* (1983) című filmben partnere is volt Harrisnek. Az űrhajóstörténetben lehetőség adódik arra is, hogy *John Glenn* űrhajós alakjában Harris lírai lényét is bemutathassa. Az egyik megható jelenetben Glenn hűséges és mély szerelméről ad tanúságot, amikor némasággal és beszédhibával küzdő felesége mellett kiáll az őt körülvevő és beházózó állami és médiapotentátok ellen. A Holdra szállásra készülődő, a Földet rekordidő alatt körberepülő űrhajóstörténet az oroszokkal versengő amerikaiak felsőbbrendűségét mutatja be. A tizenkét évvel később bemutatott *Apolló 13*-ban Harris nem száll fel a csillaghajóra. Ő az a földi irányítást vezető tiszt, akinek kezében van az űrhajósok élete. Az ő bölcsességével kell valahogyan lehozni a bajba került űrhajósokat.

„Szerettem ezt a filmet, pedig rettentő kemény munka volt már a felkészülés is. Hónapokig tanultuk a különböző technikai fogásokat, a szakzsargont, a gombok nyomogatását. Igazi műszerekkel és a valósággal megegyező körülmények között, sőt az igazi űrhajósok segítségével: Tom Hanks legalább lebeghetett egy kamrában, rólunk meg csak úgy szakadt a víz abban a levegőtlen mesterséges környezetben, a kánikulai meleget sugárzó műszerek és lámpák között."

HÁZASPÁROS FILMEK

Harris népszerűségét a tv-minisztériái kezdték növelni. A nyolcvanas években különösen az *Aliens Are Coming*. Ezt követték a különböző tárgyalótermi témák, melyekben a színész vagy ügyészt, vagy védőt játszik, így a *Paris Trout*ban. A *Válaszd a befutót* című, idehaza is vetített HBO-produkcióban már feljebb hág a politikai ranglétrán. Harris az Egyesült Államok elnökségére készülő szenátor útját és diadalát mutatja be a remek *Diane Keaton* oldalán. Itt még arra is van lehetőség, hogy humorát csillogtassa. A filmből kiderül, hogy az elnök is ember, sőt férfi, sőt férj, akinek komoly gondot okoz a felesége. Ed Harris egyébként nős. Felesége az az *Amy Madigan* színésznő, akivel eddig két filmben is együtt játszhatott, sőt közös produkciót is készítettek.

Házasságuk immár a tizenhatodik événél tart.

„Amyval először színpadon találkoztam. Szép volt és pokolian jó színésznő. Együtt jártunk, aztán tétováztam, hozzám jönne-e? Merjem megkérni a kezét? Amy megunta a vacakolást és egy alkalommal az első felvonás szünetében odajött hozzám és megkérdezte: »Akarod folytatni, vagy hagyjuk abba?« Ütődötten nézhettem rá, mert Amy hirtelen nevetni kezdett: »Nem a darabot, te hólyag, hanem a mi kettőnk kapcsolatát. Szóval igen vagy nem?« Így kérte meg ő a kezem."

A házaspár két közös játéka az *Alamo bay* (1985) és a *Zane Grey* könyvéből átírt *Riders of The Purple Sage* című filmekben esett meg. Az előbbi egy texasi halász és egy vietnami emigráns történetéről szól. Az utóbbi egy farmjáért harcoló asszony (Madigan) küzdelmét és a bigott vallási tébolyban élő ördögi környezet gonoszságát tükrözi. Egy titokzatos idegen (Harris) az, aki segít az asszonynak. A kilencvenes évekbe helyezett *Zane Grey*-sztori a tv számára készült. Ez volt a Harris-házaspár első közös produceri megbizatása.

ÜGYNÖK, ZSARU, MAFFIÓZÓ, BÉRGYILKOS

Ed Harris a filmekben azért tud gonosz fickó is lenni. Igaz, ő amolyan intellektuálisan rosszfiú. Nem az erejével tűnik ki, hanem kitartásával, makacsságával, az eszével. Nagyon veszélyes, nagyon félelmet ébresztő – és nagyon tehetséges. Akkor is, ha rossz, akkor is, ha jó oldalon ellenfél.

A *Határsáv*ban, egyik korai filmjében (1980) ő a leggonoszabb. *Charles Bronson* a sztár, aki a mexikói határon az embercsempész bandát képes egymaga meglecképtetni. Harris a rosszak közt is a legelvetemültebb. Egyenruhás és megvesztegethető határőr.

A *Tűzvonalban* című filmben (1983) *Nick Nolte, Gene Hackman, Joanna Classidy* a sztár. Harrisnak csak kis szelet jut a filmtortából. A nicaraguai forradalom idején játszódó szandinista történetben a sok újságíró mellett Harris egy cinikus, mindenre képes zsoldoskatonát alakít – szenzációsan. Híres hideg kék szempárjával derűsen szemléli a tömegmészárlásokat Csádtól Nicaraguán át Thaiföldig. Ott harcol, ahol jobban fizetnek...

A lengyel rendezőnő, *Agnieszka Holland* Harrisnél jobbat nem is találhatott volna a vasfüggöny mögötti lengyel diktatúra titkosszolgálatának rendőrére a *Megölni egy papot* (1988) című filmben. Bár *Christopher Lambert* játéka nem éppen telitalálat, merevsége, egész lénye tökéletesen amatőr a papszerepre, jó, hogy a Harris vezette jelenetsorok még ezt is képesek feledtetni. A Szolidaritás szakszervezet mellett kiálló, mártíromságot szenvedő pap igaz történetében Harris kopott ballonkabátban, gyűrött kalapban a mindenkori szocialista diktatúrák veszélyes rendőrügynöke.

*A pokol konyhájá*ban (1990) már olasz maffiózó, *Gary Oldman* testvérbátyja, *Sean Penn* ír zsarujának céltáblája. Harris nem is annyira az olaszosságra, hanem lélektani megfigyelésekre építi feladatát. Azt az utat járja végig, amelynek során egy piti maffiózó a karrierjét féltve, életét mentve még arra is képes, hogy imádott öccsét saját kezűleg gyilkolja meg.

Dugi-pénz

SZERELMES FIGURÁK

Szó, mi szó, Harris nem egy *Alain Delon*. A *Porcelánhold* viszont éppen olyan, mintha egy egykori fekete-fehér francia film remake-je lenne. Egy szerelmes zsarut ki- és felhasználva egy titokzatos asszony *(Madeleine Stowe)* arra bír rá, hogy megölt férjét segítsen eltakarítani. Harris a csőbe húzott szerelmes zsaru. Kedves és gyöngéd, amikor szerelmes és szánalomra méltó, amikor rájön arra, hogy áldozat.

*A mélység*ben (1989) Harris a kutatólaboratórium vezetője, aki

Ed Harris filmjei:

The Amazing Howards Hughes (1977) r.: William Graham
Kóma (Coma, 1978) r.: Michael Crichton *(InterCom)*
The Seekers (1979) r.: Sidney Hayers
Határsáv (Borderline, 1980) r.: Jessold Freedman *(VICO)*
Motorlovagok (Knightriders, 1981) r.: George A: Romero *(Intervideo)*
The Creepshow (1982) r.: George A. Romero
Az igazak (The Right Stuff, 1983) r.: Philip Kaufman *(InterCom)*
A Flash Of Green (1984) r.: Victor Nunez
Places In The Heart (1984) r.: Robert Benton
Tűzvonalban (Under Fire, 1983) r.: Roger Spottiswoode *(Zoom)*
Második műszak (Swing Shift, 1984) r.: Jonathan Demme *(Intervideo)*
Alamo Bay (1985) r.: Louis Malle
Code Name: Esmerald (1985) r.: Jonathan Sanger
Édes álmok (Sweet Dreams, 1985) r.: Karel Reisz *(Mokép Videokiadó)*
Megölni egy papot (To Kill a Priest/Popieluszko, 1988) r.: Agnieszka Holland *(Columbia TriStar)*
The Last Innocent Man (1987) r.: Roger Spottiswoode
Walker (1988) r.: Alex Cox
A mélység titka (The Abyss, 1989) r.: James Cameron *(Guild)*
A penge (Jacknife, 1989) r.: David Jones *(VICO)*
A pokol konyhája (State of Grace, 1990) r.: Phil Joann *(Columbia TriStar)*
Paris Trout (1991) r.: Stephen Gyllenhaal
Gyilkosság villanófényben (The Public Eye, 1992) r.: Howard Franklin *(UIP–Duna Film)*
Glengarry Glen Ross (1992) r.: James Foley *(Flamex Video)*
Válaszd a befutót! (Running Mates, 1992) r.: Michael Lindsay *(HBO)*
Hasznos holmik (Needful Things, 1993) r.: Fraser C. Heston *(Flamex Video)*
A cég (The Firm, 1993) r.: Sydney Pollack *(UIP–Duna Film)*
Porcelánhold (China Moon, 1994) r.: John Bailey *(Columbia TriStar)*
Dugipénz (Milk Money, 1994) r.: Richard Benjamin *(UIP–Duna Film)*
Apolló 13 (1995) r.: Ron Howard *(UIP–Duna Film)*
Egy igaz ügy (Just Cause, 1995) r.: Anne Glimchner *(InterCom)*
Nixon (1995) r.: Oliver Stone *(InterCom)*
Riders Of The Purple Sage (1996) r.: Charles Haid
Szemet szemért (Eye for an Eye, 1996) r.: John Schlesinger *(UIP–Duna Film)*
A szikla (The Rock, 1996) r.: John Michael Bay *(InterCom)*
Államérdek (Absolute Power, 1997) r.: Clint Eastwod *(InterCom)*
Good Night Moon (1998) r.: Chris Columbus
The Truman Show (1998) r.: Peter Weir

Szemet szemért

egy tengeri szakadékba zuhant atom-tengeralattjáró felkutatására kapott megbizatást. Házassági problémákkal küzdő, morózus figura, de a lényében rejlő jóság legyőzi a ridegséget, a szerelem pedig a kemény hidegséget. Életet lehel vízbe fulladt egykori szerelmébe és új világot fedez fel a mélységes mélyben. A színész hihető a „szerelmes” szerepben is.

„Rossz filmben mindenki rossz, közepesben csak én!” – mondja találóan a színész. Itt van példának a *Dugi-pénz* (1994). Ebben *Melanie Griffith* egy prostit játszik. Harris egy szextől (és valóságtól) elrugaszkodott, szórakozott tanár, aki természetesen beleszeret Melanie-ba. Ettől még mulatságos is lehetne a sztori, de csak néha az.

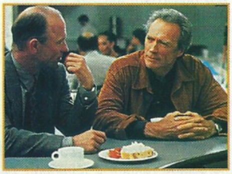
PSZICHOPATA, RÖGESZMÉS SZEREPEK

Ha jól meggondoljuk, Ed Harris filmjeiben Dél-Amerikától a Perzsa-öbölig, Ázsiától Európáig végigharcol néhány háborút. Valamennyi általa ábrázolt egyenruhás alak magán viseli a háború poklának eseményeit. A megrongált idegzetű férfiak aztán hol alkoholistává válnak, lásd *A pengét* (1989), amelyben tizenöt évvel a vietnami háború után találkozik két katonabajtárs (a főszereplő *Robert De Niro*).

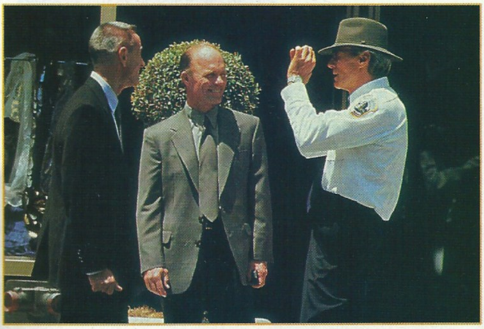
A *Walker*ben (1988) Nicaragua a helyszín, csakúgy mint a *Tűzvonalban* című filmben volt. William Walker alakjában Harris egy Mussolini-diktátor epigont személyesít meg, aki az elnöki hatalom megszerzéséért nem riad vissza a csalásoktól és gyilkosságoktól sem. Walker megalomániás zsarnok.

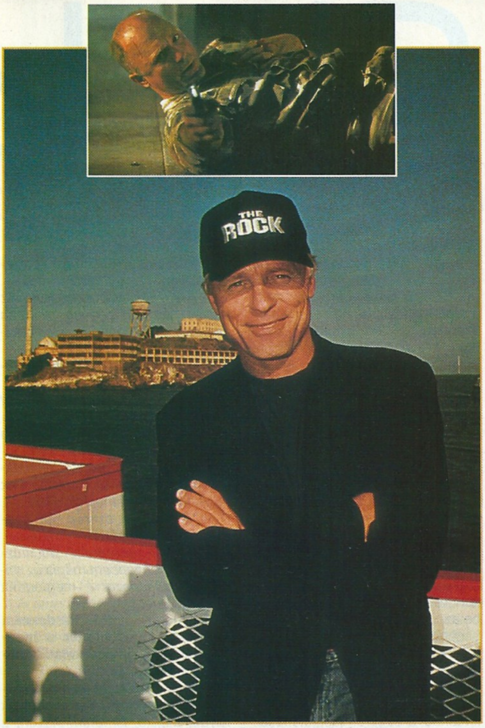
Erős idegzetűeknek való pszichothriller az *Egy igaz ügy* (1995). Harris egy önmagából kifordult pszichopata gyilkost játszik, aki a börtönből képes irányítani és újabb gaztetteket elkövetni. Mégis ő az, aki helyes irányba tereli egy félelmetes gyilkossági ügy szövevényes szálaiba belegubancolódott jogász nyomozásait.

*A sziklá*ban (1996) Francis Xavier Hummel tábornok (Harris) évek óta reménytelenül ostromolja az amerikai kormányt, hogy különböző titkos és piszkos akciókban elesett katonáinak családja is

Államérdek: Clint Eastwooddal

A szikla

ugyanolyan juttatást kapjon, mint a háborús hősöké. Egy napon elege lesz a kérvényezésből és akcióba lép: az egykor Alcatraz, most turistalátványossággá vált sziklaerődben túszul ejti az oda zarándokolókat, s San Francisco felrobbantásával zsarolja a lusta és lelkiismeretlen kormányt.

„Hummel csak mások számára megszállott őrült – mondja Ed Harris. – *Szerintem egy beteg katona, aki igazságot akar azok számára, akikért felelősséggel tartozik. Igazi rémálom volt a szigeten forgatni. Nem volt víz, áram és iszonyú hideg volt. Aztán kitört a kánikula. De ez egyetlen napon kétszer vagy háromszor. Egészen sajátos ott a klíma. Rettenetes hely volt. Nem csodálom, hogy onnan lehetetlen volt megszökni.”*

Az előzetes munkálatok során Connery, Harris és Nicolas Cage igen kemény testedzést végeztek, hogy bírják kondícióval a szerep kívánta verekedési jeleneteket.

„Nem kis elégtétellel vettem tudomásul, hogy bár Cage magasabb nálam, én voltam fürgébb a verekedésben. Teljesült kamaszkori álmom, hogy olyan igazi macho legyek.”

❖

Az igaz, hogy eddig még nem készült olyan film, amelyben kizárólag Ed Harris a sztár, aki a vállán cipeli az egész produkciót, mégis ő az, aki rangot ad az untermanszerepeknek, sőt képes befolyásolni a történetet úgy, hogy a saját szerepe mindig emlékezetes legyen. Ő az, aki nélkülözhetetlen a film egésze szempontjából. Ilyen film például az Államérdek is. *Clint Eastwood* rendezőként abszolút profi, producerként pedig óvatos, aki ügyel arra, hogy filmjei jó profitot hozzanak. Itt is remek a szereposztás: Eastwood mellett *Gene Hackman*, Ed Harris és *Laura Linney* játszanak.

Vádolható-e szexuális gyilkossággal a legfőbb államhatalom? Lehet-e, kell-e eltussolni egy olyan súlyos bűntényt, amelynek kimenetele az egész nemzet szempontjából kétséges? Ed Harris nyomozója szerint nem. A film műfaját tekintve krimi, színvonalában pedig vetekszik a legjobb társadalmi mondanivalójú filmekkel is, mint például *A cég,* amelyben *Tom Cruise* a fő sztár, de Harris is jelentős szerepet kap benne. Talán itt lenne már az ideje, hogy Ed Harris olyan szerepet kapjon, mint a legeslegnagyobb sztárok. Elvégre ki az igazi sztár, ha nem ez a kopasz, mindent eljátszani képes, szimpatikus fickó?

Tatár Eszter

Shirley MacLaine

Bár legújabb filmjében, a decemberi magyar videóújdonságban, az *Esthajnalcsillag*ban nagymamát (mi több, a film végére már dédmamát) alakít, de közben többször bebújik jóképű, harminc-valahány éves pszichológusának ágyába. Azt hiszem, zokon venné, ha az amerikai filmgyártás „nagy öregjei" között említenénk (az „élő legenda" kifejezést sem kedveli), az ellen viszont aligha ágálna, ha Hollywood nagyasszonyának neveznénk. A virginiai Richmondban (Shirley Beaty néven), 1934. április 24-én született Shirley MacLaine tizenhárom évvel ezelőtti, 1984-ben Oscar-díjjal jutalmazott szerepét, Aurora Greenwayt kelti új életre e filmjében. A *Robert Harling* rendezte szomorkás vígjátékot 1996 karácsonyán mutatták be az Egyesült Államokban.

Fekete nadrágkosztümben, nyakig zárt lila pulóverben érkezik a találkozóra, a Los Angeles-i Four Season Szállodába. Szinte leroskad a székre. Megjelenésében, viselkedésében nyoma sincs a sztárnak; magával hozott kekszet eszeget, s ő kérdez először:

– Hello, hogy van, mi újság? Minden oké?

– Én csak megvolnék, de ön? – kérdezem vissza.

– Oké... de eddig egész nap csak nyilatkoztam. Délelőtt rádiósok faggattak. Ötperces rövid interjúk voltak, amelyeket én se szeretek, de a riporterek sem.

– Remélem, most nem öt percre érkezett...

– Félórám van...

– Hiszen az több mint rengeteg... Tehát hogy van?

– Kiegyensúlyozott vagyok. Az agyam és az idegeim rendben vannak, s számomra ez a legfontosabb.

– Ha visszatekint eddigi filmjeire, melyek a kedvencei?

– A még 1958-ban készült Some Came Running, aztán a Legénylakás, a The Turning Point, a Madame Sousatzka, az Acélmagnóliák, a Képeslapok a szakadékból, a Becéző szavak, s most annak folytatása, az Esthajnalcsillag.

– S melyik szerep áll legközelebb a szívéhez?

– Nagyon szeretem Sousatzkát... De kedvencem mégis az immár másodszor megformált Aurora Greenway.

– Akkor hadd kérdezzem Auroráról, amely eltér a megszokott Shirley MacLaine-szerepektől...

– Aurora szerepe első olvasáskor megijesztett. Nem vagyok olyan, mint ő, ismerem viszont a hozzá hasonló figurákat, akár a tenyeremet. S hadd áruljam el: sok szempontból szeretnék olyan lenni, mint ő. Azért is szeretem, mert a korábbiaknál könnyebb és kellemesebb szerep volt a számomra.

– A nagy sikerű filmek második része többnyire elmarad az alapműtől. Rögtön igent mondott, amikor felkínálták, hogy az Esthajnalcsillagban keltse életre a felnőtt unokáit nevelő Aurorát?

– Az elmúlt években többször gondoltam arra, mi lehet az unokákkal, hogyan jönnek ki a nagyanyjukkal, mi történt Aurora űrhajósával, s beleszeretett-e másvalakibe? Larry McMurty regénye már első olvasásra tetszett, továbbszövi Aurora sorsát. Rögtön kedvet éreztem, hogy újraéljem e különös asszony életét. Ám a regényt előbb forgatókönyvvé kellett formálni, majd több rendező neve szóba került. Mindenki előállt a maga ötletével, s mire a felvételeket megkezdhettük, két év telt el az előkészületekkel.

– Elégedett a filmmel?

– Amikor éppen valamin dolgozol, nem tudod, hogy jelentős-e, mennyit tanulsz belőle, s megváltozik-e tőle az életed. Az Esthajnalcsillag egyetlen témára összpontosít, s szórakoztatóbb, vidámabb, mint a Becéző szavak... de nem hiszem, hogy épp olyan megrázó alkotás volna. Nem szabad azt latolgatni, hogy jobb-e vagy rosszabb az 1984-es Becéző szavaknál. Ne hasonlítgassunk, ez egy önálló film!

– Nagyszerű párjelenetnek lehetünk nézői, amikor a film vége felé Jack Nicholson fontos, de kis szerepében megjelenik. Már-már hihetetlen az összhang kettejük között...

– Amikor Jack megjelent, elpirultam, rendbe tettem a hajamat, igazítottam a rúzsomon, keresztbe raktam a lábam... s Nicholson csak mosolygott rajtam. Az életben ez aligha fordulna elő velem, és nem is tudom, miért történt. Kölcsönösen hatottunk egymásra, s biztos vagyok benne, hogy sokan szívesen látnának minket más filmben is partnerként.

– Amikor keresztbe teszi a lábát, többen felszisszennek a nézőtéren. A hatvanas évek musicaljeiben is híresen szép volt a lába, s évtizedekkel később, most is az... Minek köszönheti?

– Amint látja, beszélgetés közben süteményt eszem... De hadd felel-

SHIRLEY MACLAINE filmjei a magyar videókölcsönzőkben:

80 nap alatt a Föld körül (Around The World in 80 Days, 1956) r.: Michael Anderson *(Intervideo)*
Legénylakás (The Apartment, 1960) r.: James Stewart *(Intervideo)*
Az ördög hatalma (The Possession Of Joel Delaney, 1972) r.: Waris Hussein *(Hungarovideo)*
Becéző szavak (Terms Of Endearment, 1983) r.: James L. Brooks *(UIP–Duna Film)*
Ég és Föld között I–II. (Out On A Limb, 1986) r.: Robert Butler *(Odeon)*
Acélmagnóliák (Steel Magnolias, 1989) r.: Herbert Ross *(Videa)*
Képeslapok a szakadékból (Postcards From the Edge, 1990) r.: Mike Nichols *(Columbia TriStar)*
Égi jel (Waiting For The Light, 1991) r.: Christopher Mongen *(Mirax)*
Lestrapált emberek (Used People, 1992) r.: Beeban Kidron *(Guild)*
Hemingway és én (Wrestling Ernest Hemingway, 1993) r.: Randa Haines *(InterCom)*
Az öreg hölgy és a testőr (Guarding Tess, 1994) r.: Steve Guttenberg *(Columbia TriStar)*
Az árnyékfeleség (Mr. Winterbourne) r.: Richard Benjamin *(Columbia TriStar)*
Esthajnalcsillag (The Evening Star, 1996) r: Robert Harling *(UIP–Duna Film)*

– Dolgozott magyar rendezőkkel is?

– *Úgy volt, hogy játszom George Cukor egyik filmjében... de nem jött össze. Még ma is sajnálom, mert nagyszerű művésznek tartottam. Persze ő lényegében már amerikainak, hollywoodi rendezőnek számított.*

– Európai utazásai során járt már Magyarországon?

– *Többször is. Magyarországhoz érzelmi szálak fűznek: az első szerelmem magyar volt. De nem ott ismerkedtünk meg, hanem Amerikában. Tizenkilenc éves voltam és nagyon szerelmes. Majdnem a felesége lettem...*

– Ki az az irigylésre méltó férfiú?

– *Ma már nem érdekes...*

– ...Az Esthajnalcsillag Auróraként azt mondja: a csalódás több embert tett tönkre, mint az emberiség által ismert betegségek. Egyetért Aurorával?

– *Szerintem egy csalódáson hamar túl kell tenni magad. Volt egy tánctanárom, akinek az volt a szavajárása: az életben semmi sem bársonyos. Ez így igaz. Mindinkább azt tartom lényegesnek, hogy ne a jövő céljaira összpontosítsak, hanem a pillanatnak éljek. Nem szabad a múlton rágódni, de éppúgy értelmetlen mindig a holnapra gondolni, s távoli céloknak alárendelni a ma lehetőségeit! Ha így gondolkozol, akkor azt teszed, amit akarsz, s nem azon tűnődsz, hogy egy-egy lépésed merre visz, mit érhetsz el vele.*

– Olvastam egy nyilatkozatát, miszerint nem akar legenda lenni, hiszen újra fog születni...

– *Igen, biztos vagyok benne, hogy újra élek majd. S azt is érzem, hogy egyszer már éltem e földön.*

– Mi, mai halandók viszont azért vagyunk boldogok, mert egyidejűleg élhetünk Shirley MacLaine-nel, s kortársként élvezhetjük utánozhatatlanul sokszínű művészetét.

Mosolyogva nyugtázza e bókot...

Földes Tamás
(Los Angeles)

jek komolyan. Naponta tíz mérföldet gyaloglok a Malibu környéki hegyekben vagy a másik otthonom környékén Új-Mexikóban. Kell a friss levegő!

– Más sportot is űz?

– *Nem teniszezem, nem golfozom, nem krikettezem... úszni viszont szeretek.*

– Sokan merésznek tartják a film ágyjeleneteit, amikor a fiatal lányok szívét is megdobogtató Bill Paxtonnal ölelkezik. A társadalom elfogadja az idősebb férfi és a fiatal nő kapcsolatát, de ha egy korosodó, mégoly szexis hölgy fiatal férfi partnere lesz, az fejcsóválásra késztet egyeseket. Megváltozhat ez a közszemlélet?

– *Valamennyiünkön múlik, hogy minden körülmények között elfogadjuk-e két ember kapcsolatát. Az idősebb férfiak uralkodni szeretnek a partnerükön, a fiatalabbak kevésbé, s így néha jobban szót értenek az idősebb nőkkel. A fiatal nők gyakran apát keresnek az idősebb férfiakban, ha viszont fiatal férfi van együtt nála idősebb nővel, akkor nem az anyjára vágyik, hanem erotikus társat keres.*

– Sok feledés felé araszolgató korábbi filmsztár szerint az idősebb színészek ritkán jutnak jó szerephez. A divatos akció- és kalandfilmeknek nem ők a hősei. Aurora vagy Sousatzka ennek ellentmondani látszik...

– *Akkor is jó szerephez juthatsz, ha idősebb vagy, de valóban ritkábban, mint fiatalon... Az amerikai kultúra mindig a fiatalokkal foglalkozott... Az akciófilmekre szerintem azért van szükség, mert elvesztettük a vietnami háborút. Az ötvenes–hatvanas években még érzelmesek voltunk, aztán jött az a borzalmas háború, s Amerika megváltozott. A mai nézők győzteseket, hősöket akarnak látni. Olyan történetekre vágynak, amelyekben nem vagyunk vesztesek, hanem nyerünk.*

– Az Irma, te édes, a Kánkán, az Édes Charity világsikert arattak. Vállalna ismét musical-szerepet?

– *Nagyon szívesen játszanék egy új zenés filmben.*

– Van olyan nagy hírű rendező, akivel szeretne együtt dolgozni?

– *Számomra nem a rendező a fontos, hanem a szerep. A rendezőtől azt várom, hogy hagyjon úgy játszani, ahogy helyesnek tartom. Természetesen akkor vagyok a legboldogabb, ha egy jó forgatókönyvből, jó operatőr társaságában jó rendező forgat filmet.*

DIANE Lane

A Lane-házaspár – egy New York-i taxisofőr és színpadi statiszta hitvese – kedvelte a világot jelentő deszkákat. Amikor 1965 januárjában kislányuk született, úgy döntöttek, ha a porontynak kedve van hozzá, színésznőt nevelnek belőle. Volt kedve.

A kis Diane már óvodás korában otthonos volt a színházban, amikor a mama próbált, ő a színfalak mögül figyelte a nagyokat... A híres New York-i La Mama Experimental Theatre Company *Adrej Serban* produkciójában a *Médea* színre vitelére készült, és szükség volt egy hat év körüli kislányra. A szereplőválogatásra szülei kíséretében érkezett Diane magától értetődő természetességgel lépett fel a színpadra és olyan klasszikus görög előadói stílusban szólalt meg, hogy a rendezőnek leesett az álla. Amikor megkérdezte a kislányt, honnan ismeri ilyen jól a görög drámákat, Diane szemrehányó tekintetet vetett rá: *„Hiszen azokat mindenkinek illik ismerni, akit érdekel a színház, nem?"*

Gyilkosság a Fehér Házban

KISLÁNY A VILÁGSZÍNPADON

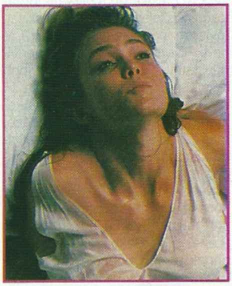
A következő öt évben Diane édesanyjával együtt turnézott a világ legnagyobb színpadjain, játszott az *Elektrá*ban, a *Trójai nők*ben és *Shakesperare Ahogy tetszik*jében. Fellépett *Csehov Cseresnyéskert* című drámájában is, ez utóbbi *Joseph Papp* produkciója volt. Ezután az off-Broadway következett, ahol *Meryl Streep* partnere volt a *Runaways* című darabjában.

De egy kislánynak iskolába is kellene járni... Diane magántanuló volt, a rendkívül szigorú papa ellenőrizte az előmenetelét, s ha valamely tantárgyban hiányosságok mutatkoztak, Mr. Lane inkább éjszakai műszakot is vállalt, hogy meg tudja fizetni a korrepetáló tanárt. Végül Diane sikeresen letett minden általános iskolai vizsgát és fellélegzett. *„Szerintem sok felesleges dolgot kellett megjegyeznem. Valószínűleg soha az életben nem lesz dolgom a fény sebességével vagy a Pithagorasz-tétellel..."* – jegyezte meg, amikor tizenhárom évesen megkapta első filmszerepét. *„Sokkal inkább érdekel az, hogy Sir Laurence a felvételek szünetében mit mesél Shakespeareről."* Az *Egy kis romantika* című filmben a tizennégy éves Diane Lane egy Lauren nevű leányzót játszott, aki *Heidegger*-kötetet hurcol a táskájában és rendkívül magas az intelligenciahányadosa. A történetben a kamaszlány összebarátkozik egy hasonló korú fiúval, Daniellel (Thelonius Bernard), majd a parkban sétálva megismerkednek egy különös öregemberrel, Juliusszal (Laurence Olivier), aki elmeséli nekik: akik a velencei sóhajok hídja alatt alkonyatkor csókot váltanak, örökké szeretni fogják egymást. A kamaszok végül persze Velencébe szöknek, az öregúrról kiderül, hogy nemzetközi zsebtolvaj, Laurenért viszont eljön a mamája...

COPPOLA HÍVÓ SZAVA

Ezután a már tizenötéves leányzó westernben szerepelt, a *Cattle Annie and Little Britches* a múlt század végén játszódik, s a főszereplő ifjú hölgyek, Jenny (Lane) és Annie *(Amanda Plummer)* többek között bankot is rabolnak. A szép, szőke, vonzó Diane Lane hamarosan férfiszíveket tiport a filmvászonról, s olyannyira közkedveltté vált, hogy a Time magazin is címlapon hozta fényképét, ami, valljuk be, ritkaság egy ilyen rangos politikai hetilap esetében. Diane örült a népszerűségnek és úgy döntött, minden műfajban kipróbálja tehetségét, amiben csak lehet. *Lou Adler Ladies and Gentlemen, The Fabulous Stains* című rock-musical beütésű filmjében reménybeli punk énekesnő volt, aki az országban kóborolva keres zenekart magának. Diane dalra is fakadt, a *Sex Pistols* együttes tagjai szerint egész tehetségesen eresztette ki a hangját. A paródia sem maradhatott ki a repertoárból, a Mozi-diliben, a zsarufilmek és az édeskés románcok kifigurázásában *Robert Culp* és *Peter Riegert* társaságában alaposan kivette a részét.

A művészfilm azonban még hiányzott Lane életéből. Bár felszabadultan élvezte a könnyed hangvételű szerepeket, gyakran eszébe jutott apja megjegyzése: *„Még nem vagy igazi színésznő, kislányom..."* És ekkor jött *Francis Ford Coppola*, aki felkérte egy tinédzsereknek szóló művészfilm egyik szerepére. A *Kívülállók* otthonról megszökött fiatalok sajátos utcai társadalmát mutatja be, *Tom Cruise, Patrick Swayze, Emilio Estevez* és *Matt Dillon* közreműködésével; az utóbbi barátnője, Cherry, jócskán megkavarja az életüket. A románc a felvételek után is folytatódott, Matt Dillon és Diane egymásba szerettek. A következő Coppola-filmben szintén partnerek voltak, a *Rumble Fish* az ötvenes évek névtelen amerikai nagyvárosában játszódik, ahol néhány fiatal megpróbálja megváltoztatni az életét. Igaz, a példakép nem igazán vonzó, a számos kaland után hazatérő báty *(Mickey Rourke)* befolyást gyakorol öccsére, Rustyra *(Matt Dillon)*, akinek számító barátnője, Patty (Lane) kissé megszédül a vagány

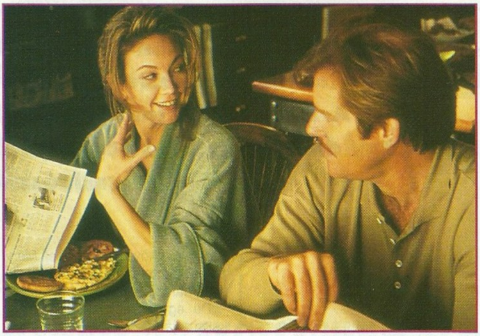

Harapós hölgy

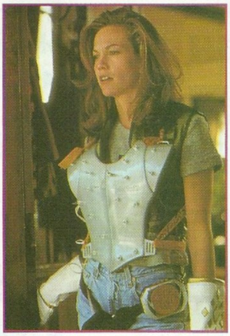
fickó szövegétől. A valóságban azonban persze Dillon volt az igazi, s szülei rosszallása ellenére össze is költözött vele.

MATT DILLON: ÉLETTÁRS ÉS RENDEZŐ

Coppola tehetségesnek ítélte az ifjú színésznőt, így szerepet adott neki a *Gengszterek klubjá*ban is. A húszas évek végén játszódó történetben Diane Vera Cicerót, a Cotton klub nevű mulató főnökének kitartottját alakítja, aki azonban belehabarodik a pisztonos Dixie-be *(Richard Gere)*. A vonzalom kölcsönös, a főnök dühös, maffiózók is felbukkanak a sztoriban, ezt-azt megölik, ám a végkifejlet természetesen happy end. A kritika szerint a film a *A keresztapa* és a *Volt egyszer egy vadnyugat* dzsesszesített változata, s ennél azért többet lehet elvárni a rendezőtől, Diane Lane alakítása azonban elnyerte a tetszésüket. Nem így a *Streets of Fire*-ben, amelyben egy elrabolt rocksztárt játszott, akinek volt barátja *(Michael Paré)* indul kiszabadítására. A balsikerért a gyenge forgatókönyv is felelős volt, de a rossz sajtóvisszhang elkedvetlenítette Lane-t. Élettársa azonban megvigasztalta: jön majd egy jobb lehetőség, s íme, 1987-ben *A nagyváros* kapcsán ez meg is érkezett, mely produkció rendezését maga az élettárs-főszereplő vállalhatta magára. Helyszín: az ötvenes évek végi Chicago, ahol egy ügyes kockajátékos (Dillon) gyilkossági ügybe keveredik. Ráadásul belép a képbe egy rosszlány (Lane), aki érdekházasságot kötött annak reményében, hogy férjével *(Tommy Lee Jones)* felesben irányíthatja a gyanús üzleteket. A kalandos, romantikus történet megfogta a közönséget, s ezúttal az ítészek is kedvezően viszonyultak a mozihoz.

Anyaként a Jackben

Diane Lane ezután három hölgy – egy forgatókönyvíró, egy rendező és egy producer – társaságában dolgozott. A *Harapós nő* főszereplője, Katya, a szépséges kirakatrendező provokatív kirakataival hívja fel magára – és a város legnagyobb áruházára – a figyelmet. Jack Price *(James Woods)* nagy rajongója a munkáinak, de mivel kissé pszichopata, ráadásul férj és apa, még többet is akar tőle. A leleményes Katya azonban túljár a férfi eszén...

DIANE-BÓL MRS. LAMBERT

Talán ez a film volt az, amely kapcsán Diane megérezte az olyan szerep ízét, amelyben nemcsak szépnek, esetleg okosnak kell lennie, hanem fizikumát is kihasználhatja. Mindig gondosan ügyelt arra, hogy jó kondícióban legyen, az aerobic és a kocogás mindennapos program volt nála. Kevés húst evett, alkoholt alig fogyasztott, egyszóval az egészséges életmód híve volt. Már ez is csípte egy kicsit Matt Dillon szemét, aki alkalmanként szívesen nézett a pohár fenekére, s mivel egyéb gondok is adódtak kapcsolatukban, együttélésüknek hamarosan vége szakadt, ám Diane nem maradt sokáig magányos.

1988-ban, a *Priceless Beauty* című filmben *Christopher Lambert* volt a partnere. A történet szerint az egykori rocksztár (Lambert) remeteéletet él, mivel bűnösnek érzi magát fivére halálában. Egy napon azonban kihalász az óceánból egy lámpát, melynek lakója, a szépséges dzsinn (Lane) visszaadja önbizalmát és segít neki, hogy újra megtalálja a szerelmet, persze az ő oldalán. A fantasy-elemekkel tarkított mozi nem tartozik a nagy alkotások közé, de két főszereplője az életben is egymásra talált, mi több, házasságot is kötöttek.

Mrs. Lambert ezután is szorgalmasan filmezett, 1989-ben a *Lonesome Dove* című tévéfilmben nyújtott alakításáért Emmy-díjra is jelölték. Nemsokára kislányuk született, a fiatal mama egy időre visszavonult, de nem Los Angeles-i otthonába, hanem a városon kívüli birtokra: a rajta álló házat már közösen építették Lambert-rel. Nemsokára aztán friss energiával dolgozott tovább, hiszen ott voltak a nagyszülők, akik dédelgették a picit. Még egy filmben szerepelt együtt férjével, a *Gyilkosság lólépésben* című alkotásban egy zseniális sakkozó és egy pszichológusnő kettősét alakították, akiknek közösen kell elkapniuk az eszelős gyilkost.

Diane Lane további filmjei között akad dráma (a *Vital Signs*, amelyben öt orvostanhallgató különböző problémákkal küszködik, mire végre doktorrá avatják őket), vígjáték (a *My New Gun*, melyben háziasszonyt alakít, aki azon tűnődik, mit kezdhetne a férje által kilátásba helyezett ajándékkal, egy harmincnyolcas puskával) és egy életrajzfilm (a *Chaplin*, amelyben Paulette Godardot, Chaplin harmadik feleségét alakította).

SCI-FI, KRIMI, WESTERN ÉS ÚJ ÉLETTÁRS

Az élet tehát zajlott körülötte, viszont a házassága lassacskán romokban hevert, férje más hölgyekre kacsingatott, de Diane sem maradt adós a visszavágással, s néha alkohollal is bódította magát... A házaspár rájött, hogy ez így nem mehet tovább, ezért 1994-ben elváltak. Diane számára éppen jókor jött *Glenn Jordan* rendező ajánlata, *A vágy villamosában* Stella Kowalskit kellett megformálnia, a

A Dredd bíróban

Diane Lane filmjei:

Egy kis romantika (A Little Romance, 1979) r.: George Roy Hill *(Intervideo)*
Cattle Annie and Little Britchers (1980) r.: Lamont Johnson
Touched by Love/To Elvis, With Love (1980) r.: Gus Trikonis
Child Bride of Short Creek (1981) r.: Robert Lewis
Ladies and Gentlemen, the Fabulous Staints (1981) r.: Lou Adler
Mozi-dili (National Lampoon Goes To The Movies, 1981) r.: Bob Giraldi *(Intervideo)* [**Bolond mozik mozibolondoknak** címmel az *InterCom* forgalmazta]
Miss All-American Beauty (1982) r.: Gus Trikonis
Six Pack (1982) r.: Daniel Petrie
Kívülállók (The Outsiders, 1983) r.: Francis Ford Coppola *(Intervideo)*
Rablóhal (Rumble Fish, 1983) r.: Francis Ford Coppola
Gengszterek klubja (The Cotton Club, 1984) r.: Francis Ford Coppola
Streets of Fire (1984) r.: Walter Hill
A nagyváros (The Big Town, 1987) r.: Matt Dillon *(Intervideo)*
Harapós hölgy (Lady Beware, 1987) r.: Karen Arthur *(Mokép Videókiadó)* [**Óvakodj a hölgytől!** címmel a *VICO* forgalmazta]
Love Dream (1988)
Priceless Beauty (1988) r.: Charles Finch
Nyugdíjas halál (Descending Angel) 1990) r: Jeremy Paul Kagan *(InterCom)*
Vital Signs (1990) r.: Marisa Silver
Chaplin (1992) r.: Richard Attenborough *(InterCom)*
My New Gun (1992) r.: Stacy Cochran
The Setting Sun (1992)
Gyilkosság lólépésben (Knight Moves, 1993) r.: Carl Schenkel *(Mokép Videókiadó)*
Indián nyár (Indian Summer, 1993) r.: Mike Binder *(Buena Vista)*
Dredd bíró (Judge Dredd, 1995) r.: Danny Cannon *(InterCom)*
A vágy villamosa (A Streetcar Named Desire, 1995) r.: Glenn Jordan *(Fox Video)*
Vad Bill (Wild Bill, 1995) r.: Walter Hill *(InterCom)*
Jack (1996) r.: Francis Ford Coppola *(InterCom)*
Gyilkosság a Fehér Házban (Murder at 1600, 1996) r.: Dwight Little *(InterCom)*

naiv, megcsalt feleséget. *Alec Baldwin* és *Jessica Lange* szenvedélyes kettőse mellett Diane is drámai alakítást nyújtott, *Tennesse Williams* színdarabjának immár harmadik megfilmesítése is sikert aratott.

Danny Cannon rendező egy partin ismerkedett meg Diane-nal és rögtön rajtafelejtette a szemét. Cannon éppen a *Dredd bíró*, egy jövőben játszódó mozi előkészületein munkálkodott, s úgy vélte, a szép ifjú hölgy pont megfelelő partner lesz *Sylvester Stallone* számára. Diane egy kicsit húzódozott ugyan – még soha nem játszott sci-fiben –, de végül elvállalta Lane Hershey bíró szerepét, aki a belé szerelmes Dreddel együtt rója az utcákat és küzd az emberi és mutáns bűnözőkkel. A forgatás végére Cannon és Lane végképp összemelegedtek, s jelenleg is együtt élnek.

Walter Hill egy westernhez hívta, a *Vad Bill*hez, egy múlt századi vadnyugati figura rövid életének felelevenítéséhez. *Jeff Bridges* játszotta Billt, a gyerekkori emlékek felidézésekor pedig feltűnik Bill anyja, akit Diane személyesített meg. A színésznő következő szerepének szintén köze volt a törvényhez: a *Gyilkosság a Fehér Házban* című filmben Diane Nina Chance ügynököt alakítja, akinek rajta kell tartania a szemét Regis nyomozón *(Wesley Snipes)*, nehogy az túllépje hatáskörét az elnöki rezidenciában elkövetett emberölés vizsgálata során. *„Nagyon vonzott a szerep"* – mesélte Lane. *„Nincs a végsőkig ragaszkodik a maga erkölcsi kódexéhez, s egy jottányit sem hajlandó feladni az elveiből. Amikor ráébred, hogy felettesei bábként kívánják felhasználni személyét az ügy eltussolását kieszközlendő, egy szempillantás alatt vált: a hivatallal és a főnökeivel szembeni maximális lojalitását – közvetve tehát a karrierjét – gondolkodás nélkül feláldozza az igazság oltárán."*

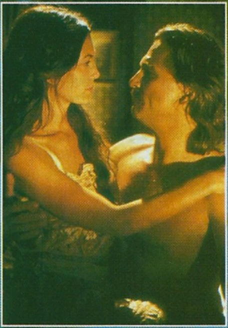
❖

Bár a filmbéli anyaszerepek még messze vannak Diane Lane-től, mégis szívesen játszotta el a *Jack*ben *Robin Williams* mamáját, azét a kisfiúét, aki veleszületett betegsége nyomán négyszer gyorsabban növekszik, mint az normális lenne. *„Tényleg olyan volt, mint az anyám"* – emlékezett a forgatásra Williams. *„Hihetetlenül megtalálta a hangot a gyerekekkel, akik önmagukat adták a filmben, s néha én is őszintén úgy éreztem, muszáj szót fogadni neki."*

Ami pedig a máris gazdag filmes múlttal rendelkező, de januárban még csak 33. születésnapját ünneplő színésznő további terveit illeti, szerepel néhány további tévéfilm is, hiszen az *Oldest Living Confederate Widow Tells All* című négyrészes drámában nyújtott alakítása is nagy sikert aratott, no meg foglalkozni akar kislányával is, aki még nem ismer elég görög drámát, pedig már betöltötte hatodik életévét...

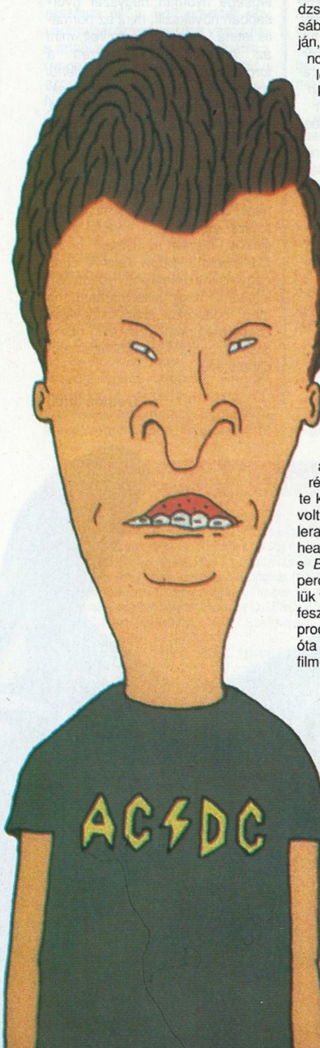
Trethon Judit

Vad Bill

Aki rendszeresen vagy alkalmanként nézi a Music Television zenecsatorna adásait, számtalanszor találkozhatott már annak a rajzfilmsorozatnak az epizódjaival, melyekben egy Metallica-pólós szőke és egy AC/DC-pólós barna hajú srác ücsörög a tévé előtt a díványon és kommentálja a látott eseményeket. Bután, együgyüen, mintegy a televíziót istenítő, azon felnevelkedő nemzedék megtestesítőjeként. Ők Beavis és Butt-head.

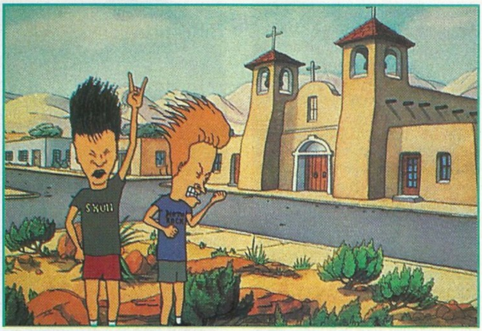
Szándékosan lebutítottan, primitív szókinccsel ülnek előttünk a televízióban, miközben éppen mi vagyunk a célpont, nekünk kell rádöbbennünk: lehet, hogy környezetünkben élnek azok a primitív lények, akik bután ücsörögnek a szem rágógumija előtt, mi vagyunk azok, akiknek a világ szinte másból sem áll, mint amit e mozgóképeket közvetítő dobozban látunk? E két fickóról mindenkinek eszébe jut valaki, akit ismer az osztályból, a jégpályáról, a játékteremből, a moziból, a videótékából, a bevásárlóközpontból. Vagy nézzünk önmagunkba: lehet, hogy éppen mi vagyunk pont olyanok, mint ez a két tökkelütött kamasz fickó?

Bunkó kultúrikonok

Beavis és Butt-head, a két szűz tinédzserkölyök történetei 1993 márciusában indultak el az MTV programján, s a főhősök hamarosan kultúrikonokká váltak. Humorforrásul szolgáló szegényes szókincsük, bunkóságuk ellenére – vagy tán éppen ezért? – sikerült belopniuk magukat a nézői szívekbe. Számukra csupán két kategóriába soroltatnak a dolgok, a történések: valami vagy „tök állat", vagy „gáz".

Ahogy fejlődött a műsor, felvetődött az alkotókban, ne javítsanak-e a figurák kinézetén, ám az ötletet elvetették, mondván, a két agybajnok így majdnem úgy néz ki, mintha egy tizenéves rajzolta volna őket, és éppen ebben rejlik az a valami, ami nagyon valóságos és hamisítatlan. A művészi kivitelezés tökéletesen passzol a figurákhoz.

E két alak kiagyalója *Mike Judge*, aki különben fizikából diplomázott, de hobbiszinten animációval is foglalkozott. Vérében volt a humor, s e kettőt ötvözte kísérleteivel. Először csak egyik volt gimis osztálytársát igyekezett lerajzolni, ebből született meg Butthead alakja. Majd elkészült Beavis is, s *Béka-baseball* címmel egy kétperces rajzfilm is kikerekedett belőlük 1992-ben, melyet egy animációs fesztiválon mutattak be. Az MTV producere látta az alkotást, s az idióta gonosz figurák, valamint a rajzfilm humora azonnal megfogta őt.

A hülyeség mint művészi kifejezési forma

Beavis és Butt-head

Felszabadító gátlástalanság

„Inkább tuskók ők, mintsem metálisták" – fogalmaz kitalált figuráiról *Mike Judge*, aki egyben az angol szinkronhang is, valamint a mozifilm társszerzője és rendezője. *„Úgy ellenszenvesek, hogy közben nem kell túl sok agyat cipelniük a fejükben. Tipikus hormonoktól duzzadó tinédzserek ők. A baj az, hogy ha olyan béna csávó vagy, mint Beavis vagy Butt-head, akkor esélyed sincs, hogy akár csak a közelébe menj egy csajnak valaha is. Úgyhogy állandóan bennünk van ez a nagy adag frusztráció."*

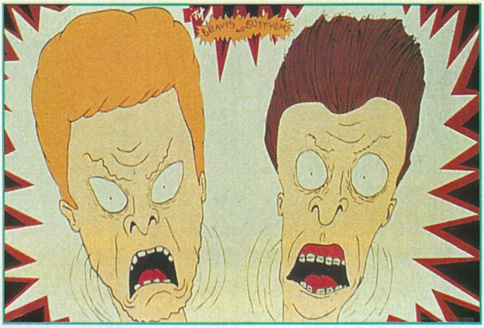
A kérdés már csak az, ha ilyen ellenszenvesek ezek a rajzfilmfigurák, mégis miért éreznek velük együtt a nézők, miért szeretik őket és történeteiket? Az alkotó Mike Judge így látja ezt a látszólagos ellentmondást:

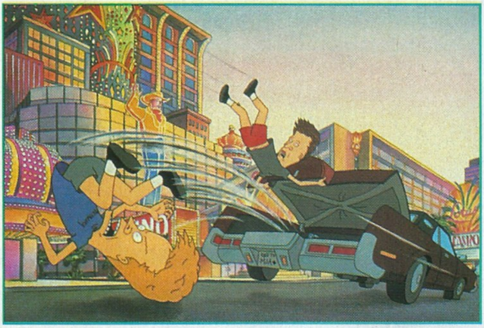
„Az hiszem, az egyik ok, hogy az emberek szeretik őket, az, hogy olyanokat mondanak, amiket a legtöbben túl nagy hülyeségnek tartanak ahhoz, hogy kiejtsék a szájukon. Van valami felszabadító abban, ahogy Beavis és Butt-head gátlástalanul kimondanak bármit, ami éppen az eszükbe jut."

A történet

A két krapek országjárása akkor indul, amikor ellopják a tévéjüket. Beavis és Butt-head tévészerző körútra indulnak, és eljutnak egy lepattant motelbe, ahol véletlenül összefutnak egy Muddy nevű csókával, aki ígér nekik tízezer dollárt, amennyiben „hazavágják" volt nőjét, Dallast. A két agybajnok kissé félreérti a „hazavágás" mibenlétét, ám máris egy repülőn találják magukat (életükben először), és a végállomás: Las Vegas. Itt azonban természetesen nem minden úgy alakul, ahogy tervezték, és a páros hamarosan nekivág Amerikának, nyomukban a gazfickó, az exnej, két ügynök meg egy rakás nyugdíjas turista...

„Mindkettőjükben borzasztóan túltengnek a hormonok, és sose volt sikerük a lányokkal. Teljesen el vannak tájolva azt illetően, hogy miképp kell közeledni a nőkhöz" – teszi hozzá a társproducer *John Andrews*.

A két esetlen agybajos agybajnok ugyanis a legártalmatlanabb dolgokban is szexuális tartalmakat vél felfedezni, s a leghétköznapibb szavakat, kijelentéseket is kamaszos hévvel, szexuális utalásokkal csavarják meg, amit egymás között viccesnek, természetesnek tartanak.

„Jól emlékszem, milyen voltam 13-14 éves koromban, az egy borzasztó periódus volt" – mondja Mike Judge. *„Nem nagyon hiszem, hogy találni sok olyan fickót, aki azt mondaná: Ja, a kamaszkor? Életem legszebb korszaka! A kamaszkor a nagy és cikis átalakulást jelenti, mert pár éve még helyes kissrác voltál, most meg halálmetál pólókban flangálsz, és azt hiszed, hogy nagyon állat vagy, és próbálsz bevágódni a csajoknál, de közben pattanásos az arcod, mutál a hangod és néha eltűnsz megigazítani a fogszabályzódat."*

Faragatlanul realista

A két, látszólag tipikusan amerikai tinédzser kalandjairól szóló faragatlanul realista rajzfilmek nemcsak az amerikai közönség tetszését nyerték el: amellett, hogy az MTV műsorát a világ sok tucatnyi országában nézik, e sorozatot hetvenegy ország tévéállomásai tűzték már műsorukra. *Abby Terkuhle* producer találóan fogalmaz: *„A figurák eltúlzottak, meg van bennük minden, ami egy rajzfilmhőshöz kell.... Ahogy a zene, az animáció is univerzális nyelvnek tűnik, ez egy képekkel történő mesemondás, mely túlmutat a nyelven, és ezért a világ bármely részén érthető. Szerintem ez azt igazolja, hogy a hülyeség egyetemes."*

A zene

Beavis és Butt-head kalandjai mit sem érnének zene nélkül, mely számukra szintén lételem. A filmhez olyan előadók adják nevüket és muzsikájukat, mint a *Red Hot Chili Peppers*, a *White Zombie*, a jól ismert, jellegzetes *Black Sabbath*-hang Ozzy Osbourne, LL. Cool J., a No Doubt, a Rancid, a Southern Culture On The Skids, természetesen az AC/DC, valamint Engelbert Humperdinck és Isaac Hayes, aki segített a Beavis és Butt-head főcímzenét feldolgozni azzal a zenekarral, mellyel annak idején a Shaft című film zenéjét is készítette.

Irány a mozi!

Több mint száznyolcvan, egyenként ötperces epizód készült el az MTV számára, de menet közben egyre többször merült fel az ötlet: mi lenne, ha a két sztár mozifilm főszereplővé válna? Így aztán néhány új történetfoszlány már nem került be a tévéfilmekbe, az alkotók félretették a mozi számára.

„Bár a film nagyobb szabású, mint a tévésorozat epizódjai, azért a Beavis és Butt-headség lényegét megőrizte. Azon igyekeztünk, hogy ezeknek az esszenciája benne legyen a filmben, hogy ha öt vagy hat év múlva az emberek kíváncsiak lesznek, ki is az a Beavis és Butt-head, akkor az a filmből kiderüljön" – foglalta össze a célt az író-rendező. Mindenesetre az animációnak látványosabbá, dúsabbá kellett válnia. Kitartó munkával született meg a *Beavis és Butt-head lenyomja Amerikát* (Beavis and Butthead Do America) című egész estés animációs film. A tévésorozat követői számára a mozi egy jókora tömény, folyamatos dózis Beavisből és Butt-headből, akik legjobb formájukat hozzák.

„Szerintem Beavis és Butt-head attól mulatságos, hogy itt van ez a két tök béna csávó, akiknek semmi keresnivalójuk nem lenne a tévé képernyőjén, és mégis ott vannak, és nagyok és hangosak és viccesek" – összegez Mike Judge. *„Mintha nyilvánosan kínos helyzetbe hoznák a kultúrát. Úgyhogy most itt vannak extra méretben a mozivásznon, még nagyobbak, még hangosabbak és még viccesebbek... Az az igazság, hogy ezek anélkül nagy filmek, hogy lenne bennük olyasmi, amit egy „rendes" filmtől elvárnánk. Nincs szerelmi szál, sem nagy megvilágosodások, sem nonstop akciók, sem gyöngéd, megható pillanatok... csak végig a bohóckodás. Számomra ez a film a klasszikus „két jó haver" típusú filmekhez áll a legközelebb, Beavis és Butt-head stílusban megcsinálva."*

Tékalista az Interneten is!

INGYEN KAPHATJA TÉKÁJÁBAN A VIDEO MAGAZINT!

Az a videózást szerető vendég, aki havonta legalább 20 alkalommal kölcsönöz videókazettát az alábbi tékák valamelyikében, a következő hónapban ingyen megkapja a videótékástól a Video Magazin legfrissebb számát, a tékások és a Video Magazin kiadójának közös akciója keretében. További kölcsönzők is bekapcsolódhatnak az akcióba! Az akcióban résztvevő tékák neve és címe rákerül az Internetre is! *(http.//www.fenypont.hu)* Ha tetszik az ötlet vagy bővebb információkra kíváncsi, máris hívja a Video Magazin kiadóját a **361-3859**-es telefonszámon. Az alábbi tékákban kaphatja ingyen a Video Magazint, ha havonta legalább 20 alkalommal kölcsönöz műsoros videókazettát:

Aladdin Videotéka	Rákóczifalva, Rákóczi út 69.
Alfa Videotéka	Budapest, Sörös u. 3.
Ász Videotéka	Szendrő, Váralja út 10.
Bóbita Videotékák	Hajdúböszörmény, Harmat u. 7.
	Hajdúböszörmény, Tessedik út 3.
Bonus Videotéka	Őcsény, Kazinczy u. 1.
BMK Videotéka	Budapest, Etele út 55.
Centrum Videotéka	Siófok, Fő u. 45.
City Videotéka	Székesfehérvár, Gyümölcs u. 18.
Griff Videotékák	Páty, Rákóczi út 11.
	Mány, Mester sor 7.
„HA-HO" Videotéka	Miskolc, Vasvári Pál út 6.
Happy End Videotéka	Tarján, Petőfi út 8.
Juno Videotéka	Veszprém, Cholnoky u. 23.
Kikli Videotéka	Budapest, Hernád u. 31.
Kukkancs Videotéka	Adony, Rákóczi út 10.
Magic Zóna Videotéka	Pápa, Batthyány u. 8.
Malibu Videotéka	Budapest, Marabu u. 1.
Manóka Videotéka	Hódmezővásárhely, Bocskai út 1.
Marshall Videotékák	Dunaharaszti, Kiss Ernő u. 5.
	Dunaharaszti, Fő út 78.
Másik Kft.	Kalocsa, Obermayer tér 7.
Mega Videotéka	Szegvár, Mindszenti út 14.
Menő Manó Videotéka	Sarkad, Kossuth u. 1.
Monte Videotéka	Budapest, Berda József u. 44.
Neo Modell Bt.	Budapest, Kétújfalu u. 131.
Orsi Videotéka	Seregélyes, Fő út 92.
Paksi Istvánné	Bogyiszló, Bajcsy-Zs. u. 2/a
Pince Videotéka	Budapest, Zengő u. 1/b
Premier Center	Sopron, Torma u. 8.
Privát Videotéka	Kiskunhalas, Kanizsa tér
Sanyó Videotéka	Tiszavasvári, Attila tér 2/A
Schmél Jakabné	Tengelic, Rákóczi u. 18.
Story Videotéka	Mezőhegyes, II. József krt. 30.
Super Videótéka	Mosonmagyaróvár, Nőszirom u. 3.
Tisza Mozi Kft.	Szolnok, Templom tér
Tisza Videotékák	Hatvan, Rákóczi út 9.
	Hatvan, Horváth Mihály út 20.
Tiszafilm Videotéka	Sóstóhegy, Csaba u. 9.
	Hajós, Köztársaság tér 1.
Thomas Videotéka	Győr, Jereváni út 32.
Top Videoshop	Szarvas, Szabadság út 28/2
	Békésszentandrás, Hunyadi u. 7.
Top Ten Videotékák	Budapest, Villányi út 62.
	Budaörs-Kamaraerdő, Kismartoni út 45.
Top-X Videotéka	Sopron, Teleki Pál utcai pavilonsor
Utolsó Cserkész Videotéka	Szeged, Szamos u. 8.
Video és ajándék	Kecskemét, Március 15. u. 1.
Videohajó	Pécs, Zsolnay Vilmos u. 47/c
Videoház	Budapest XI., Bocskai út 23.
Videobarlang	Kiszombor, Ubébai út 7.
Videocentrum	Cegléd, Rákóczi út 34–36.
Videoland	Érd, Emma u. 5/a
Vidra Videotéka	Túrkeve, Széchenyi u. 2/2.
Virág Gábor	Győr, Rónay u. 6.
Viktor Imre	Székesfehérvár, Királysor 41.
Videotéka	Aszód, Falujárók útja 5/1
Videotéka	Győr, Kodály Zoltán út 28.
Videotéka	Encs, Petőfi út 48/A
Videotéka	Maglód, Széchenyi út 7.
Videotéka	Budapest XII., Hegyvidék Üzletközpont
Videotéka	Budapest XII., Márvány u. 48.
Videotéka	Tét, Széchenyi út 21.
Videotéka	Nagykapornak, Fő út 40.
Wekerlei Videotéka	Budapest XIX., Guttenberg krt. 5.
Zóna Videotéka	Enying, Szabadság tér 12.
ZOOM Videótéka	Jászfelsőszentgyörgy, Fő út 71.
ZEFI Videotéka	Mátészalka, Szalkai út 14.

A halál halhatatlansága

ALIEN 1–4.

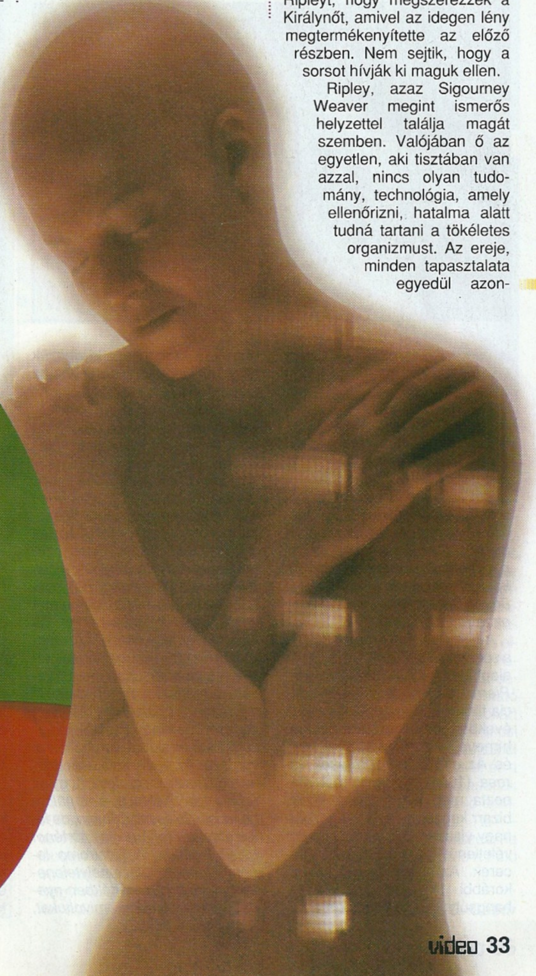
A nyolcadik utas: a Halál (Alien, 1979) két fantasztikus műfaj, a sci-fi és a horror sajátos keveréke. Nem törekszik tudományos pontosságra, sokkal inkább a rémisztésre. Nagyon is ismert témát variál, de teljesen új formában. Hiszen különösen az ötvenes évektől, a sci-fi második aranykorától kezdve filmek százai, ezrei próbálták tudatosítani az emberben, hogy nem vagyunk egyedül. Rondábbnál rondább, veszélyesebbnél veszélyesebb szörnyek érkeztek a külső térből, hogy leigázzák a Földet. *A Nyolcadik utas...* űrhajósai az ismeretlen kisbolygón akadtak össze a filmtörténet egyik legfélelmetesebb Idegenével. És a szörny-kaszás akcióba lépett. A Halál végső diadala egyetlen hajszálon múlt. *Sigourney Weaverén*. Később már azon sem! Természetesen naivitás lett volna azt hinni, hogy egyszer és mindenkorra sikerül leszámolni az Idegennel. Egyfelől túl nagy üzlet a Halál ahhoz, hogy ilyen egyszerűen lemondjanak róla Hollywoodban, másfelől a rajongók is követelték a folytatást. Mindebből következik, hogy csak a Jóisten mentheti meg az Alient attól, hogy végeérhetetlen sorozattá terebélyesedjen.

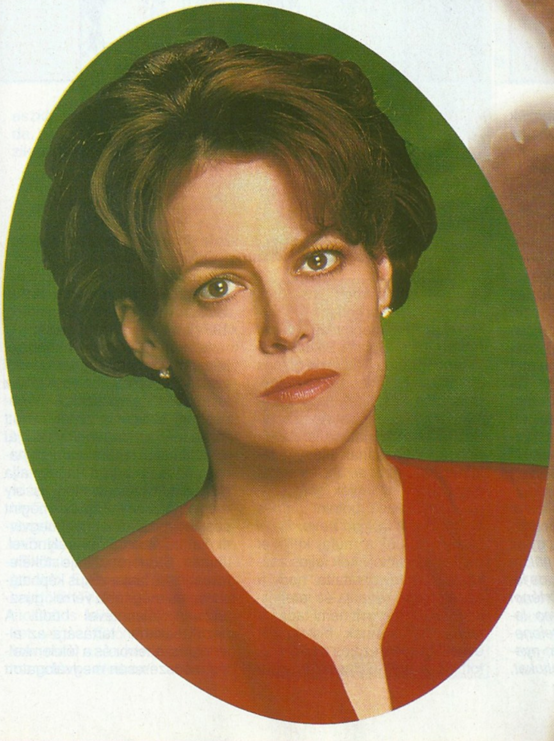
A tökéletes ragadozó

Hát megint itt van! A régi ellenség a jövőben. A tökéletes ragadozó. A még tökéletesebb gyilkológép. Akit ugyan háromszor is legyőztek, de mégsem sikerült elpusztítani. Gyilkos ösztöne megint vérre szomjazik.

Az *Alien 4. – Feltámad a halál* (1997) mindenekelőtt a csodák filmje. Hála a félelmetes tudományos kísérletnek és a génsebészetnek, föltámad benne minden érintett. Pedig már mindenki lemondott szegény Ripleyről, a bátor asztronauta lányról, aki testében a gonosz ivadékkal önként vállalta a halált, hogy megmentse az emberiséget. A hírnévre ácsingózó tudósokból, korrupt hivatalnokokból és a csempészbanda tagjaiból álló csoport azonban azon mesterkedik, hogy kitenyéssze az idegen szervezetet. Klónozás segítségével visszahozzák a halálból Ripleyt, hogy megszerezzék a Királynőt, amivel az idegen lény megtermékenyítette az előző részben. Nem sejtik, hogy a sorsot hívják ki maguk ellen.

Ripley, azaz Sigourney Weaver megint ismerős helyzettel találja magát szemben. Valójában ő az egyetlen, aki tisztában van azzal, nincs olyan tudomány, technológia, amely ellenőrizni, hatalma alatt tudná tartani a tökéletes organizmust. Az ereje, minden tapasztalata egyedül azon-

ban kevés az Idegen elleni küzdelemben. Még akkor is, ha a kísérlet során az ember és az idegen DNS-molekulái összekeveredtek, aminek jóvoltából különös érzékelésre tesz szert. Az áldozatok révén az Idegen újra szaporodni kezd, majd átveszi a hatalmat a hajó felett. A zűrzavarban a robotpilóta a Föld felé veszi az irányt. Vajon sikerül-e megállítani a szörnyűséget, mielőtt elérnék a bolygót? Ez csak egyetlen módon lehetséges: ha Ripley és a csempészbanda szövetkezik egymással. Ehhez viszont választ kellene adni olyan kérdésre, hogy egyáltalán meg lehet-e bízni a lányban. Mennyi belőle az emberi?

Nem volt irigylésre méltó helyzetben a forgatókönyvíró *Joss Whedon*. Hiszen egyfelől hihető okot kellett találni Ripley visszatérésére, másfelől *„olyasmire volt szükség a három Alien-film után, ami újdonságként hat".* Ennek megfelelően a főhős személyében teljesen új, a korábbiaktól eltérő figura született újjá, aki mindent megtapasztalt már az életben, beleértve a halált is. *„Nem az köszön vissza benne, amit az ember első látásra gondolna"* – mondja Ripley megformálója, *Sigourney Weaver*. *„A negyedik részben nem jó dolgokat kell cselekednie és nem a jó ügyért kell kiállnia, mint ahogy azt a múltban tette."*

A film sikerének másik kulcsa a speciális effektusokban rejlik. Az alaphangot a rendező, *Jean-Pierre Jeunet* adta meg. A francia filmes csillaga a kilencvenes években emelkedett magasra, hírnevét a *Delicatessen* (1991) és *Az elveszett gyermekek városa* (1995) című filmmel alapozta meg. Szürrealista víziói, bizarr képzeletvilága világszerte nagy visszhangot váltott ki, nem véletlenül figyeltek fel rá a producerek. Az *Alien 4*-en érezhető korábbi filmjeinek hatása. A hangsúly persze eltolódott a különleges hatások, elsősorban a számítógépes trükkök felé. A Silicon Graphics a háromdimenziós látványtervezésben, a Blue Sky Studió a komputerizált szörnyek elkészítésében jeleskedett, de a bábosok és a maszkmesterek sem maradtak munka nélkül. A f*üggetlenség napjá*nak (Independence Day, 1996) köszönhetően újra az érdeklődés előterébe kerültek a makettek és a modellek. Az *Alien 4*-ben ügyesen kombinálták ezeket a számítógépes trükkökkel. Néhány gigantikus díszlet is épült, köztük az a kétmillió literes medence, amelyben a vízzel elárasztott űrhajón játszódó jeleneteket vették fel.

Mindezt mi is megláthatjuk februártól a mozikban, de hogy jobban emlékezzünk a kezdetekre – no és a folytatásra –, hamarosan végleg haza is vihetjük kazettán videókönyvtárunkba az első három részt.

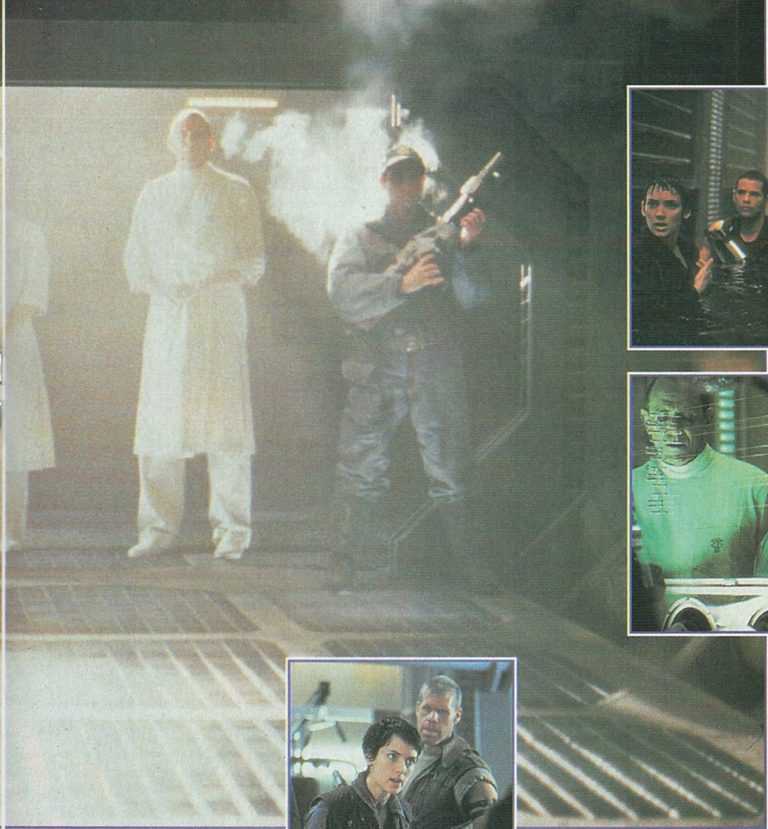

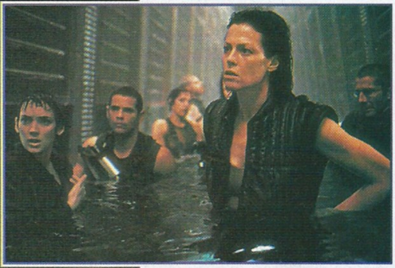
Egyszerre félelmetes és bámulatos

A hetvenes évek végén új fejezetet nyitott a fantasztikus filmek történetében *Ridley Scott* szuperfilmje, *A nyolcadik utas: a Halál.* Nemcsak lenyűgöző, egyszerre félelmet és bámulatot keltő képi világa, hanem a földönkívüli lény állandóan változó külseje – *H. R. Giger* teremtménye – és a hatásosan megtervezett rémeffektusok emelték ki magasan az átlagból. Mégsem egyszerű félelemkeltésről, lélegzetelállító szakmai virtuozitásról van szó. Az egyik kritikus találóan fogalmazta meg: *„Igaz, hogy az űrhajó csak kelepce, a rémálom gondosan felépített színtere, de fokozatosan feltárul a történet belső logikája. A Nostromo legénységének elszemélytelenedett tagjai olyan mértékben nyerik vissza emberi mivoltukat, amilyen mértékben cserbenhagyja őket a technika."*

A fantázia meggyőző világát hozta létre Scott. Sikere követendő példa lett sok filmes számára. Ezt kihasználva egymás után készültek az utánzatok, majd megszületett az eredeti történet folytatása is. Az újdonság varázsának hiányát félelmetes tempóval, akciók sokaságával és szörnyek garmadájával igyekezett pótolni *James Cameron. A bolygó neve: Halál* (Aliens, 1986) a műfaj kellékei mellett az akciófilmek teljes eszköztárát is felvonultatta, hogy a nézőt torkon ragadja és leteperje. E téren már volt némi tapasztalata Cameronnak, hiszen két évvel korábban zajos sikert aratott az *Arnold Schwarzenegger* főszereplésével forgatott *A halálosztó*val (The Terminator, 1984).

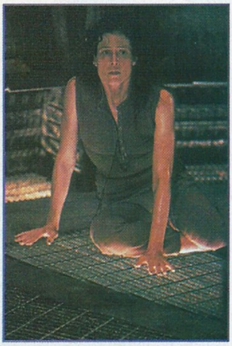
A lendületes folytatásban jól képzett zsoldoscsapat indul vissza a halott bolygóra. Az időközben telepesekkel benépesített bolygóra, amely fölött azóta már az idegenek vették át a hatalmat. Erejüket nagyon hamar a saját bőrén tapasztalja meg a kis csapat. Nem is oly meglepő, hogy Ripley megint csak egyedül kénytelen megvívni élet halálharcát a Királynővel. James Cameron filmje tökéletességével, fantasztikus képhatásaival és még több vérrel, gusztustalan jelenetével hódít. A nézők sakkban tartására az elrettentés, a terror és a félelemkeltés módszeresen megválogatott

eszközeit alkalmazza. Nem csoda, hogy az ember hátán futkározik a hideg.

Bámulatos alakváltozás

„A nyolcadik utas: a Halál korának legtökéletesebb filmje volt" – mondta *David Fincher,* az elsőfilmes rendező. *„Lenyűgözött a látványvilága, időzítése, képszerkesztése. A harmadik résszel nem Scottal akartam versenyezni. Valami olyasmit akartam elkövetni, ami neki – akkor – sikerült. Úgy akartam tovább vinni a történetet, hogy újat adjak, de természetesen nem rugaszkodhattam el az előzményektől."* A helyszín ezúttal a világegyetem eldugott sarkában lévő, börtönként funkcionáló, lepusztult ólombánya, ahol elvetemült bűnözők a pokol tornácán vállaltak vezeklésből őrszolgálatot. Egyhangú életüknek a hajótörött Ripley és vele együtt a titokzatos Idegen fölbukkanása vet véget. Ettől kezdve pedig már csak az a kérdés, hányan maradnak életben? *A végső*

megoldás: Halál (Alien 3, 1992) hatásos, izgalmas folytatás, mely eltér a korábbi részektől. Miben mutatkozik ez meg? Egyfelől az Idegen bámulatos alakváltozáson ment keresztül, karcsúbb, ruganyosabb lett, de nem sebezhetőbb. Másfelől az operatőri munka klipvírustól fertőzött, akárcsak a vágástechnika. A rendező az új tévésgeneráció látvány tekintetében magasabb ingerküszöbére épített. Ez aligha a véletlen műve, hiszen Fincher korábban popsztárok – *Madonna, George Michael, Billy Idol* és mások – videóklipjeit forgatta, reklámfilmek sorát készítette. No, meg a jó öreg *Hyeronimus Bosch* mester is „besegített" a díszletek megtervezésébe.

❖

1979-ben belőlünk tört elő. 1986-ban örökre eltűnt. 1992-ben bekövetkezett, amitől a legjobban féltünk. *„Az Idegen úgy bukkant elő a sötétből, mintha a Nagy Kollektív Lázálomból lépne elő. Hiába, néha a legjobb speciális effektus a sötétség."* – állítja *Norman Reynolds* látványtervező. A kilencvenes évek végén immár negyedszer kénytelen szembesülni az ember azzal a ténnyel, hogy az általa megidézett teremtmény pusztítóbb, mint amit bárki valaha is elképzelt. Ezzel szemben a producerek elképzelése megint beigazolódni látszik. A bemutató első hetében 25,8 millió dollárt költött mozijegyre a kíváncsi nép, hogy megnézze a halottaiból feltámadt Sigourney Weaver és a Királynő összecsapásának újabb fordulóját. Mindez jó ajánlólevél a folytatáshoz is – Ripleyvel vagy nélküle. Hiszen, ha jól emlékszünk, az űrhajó a Föld felé vette az irányt...

Szilágyi G. Gábor

Raymond Chandler és Ross MacDonald városa, Los Angeles sokat változott az elmúlt néhány évtized alatt. Amikor még a két nagyszerű krimiíró magándetektívjei nyomoztak eltűnt családtagok, zsarolók és gyilkosságsorozattá terebélyesedő ékszerlopások ügyében, a velejéig romlott társadalom valahogy mégis áttekinthetőbb volt. A magányos nyomozónak általában elvetemült, de szintén egyedül dolgozó bűnözővel kellett megküzdenie, aki ráadásul sokszor nem is volt profi gengszter, hanem vakgyűlölet mozgatta fivér, anya, szerető, esetleg nagy fogást remélő nehézfiú. Ma már szinte elképzelhetetlennek tűnik, hogy egy magányosan vadászgató detektív vagy újságíró életben maradjon, ha ujjat húz a szervezett bűnözőkkel vagy akár egy modern sorozatgyilkossal. Ha viszont nem tenné, film se készülhetne!

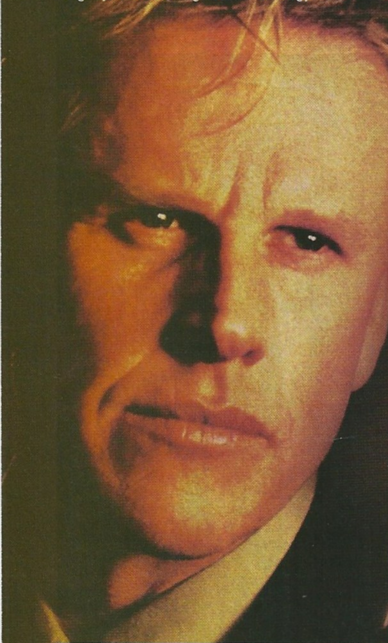
A *Hanglenyomat* (Rough Draft) című legújabb videófilmben is újságíró a főhős Nelson Keece, akit női ruhába öltözve ismerhetünk meg, miközben a műmellei alá rejtett magnóval illegális anyagot gyűjt egy rossz hírű mulatóhelyen. Nos, a bárbeli kaland még megúszható élve, de – ahogy az lenni szokott – mégsem mehet minden úgy, mint a karikacsapás: a bár egy másik vendége, Stefan meglátja a távozó Nelsont, s felismeri, hogy itt álruhás férfiről van szó. Ráadásul a lokál előtt találjuk Haynes felügyelőt is, aki épp a Los Angeles-i Hasfelmetsző néven ismert sorozatgyilkos legfrissebb áldozata fölé hajol, s összevonja szemöldökét. De ezúttal nem sóhajthatunk fel, hogy: „Na végre, megtörtént a gyilkosság, kéretik Agatha Christie-dramaturgiát alkalmazni, vagyis a film hátralevő részében hallgassák ki a szemtanúkat, majd a mesterdetektív logikája dönt, melyikük is a gyilkos."

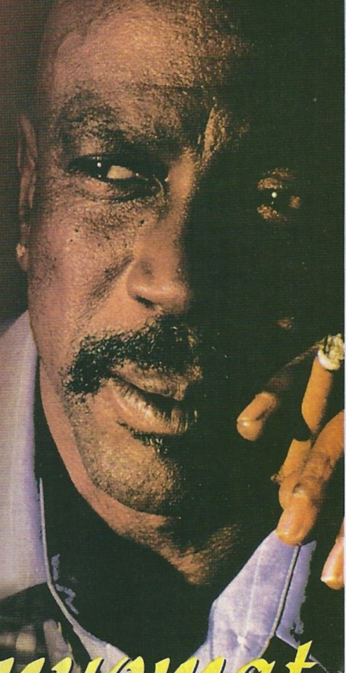
Nem, a *Hanglenyomat*ot azok a krimikedvelők nézzék meg, akik egy perc nyugtot sem szeretnek kapni házimozizás közben, s csak másfél óra leteltével szokták észrevenni, mennyire megizzadt a tenyerük! A bárbeli nyitójelenetet egy asszony brutális megkéselése követi: Stefan a tettes, s ekkor Nelson a szemtanú. ő is a csodával határos módon menekül meg Stefan elől, de annyira fél, hogy vallomást se tesz a rendőrségnek, viszont elveszti az előző este felvett szalagot, ami Haynes felügyelő és segédje, McBride kezébe jut.

Stefan következő húzása sem vonzóbb az előzőnél: úgy intézi, hogy a soros gyilkosság első számú gyanúsítottja Nelson legyen. A rendőrség, mint mindig, most is lépéshátrányban marad. Sikerül ismét későn érkezniük a helyszínre, úgyhogy Nelson szabad marad, ám szerelme, Juliette kerül halálos veszélybe.

És itt álljunk is meg. A poéngyilkosság csúnya dolog, s a film feszült képsorai úgyis szebben fejezik ki magukat, mint a tollforgató. Legyen elég annyi, hogy nem Juliette az utolsó, akit Stefan el akar pusztítani, s a sorozatgyilkosok ritkán vétik el kiszemelt áldozatukat...

A főbb szerepekben két kiváló színész: *Louis Gossett Jr.* és *Gary Busey* teszi még hihetőbbé a sztorit.

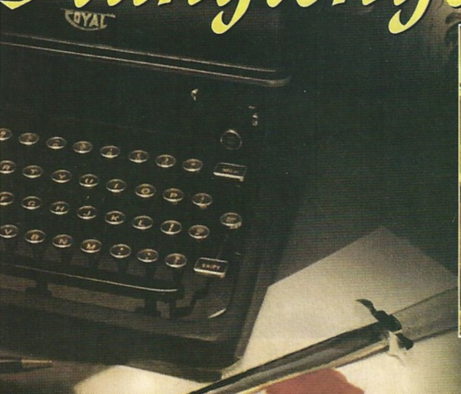

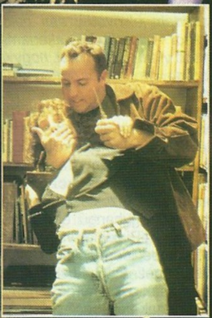

Hanglenyomat

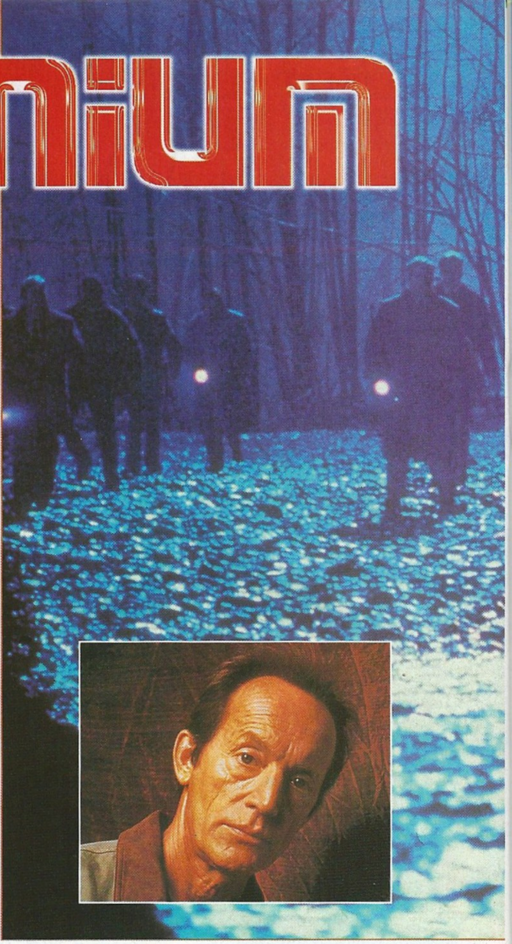

VIDEOPREMIER:
JANUÁR 15.
CHRIS FARLEY
BEVERLY HILLS-I NINDZSA
KUNG FUCCS!
CHRIS FARLEY
BEVERLY HILLS-I NINDZSA
BEVERLY HILLS NINJA
VAKÍTÓ FÉNY
ALLISON HOSSACK
MARTIN KOVE
VAKÍTÓ FÉNY
WHITE LIGHT
AZ IGAZSÁG KEGYETLEN
BOSSZÚ ÉS IGAZSÁG ÚJ-MEXIKÓBAN
TRUTH OR CONSEQUENCES N.M.
A BOSSZÚ VÉRES
BOSSZÚ ÉS IGAZSÁG ÚJ-MEXIKÓBAN
SZERELEM ÉS MÁS BAJOK
SZERELEM ÉS MÁS BAJOK
INTERCOM
COLUMBIA TRISTAR
HOME VIDEO
1145 Budapest, Bácskai u. 28-36.
Tel.: 467-1-467 Fax: 252-2736 e-mail:video @ intercom.hu
KERESSE A VIDEOTÉKÁKBAN!
Megújult honlapunk: http://www.intercom.hu/

Mi jön az X-akták után?

MILLENIUM

Azok, akik manapság gyors és elsöprő világhírre vágynak, ne a filmvásznon vagy a futballpályán elért sikerről álmodozzanak! A XX. század végén a világra szóló népszerűségnek csupán egyetlen biztos útja van: a televízió. A tévés sikerek aztán úgyis magukkal hozzák a mozit, a videót és a rajongói klubokat. *Chris Carter* fazekasként kezdte pályáját, aztán egy surfmagazin újságírója lett. Ma pedig nincs, aki ne ismerné a nevét és műveit: ő az *X- akták* és a *Millennium* alkotója.

A *Star Trek* óta nem volt olyan népszerű sorozata az amerikai és a világ tévéállomásainak, mint az *X-akták*. Mulder és Scully, a szkeptikus és a metafizikus hajlamú FBI-ügynök kalandjainak kiagyalója, írója, producere és jó néhány rész rendezője azonban nyughatatlanabb, kíváncsibb természet annál, mint hogy kényelmesen kiaknázza a már megalapozott sikert. Bár az X-akták az elmúlt öt évben a közönség és a szakma körében egyaránt sikert sikerre halmozott, és jelenleg is készülnek az újabb részek (a hírek szerint pedig csupán pénz kérdése, hogy még sokáig folytatódjanak), máris újabb tervei vannak. Az, hogy jövő nyáron a mozikba kerül az X-akták első, óriási költségvetéssel készülő filmváltozata, még a kisebbik kihívásnak tűnik, hiszen akármi is lesz a végeredmény, már pusztán a cím hallatán biztosan milliószámra mennek el megnézni kedvenc ügynökeiket.

A látnok FBI-ügynök

Az igazi kérdés az, hogy *Chris Carter* újra tudja-e kezdeni. Képes-e még egy olyan végtelen történetfolyamot teremteni, amely elég érdekes ahhoz, hogy a világ több mint hatvan országában megvásárolják, és *Whoopie Goldberg*től *Bruce Springsteen*ig számtalan rajongója legyen. Az X-akták világsikere után szinte lehetetlen vállalkozásnak tűnik a következő dobás.

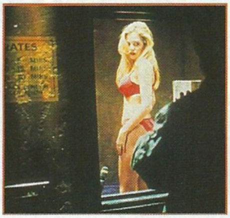
És mégis, úgy tűnik, a feladat sikerült. A Fox tv-csatornáján Amerikában tavaly elindult az új sorozat, melynek címe: *Millennium.*

Azért teljes újrakezdésről nincs szó, a hangulat meglehetősen hasonlít az X-aktákéra. Sőt még annál is félelmetesebb, kiismerhetetlenebb világot mutat. A történet hőse, Frank Black éveken át az FBI különleges ügyosztályán dolgozott, ám megelégelte mindazt, amit ott látott. Márpedig ő többet is lát az átlagrendőrnél, hiszen van egy speciális képessége: belelát a gyilkosok agyába. Ha koncentrál, fel tudja idézni mindazt, amit ők láttak tettük elkövetéskor. Ez teszi szakmájában rendkívül sikeressé, ugyanakkor ez teszi szokatlanul keserű, kiábrándult emberré is. Black nyugdíjba akar menni, abba akarja hagyni a rendőrségi munkát, ezért feleségével és kislányával Seattle-be költözik.

Ám úgy látszik, nem csupán a bűnözőknek, a rendőröknek is nehéz kiszállni. Valaki vadászik rá: egy őrült családjának legintimebb eseményeit fényképezi. Hamarosan egy titkos társaság képviselői is felkeresik. A Millennium nevű „páholy" titokzatos tagjai nem fedik fel kilétüket, csupán utasításokat adnak. Black újból kénytelen különleges képességeit kamatoztatni. Ismét sorozatgyilkosok nyomába ered.

Lance Henriksen és a szürkületi zóna

Carter másodszor bizonyította be, hogy nemcsak a történetbonyolításnak, hanem a szereplőválasztásnak is mestere. A megcsömörlött rendőrt ugyanis *Lance Henriksen* alakítja, aki a legtöbb mozinézőnek a *Terminátor*ból és a *A bolygó neve: Halál*ból lehet ismerős. Bár a Fox producerei eredetileg *William Hurt*öt szemelték ki, a műsor gazdája ragaszkodott eredeti elképzeléséhez. A megvalósult sorozat természetesen őt igazolta. Henriksen éppen olyan, mintha Chris Carter előző sorozatából, az X-aktákból került volna elő. Csakhogy ott a frontvonal túlsó oldalán volna a helye: Black felügyelő azokra a furcsa lényekre emlékeztet, akik után Mulder és Scully olyan kitartóan nyomozott. A Millennium egyre bővülő rajongótábora tehát most azt a szürkületi zónát ismerheti meg alaposabban, melybe a két racionális, evilági nyomozó mindig csak szeretett volna bekerülni.

De nem csupán a főszereplő, hanem a főszereplőt beszervező szervezet is van olyan titokzatos, mint a köztünk bujkáló földönkívüliek. Black, miközben a nagyvárost elözönlő bűn ellen küzd, saját megbízói után is nyomoz. Vele együtt fokozatosan a néző is megtudhatja, hogy a társaság eredete egészen időszámításunk kezdetéig nyúlik vissza. Tagjai azóta igyekeznek a háttérből befolyásolni a civilizáció alakulását. Most, a második ezredforduló előtt azt akarják elérni, hogy a 2000. év ne az

Armageddon, hanem az Új Jeruzsálem, az általános béke és jólét ideje legyen.

Ám a sorozat képei mégsem harmóniát sugároznak. Chris Cartert igen sok vád is érte ezzel kapcsolatban, hiszen nagy tévécsatorna főműsoridőben még sohasem mutatott be ilyen nyíltan ilyen kegyetlen képsorokat. Carter azonban nem hallgat a kritikákra. A népszerű amerikai műsorújságnak, a TV Guide-nak adott interjúja szerint úgy véli, mindent meg szabad mutatni, ami nem pusztán az ijesztgetést szolgálja, hanem drámai funkciója van, előreviszi a történetet. Arról nem is beszélve, hogy a szokatlanul rémisztő képekhez nem társulnak horrorisztikus jelenetek. A sorozatgyilkosokat még a többnyire durvább videóváltozat nézői sem láthatják munka közben, csak működésük eredményével kénytelenek szembesülni.

Megidézett rémek

Chris Carternek általában egészen más a véleménye, mint kritikusainak. Szerinte filmje nem kegyetlen és nem is kiábrándult, sőt ellenkezőleg. A megidézett rémek végül is valóban felismerhetők az amerikai hétköznapokban. (És miért lenne a világ többi része különböző?) Hogy ezt elhiggyük, elég kinyitnunk egy újságot. Ő csupán – fogalmaz Carter – értelmezi az egyre hihetetlenebbnek tűnő eseményeket. Szövegkörnyezetbe, kerek történetbe ágyazva pedig minden rémség szelídebbnek látszik. A világ gonoszsága mellett pedig minden néző tanúja lehet annak, hogy vannak, akik szembeszegülnek mindezzel. Frank Black békében és nyugalomban szeretné felnevelni lányát, ez minden tettének végső indítóoka. Így aztán a sorozat végső üzenete: a remény. Legalábbis Chris Carter szerint.

Az alkotó véleményével persze nehéz dolog vitatkozni, mégis furcsának tűnik, hogy az a sorozat és azok a belőle készült videófilmek, melyeknek fő mozgatórugója néhány kegyetlen sorozatgyilkos, a jövőbe vetett hitről szólna. Persze miért volna baj az, ha a nézők kicsit másképp vélekednek, mint a sorozat teremtője? A lényeg úgyis az, hogy a jó és a gonosz harcának örök története még manapság is elég érdekes ahhoz, hogy hétről hétre milliókat szegezzen a tévéképernyők elé.

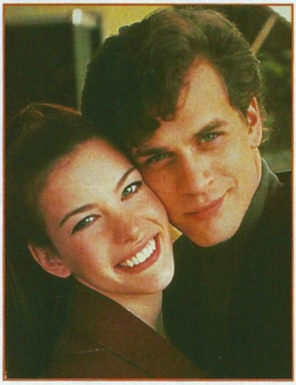
Márpedig szeptemberben elkezdődött a sorozat második évfolyama is. A rendszeres néző nem csupán egy-egy újabb bűnügy megoldását kísérheti figyelemmel, hanem a titkos társaságról, valamint a felügyelőt makacsul nyomon követő, fényképeket küldözgető rémről is egyre többet tudhat meg. A siker hatalmas, és ezzel együtt, ahogy az X-akták esetében is történt, megkezdődött a népszerűség teljes körű kiaknázása. Megjelentek az első Millennium-könyvek, és az egész világon kiadták a kezdeteket bemutató videóváltozatot is. (Nálunk december második fele óta kölcsönözhető az első kazetta, és máris sikernek számít.) Információink szerint a sorozat hamarosan az egyik kereskedelmi adó műsorán is fel fog tűnni. A videómegjelenés folytatása pedig a tévével való egyeztetéstől is függ.

Egy azonban biztos: a magyar nézők semmiről nem maradnak le, ők is figyelemmel kísérhetik e különös hangulatú történet új fejezeteit, Chris Carter, az évezred utolsó évtizede legjellegzetesebb alkotójának új művét.

Deutsch Andor

Tyler papa furcsa módon, derült égből villámcsapásként lépett a tízéves Liv életébe. Ugyanis a modell mama, *Bebe Buell* sokáig eltitkolta lánya elől igazi apja kilétét, aki akkoriban önpusztító életet élt. Évekig egy másik popsztár, *Tod Rundgren* vállalta magára az apaszerepet. Majd Bebe egyedül nevelte Livet Maine-ban. A fáma szerint apa és lánya Rundgren egyik koncertjén a színfalak mögött véletlenül találkoztak, s feltűnt különleges hasonlóságuk. Mivel Steven Tyler addigra felhagyott narkós életmódjával, Bebe-nek sem volt kifogása Liv igazi papája ellen, s a kislány is megtudta az igazságot.

APJA LÁNYA

Liv és Steven ettől fogva elválaszthatatlanok lettek. A show-business színe-java fordult meg Tyler lakásában, zenészek, híres topmodellek, akiknek nem kerülte el figyelmét a nyakigláb fruska bimbózó szépsége. Fényképe pedig egy modellügynökséghez is eljutott. 14 évesen már a kifutókat rótta, New Yorkban lakott, sokat utazott, öltözött, vetkőzött, fényképezték, divatlapokban jelentek meg fotói. Majd a nevezetes videóklip után a filmes pálya is megnyílt előtte, hasonlóan a másik „csajszihoz", *Alicia Silverstone*-hoz, aki szintén üstökösként tűnt fel Hollywood egén.

Liv rögvest elvállalt egy kicsi, de igényes szerepet *A csend fogságában* című filmben, ahol *Richard Dreyfuss* partnere volt, akitől saját bevallása szerint sok jó ötletet kapott. Majd pincérnőt (Heavy) és egyetemistát játszott. Ez utóbbit *A zenebirodalom visszavág* című moziban, mely egy zenebolt egy napját mutatja be érzékletesen.

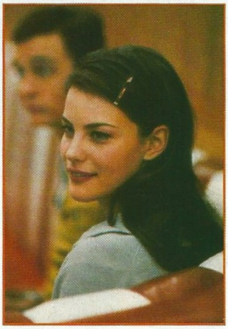
BERTOLUCCI LOPOTT SZÉPSÉGE

Nos, ki is az a *Bertolucci?* – kérdezte a 180 centiméter magas New York-i rockvideó-díva és pályakezdő színésznő, amikor ügynöke bejelentette, hogy ajánlatot kapott a világhírű rendezőtől egy szerepre új filmjében. Bertolucci valami nagyon szépet keresett, olyasvalakit, akit ha egy férfiember meglát, azonnal beleszeret. Amikor találkozott Liv Tylerrel, tudta, hogy megtalálta azt, akit keres. A colos lány ugyan kissé kétkedve fogadta a hatvanas éveit tapsoó olasz művész rajongását, de mivel *Az utolsó kínai császárt* látta és tetszett neki, vállalta a szereplést. Valójában szinte önmagát kellene eljátszania. Pontosabban egy amerikai lányt, aki vakációra érkezik egy elragadó toscanai irtokra, ahol – ismerős történet – anyja múltját, saját fogantatásának történetét kutatja, s eközben a mogorva, különc szobrászban, aki portét készít róla, idővel ráismer apjára. Majd elveszít valamit, amit régóta szeretne elveszíteni: a szüzességét. A filmben a nővé válás és a szépség játssza a főszerepet. S e mindkettőnek Lucy (Liv Tyler) az eleven megtestesülése. (Csak zárójelben jegyezzük meg: akad azért a nagyvilágban néhány szépségszakértő, aki éppenséggel talál kivetnivalót benne. A két tipikus – ámde bocsánatos – anatómiai sajátosság, ami kétségtelenné teszi, hogy Liv Tyler mégis csak apja lánya: túl hosszúak a lábai, és viszonylag kicsi a feje.)

Bertolucci művében nemcsak a táj érintetlen és lenyűgöző. A szépség (mint esztétikum) a birtokon tébláboló luxustársaság számára sem közömbös, hiszen

mind a művészet jegyében tartanak össze. Alex az író *(Jeremy Irons)*, Miranda az ékszertervező *(Rachel Weisz)*, Ian a szobrász *(Donald McCann)*, Guillaume a műkereskedő *(Jean Marais)*. Az urak és hölgyek kissé romosak és dekadensek, ám a decens jelenség, Lucy felébreszti szunnyadó fantáziájukat, s úgy tekintenek rá, mint egyfajta költői beteljesedésre. És még egy apró finomság: az amerikai szépség anyja tehetséges tollforgató volt.

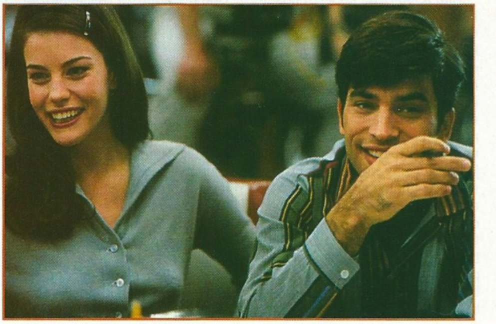
„Egy csehovi hangulatú, könnyed, friss dolgot akartam." – mondta Bertolucci, aki keleti trilógiáját elkészítve e mozival ért haza. A forgatókönyvet a jeles amerikai írónő, Susan Minon gondjaira bízta.

„Úgy próbáltam látni Toscanát, mint ahogy Bhutánt láttam új élményként, a messziről jött idegen, Lucy szemével, aki közben lányból nővé válik – magyarázta Bertolucci. *„A tájkép az ifjúság erejét és törékenységét tükrözi."* A rendező felfedezettjének nemcsak külső, hanem belső tulajdonságait is kellőképp csodálta. Például azt az ösztönös magabiztosságot és költőiséget, amit a kifutón és fotóstúdiókban nevelkedett lány mozgása lépten-nyomon elárul. Színészetet ugyan sohasem tanult, de a forgatáson a színészkollegáktól sok mindent el lehet lesni. Bertoluccival 1996-ban Cannes-ban is megfordult, ahol számos interjút adott *„Kissé felzaklatott, hogy itt Európában sokkal kritikusabban nézik a filmeket, mint Amerikában. Amikor idejöttem, azt képzeltem hogy a filmünket mindenki úgy fogja szeretni, ahogy én"* – fogalmazott.

A *Lopott szépség,* túl azon, hogy eljátszhatta élete első jelentős szerepét, más szempontból is fordulatot hozott életében. *„Azóta felnőttem és már csak olykor vannak gyerekes dolgaim"* – állítja magáról Liv, aki ez idő tájt szakított első menedzserével, azaz anyjával. A forgatás előtt épp befejezte középiskolai tanulmányait, és egyetemre készült. Az egyetemből nem lett semmi. Ehelyett újabb filmszerepet vállalt.

TOM HANKS FELÜGYELETE ALATT

Tom Hanks, miután második Oscar-díját is átvette a *Forrest Gump*ban nyújtott alakításáért, partik és jótékonysági estek helyett a következő másfél évét forgatókönyvírással töltötte. Még ha ez olykor csupán üres kifogás volt is, hogy lemondjon estélyeket,

Liv Tyler filmjei:

A csend fogságában (Silent Fall, 1994) r.: Bruce Beresford *(InterCom)*
A zenebirodalom visszavág (Empire, 1995) r.: Allan Moyle *(InterCom)*
Heavy (1995) r.: James Mangold
Lopott szépség (Stealing Beauty, 1995) r.: Bernardo Bertolucci *(Mokép Videókiadó)*
Nyomul a banda (That Thing You Do, 1996) r.: Tom Hanks *(Fox Video)*
Három a nagylány (Inventing The Abbotts, 1997) r.: Pat O' Connor *(jön videón áprilisban: Fox Video)*

LIV TYLER

lopott szépsége és a banda

Az egész ügy kezdődött, hogy a 16 éves *Liv Tyler* a papa kedvéért – aki nem más mint az *Aerosmith* frontembere, *Steven Tyler* – bedobta mindazt, amit kellett a banda *Crazy* című számának videóklipjén. A férfi nézőkre gyakorolt hatás leírhatatlan volt. A két Crazy-girl, *Alicia Silverstone* és *Liv* lett 1993 nagy felfedezettje.

tény, hogy viszonylag rövid idő alatt összehozott egy épkézláb szkriptet, s mivel önmaga is szerepet vállalt a játékban, a producerektől mindent megkapott, hogy új szenvedélyének hódolhasson és rendezhessen. Az eredmény egy lendületes, szórakoztató játékfilm, amely a nosztalgiázáson és a generációk eltérő stílusán túl némi igazságot is szolgáltat a jelenkor ifjúságának.

A 60-as évek vérpezsdítő rock 'n' roll-hangulatát idéző sztori a mérhetetlen önzés és karrierizmus tiszavirág életű tombolásáról szól egy olyan korszakban, amikor a Billboard-slágerlistán percről percre sztárok születtek, hogy azután ugyanolyan gyorsasággal a süllyesztőben tűnjenek el, csupán egy-egy sikerdalt hagyva az utókorra, rádió archívumok mélyén. A középpontban egy Guy nevű srác áll (*Tom Hanks* ifjabb kiadásban), aki esténként apja lakásfelszerelés-boltjában tanul dobolni. Amikor a barátaiból álló zenekar ütőse egy fontos fellépés előtt eltöri a karját, örömmel ugrik be helyette. Csupán egy saját daluk van, de arra sikítoznak a lányok és tombolnak a fiúk. Jönnek is az újabb felkérések. Tom Hanks mint híres, gazdag menedzser tűnik fel, élettapasztalatokkal és kapcsolatokkal a háta mögött, aki felajánlja, hogy egyengeti a banda útját – persze nem önzetlenül. A konfliktus akkor kezdődik, amikor az énekes Jimmy a zenekar első s egyetlen turnéjára magával cipeli bájos barátnőjét – akit nem más, mint Liv Tyler formál meg. Ahogy a szemrevaló kedves lány érzelmileg egyre távolodik a karrierjét féltő Jimmytől, úgy kerül egyre közelebb az önzetlen Guyhoz. S ha az egész bulinak semmi más értelme nem volt, mint ez az új kapcsolat, már akkor is megérte a strapát.

❖

Liv Tyler, aki a született tehetség magabiztosságával, visszafogottan, sallangmentesen játssza mindegyik szerepét, azóta túl van *Pat O' Connor Három a nagylány* című filmjének forgatásán is. E két utóbbi munkájáról csupán annyit jegyzett meg a 21 éves sztár: *„Számomra mindkettő remek szórakozás volt. Bízom benne, hogy a nézők számára is ennyire élvezetesek lesznek.”*

Varga Mária

ROCKY

TOP 40
MEGVÁSÁROLHATÓ VIDEÓKAZETTÁK

PREMIER VIDEOHÁZ

1997

1. Jurassic Park (UIP–Duna Film)
2. A világ hét csodája 1–2. (Discovery Channel Video)
3. A Notre-Dame-i toronyőr (Walt Disney)
4. 101 kiskutya (Walt Disney)
5. Cindy Crawford: Fitness csak neked (VideoRent)
6. Csillagok háborúja-trilógia (Fox Video)
7. Az esőerdő szellemei (Discovery Channel Video)
8. Cindy Crawford: Szépség és egészség (VideoRent)
9. A keresztapa-trilógia (UIP–Duna Film)
10. Az ismeretlen Galapagos (Discovery Channel Video)
11. Hofi (Hungarovideo)
12. Tengeri erőd (Discovery Channel Video)
13. Honfoglalás (Korona Film)
14. Fáraók és királyok 1–2. (Discovery Channel Video)
15. Vacak, a hetedik testvér (Mirax)
16. Bíró Ica: Testszépítés (Club Serenia)
17. Jeruzsálem, a mennyek országa (Discovery Channel Video)
18. A delfinek élete és titkai (Premier)
19. Dinosaurus (3 dimenziós) (Fórum Film)
20. Végzetes pillanatok (Rocky–Best Hollywood)
21. Süsü, a sárkány 1–2. (Televideo)
22. Élő bolygó I–II. (V.I.P. Art)
23. Piroska és a farkas (Premier)
24. Diana életútja (Best Hollywood)
25. A függetlenség napja (Fox Video)
26. A második világháború (Tower Video)
27. Evita (Cinergi)
28. A rettenthetetlen (Fox Video)
29. Csinibaba (Mirax)
30. Goldeneye – Aranyszem (MGM)
31. Vuk (Mokép Videókiadó)
32. A Nazareth-i Jézus (Premier)
33. Indul a bakterház (Televideo)
34. Mr. Bean kockázatos küldetései (PolyGram)
35. Az UFO-k mégis léteznek 1. (Premier)
36. Markos–Nádas–Boncz (Kadencia)
37. Rallye mánia 1. (Rocky)
38. Micimackó – klasszikus (Walt Disney)
39. Stargate – Csillagkapu (Best Hollywood)
40. A szakasz (Best Hollywood)

ROCKY

PREMIER VIDEOHÁZ

Lakossági értékesítés:

PREMIER VIDEOHÁZ: 1061 Budapest, Andrássy út 33. (Nagymező utca sarok) Tel./Fax: 269-6812
PREMIER VIDEOPALOTA: 1065 Bajcsy-Zsilinszky út 13. Tel.: 312-5244 Fax: 302-7968

Viszonteladók kiszolgálása:

ROCKY KFT.: 1132 Budapest, Visegrádi u. 31. Tel.: 270-2936, 06-30-432-226, 4400 Nyíregyháza, Bujtos u. 19. Tel.: 42-410-033, 06-30-356-090

1997 A Toplista a Premier Video Üzlethálózat és a Rocky Műsoros Videókazetta Nagy- és Kiskereskedés 1997-es eladási statisztikája alapján készült. 1997

VAN KÉPÜNK HOZZÁ!

Amit a videósoknak a „nagy számok törvényéről” tudni kell:

Több mint 5 éve, hogy a **COMET** megrendelte az első tétel professzionális VHS másolószalagot a BASF-től. Azóta több mint **4 000 000** db VHS videokazettát gyártott és szállított le a hazai videokiadók és stúdiók részére. Műsoridőben kifejezve ez több mint **6 000 000** óra, azaz több mint **685** év non-stop szórakozást jelent, ha minden kazettát csak egyszer játszanának le. A COMET viszont csupán kölcsönzési célra több mint **1 500 000** db kazettát gyártott le. Ezeket átlagban több mint **30** alkalommal kellett, hogy kikölcsönözzék, ha csak azt nézzük, hogy a kazetta ára a videotékásnak megtérüljön.

Ha átlagosan **90** percet veszünk műsorhossznak, akkor ez több mint **67 500 000** órát, azaz **7700** évet jelent. És mindez alig több mint 5 év alatt.

Hát kell ennél több? - IGEN!

A COMET ez év végéig még több mint **600 000** db kazettát fog gyártani!

Több mint **60** évvel ezelőtt történt, hogy a **BASF** kutatói kifejlesztették majd szabadalmaztatták a mágnesszalagot, és megalkották az első szalagos magnetofont. Több mint **60** éve a BASF Európa legnagyobb mágnesszalag-gyártója. Több mint 5 éve, hogy a BASF leszállította az első tétel VHS másolószalagot a COMET részére. A BASF éves mágnesszalag-termelése több mint **2,5 milliárd** m^2, amely VHS szalaghosszban kifejezve több mint **20 000 000** km szalagot jelent: azaz a BASF szalagjaival évente **500**-szor lehetne körbetekerni a Földet az Egyenlítő mentén.

Hát ezért van az, hogy a BASF-nél a szalag gyártási egysége a km^2. A BASF több mint **5** féle minőségi fokozatú, professzionális VHS másolószalag-választékával egyedülálló a világon, és a több millió darab COMET által töltött VHS másolókazettával piacvezető márka nemcsak egész Európában, hanem Magyarországon is.

A nagy számok legújabb törvénye:
COMET + BASF = Több mint gondolná...

COMET

COMET Video Kft.,
2013 Pomáz, Ipartelep Tel.: (06-26) 326-226

BASF
by EMTEC Magnetics

A horror királya: Stephen KING 1.

Híre messze megelőzte őt. Később, a videó-feketepiacnak köszönhetően, a magyar érdeklődő is megismerkedhetett a filmjeivel. 1986-ban azután felfedezte a hazai könyvkiadás. Két évre rá néhány mozija már hozzáférhetővé vált a hivatalos videóforgalmazásban is. 1988-tól kezdve pedig már bombaüzlet lett kiadni a regényeit, bemutatni filmjeit. Stephen King, a horror nagymestere ő, akinek csaknem negyven(!) izgalmasabbnál izgalmasabb alkotását kölcsönözhetjük videókazettán.

Stephen King világszerte ünnepelt író. Bár választott műfaja, a horror mindig is éles viták kereszttüzében állt, a rajongók és a kritikusok véleménye mégis megegyezett: King megjelenése üde színfoltot jelentett a rémirodalom arculatán, igényes tevékenysége nagymértékben hozzájárult a műfaj színvonalának emeléséhez. (Népszerűségére eddig sem igen volt panasz.) King rémpályafutása a hetvenes évek közepén kezdett magasba ívelni, kimondva-kimondatlanul kihasználva a műfaj sokadik felvirágzása, újjászületése keltette rémhullámot, melyet ezúttal a *William Peter Blatty* regényéből készült híres-hírhedt *William Friedkin*-film, *Az ördögűző* (The Exorcist, 1973) indított el. S nemcsak kihasználta, de meg is termékenyítette azt!

Elsősorban neki köszönhető, hogy a sokak szerint a legalantasabb ösztönöket ébresztgető, ám mindenképpen valós igényt kiszolgáló műfajt újra irodalmi rangra emelve, egyszer és mindenkorra nagykorúvá tette azt. Méltó örököse a sok nagyszerű példaképnek, irodalmi ősnek, mindenekelőtt *H. P. Lovecraft*nak – lassan kezdik felfedezni mifelénk is –, *Edgar Allan Poe*-nak vagy éppen *Mark Twain*nek. Tekintélyes és hosszú e névsor. Hiszen sok amerikai író ragadott tollat, hogy felkutassa és bejárja az emberi tudat legrejtettebb, legtitokzatosabb zugait, miközben lefektették az idegborzolásra és rémisztésre épülő műfaj újvilági alapjait.

Hátborzongató vidék

A horror világa, a rémület és borzongás utáni érdeklődés nem születik az emberrel. A műfaj iránt érzett olthatatlan vonzalom kialakulásához olyan impulzusok kellenek, mint az évszázados hagyományokra támaszkodó rémirodalom és képzőművészet, a rendkívül kiterjedt méretet öltő képregénykultúra, és mindenekelőtt a vizuálisan leghatékonyabb tényező, a horrorfilm. Amerika valamennyi ágban elképesztő mennyiségben (és rendkívül változó minőségben) képes előállítani és szállítani ezeket az impulzusokat. Hatásuk alól rettentően nehéz kivonnia magát az embernek. Ez a hatás persze leginkább a (nagy)városokban érhető tetten, míg vidéken sok helyen a konzervatív, főleg a vallásos és etnikai hagyományokra támaszkodó közösségek ellenállásába ütközik.

„A vidékies Maine államban nőttem fel, ahol a horror iránti érdeklődésem, valamint a fantasztikum iránti vonzalmam nem a környékből, a környezetemből fakadt" – mondja King. Ő is, mint annyi más rövidnadrágos, sörtehajú amerikai gyerkőc, a *Mesék a kriptából* (Tales from the Crypt) és a többi, borzalmasabbnál borzalmasabb sztorival riogató, tulajdonképpen a felnőtteknek készült képregényen nőtt fel, majd: „Robert Block*on át eljutottam* Frank Belknap Long*ig és rajta keresztül a* Lovecraft *baráti kör egyik csoportjához. Hazudnék, ha azt mondanám, nem éreztem magam néha egyedül Durhamban mint sci-fi- és horrorrajongó.* A felnőttek ugyanis nem respektálták érdeklődését, és megállapították, hogy ezek a szennyes és mocskos dolgok előbb vagy utóbb, de kárhozatra juttatják lelkét. Soha nem leszel gazdag, ha ilyen szemetet olvasol Stevie! – hangoztatták a szülők, mondván, a ponyvairodalomban nincs pénz. A kis Királygyerek (King = Király) azonban változatlanul bújta a komics-füzeteket, és leglelkesebb látogatója volt a lewistoni Ritz mozinak, amikor az valamilyen fantasztikus vagy rémfilmet tűzött műsorára.

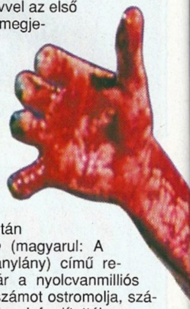
Christine, a természetfölötti képességekkel megáldott Plymouth Fury

Hátborzongató vidék ez a Maine. Az Egyesült Államok északkeleti csücskében fekvő állam kisvárosaiban mintha megállt volna az idő. Sajátos atmoszférát áraszt magából a környék, különösen éjszakánként vagy amikor baljósan derengenek a fények a lereszkedett ködben.

Hátborzongató vidék ez a Maine. Kisvárosainak elhagyott épületeiben kísértetek tanyáznak, erdeiben lidércek és szörnyek lesnek áldozatra. Az éjszaka teremtményei ők, a sötétség birodalmának nyughatatlan, vérre szomjazó lakói. Stephen King birodalmáé.

Carrie: vissza a szemétkosárból

Az író szívesen emlékszik vissza arra az időre, amikor még a Kaff Hermon sivár vidékén élt a feleségével, Tobbyval egy lakókocsiban. A környék persze nem volt ismeretlen számára, hiszen a közeli Portland városában született 1947-ben, itt szerzett diplomát, itt dolgozott kezdő tanárként, és itt kapott katedrát a helyi egyetemen már befutott íróként. Pedig nehezen indult írói pályafutása, elsősorban krónikus önbizalomhiánya és rémálmai miatt. Ez utóbbiak leginkább azért voltak, vajon ki tudja-e fizetni esedékes lakbérét. Kezdetben, még egyetemi évei alatt, rövid történeteket írogatott különböző férfimagazinok számára, később fantasztikus témájú novellákkal próbálkozott, sőt egy regényt is írt. Ám a kézirat a szemétkosárba került, ahonnan felesége halászta ki, és rábeszélte férjét, küldje el a Doubleday kiadónak. Ez még 1972 telén történt. Majd' huszonöt évvel az első kiadás megjelenése után a *Carrie* (magyarul: A boszorkánylány) című regény már a nyolcvanmilliós példányszámot ostromolja, számos nyelvre lefordították.

King világa (is) vérben és mocsokban született meg. Tinédzser lányhősének a – sok helyütt még ma is a tisztátalanságot jelképező – menstruációval való első, nem várt találkozása félelmetes kinetikus erőket szabadít fel benne. A vérzés okozta megrázkódtatás, illetve az egyik iskolai bálon osztálytársai részéről ért szörnyű megaláztatás hatására a soha nem látott, fékezhetetlen erő pusztító tombolásba, gyilkolásba csap át, amelynek az őt kicsúfoló, kigúnyoló társai, valamint a vallási tébolyba esett anyja esik áldozatul.

A *Carrie* tehát a kezdet, amely tizenháromezer példányban jelent meg először, de valójában csak akkor futott be és lett igazi bestseller, amikor már átütő sikert aratott a *Brian DePalma*-féle, kétszeres Oscar-jelölt filmváltozata. Igen, regényeinek filmváltozatai tették King nevét igazán ismertté. A filmek, és nem a regények hozták meg számára a kiugrást. Csak évekkel később fordult meg ez a viszony.

Carrie: Brian DePalma filmváltozatában

Mindenki félelme

A Carrie által felszabadított erők, vizsgálatuk, birtoklásuk rabul ejtették Kinget. A hatásuk alá került, a játékszereivé vált. Újabb és újabb regények követték az első sikert, amelyek anélkül hogy fárasztó önismétlésbe bocsátkoztak volna, újra a telepátiát, a telekinézist, a „ragyogást" tették központi témákká. E regények elsősorban annak köszönhetik rendkívüli népszerűségüket, hogy széles olvasóréteghez szólnak, melyet lebilincselő írói technikával, tökéletes szakmai rutinnal, fordulatos cselekménnyel képes az író a fotelhez szögezni. King hősei pedig – legyen az kicsi vagy nagy, fiú vagy lány – hús-vér alakok, legtöbbször egyszerű átlagemberek. Könnyű velük azonosulni, hiszen problémáik, konfliktusaik – itt persze nem a „ragyogásból" adódókon van a hangsúly – könnyen beazonosíthatók, mindenki számára ismertek. Nem véletlen tehát, hogy King megkapta a „modern horror mestere" kitüntető jelzőt, amely a téma maisága mellett éppen e hiteles, mai amerikai környezettel is magyarázható. Ezzel a realizmussal az író nemcsak ügyesen ellensúlyozza történeteinek fantasztikusságát, de el is altatja az olvasó (vagy néző) gyanakvását, hogy azután könyörtelenül lecsapjon védtelen áldozatára. *„Ha van tehetségem, akkor az abban rejlik, hogy konkrétan kifejezem, amit a többiek csak homályosan sejtenek. Úgy gondolom, átlagos ember vagyok. A félelmek, amelyeket felfedezek, mindenki félelmei"* – fogalmaz King.

A *Salem végzete* (Salem's Lot, 1975) sokak által közepesnek tartott, ám fölöttébb hatásos vámpírtörténet. Érdekes könyvről van szó, háromszor is nekikezdhet az ember, azután meg képtelen letenni. Így vélekedik erről a mester: *„A* Salem végzete *volt a labda és Drakula a fal, amelyhez hozzávágtam, hogy lássam, miként vágódik vissza, hogy újból hozzávághassam"*. A regényből készült tévéfilmet az a *Tobe Hooper* jegyezte, aki *A texasi láncfűrészes mészárlás* (The Texas Chain Shaw Massacre, 1974) című lidércnyomásos lázálmával kergette őrületbe a cenzorokat és a közönséget. A rendező egyébként 1994-ben még egy King-adaptációt készített. *A mángorló* (The Mangler) címet viselő mosodai horror azonban tökéletes unalomba és érdektelenségbe

Stephen King-filmográfia:

Carrie (1976) r.: Brian DePalma *(Intervideo)*
Salem végzete (Salem's Lot, 1979) r.: Tobe Hooper *(Intervideo)*
A ragyogás (The Shining, 1980) r.: Stanley Kubrick *(Intervideo)*
Creepshow (1982) r.: George A. Romero *(Flamex Video)*
Cujo (1983) r.: Lewis Teague *(Flamex Video)*
Christine (1984) r.: John Carpenter *(Mokép Videókiadó)*
A holtsáv (The Dead Zone, 1984) r.: David Cronenberg *(jön: Flamex Video)*
Gyújtogató (Firestarter, 1984) r.: Mark L. Lester *(Mokép Videókiadó)*
A kukorica gyermekei (Children of the Corn, 1984) r.: Fritz Kiersch *(Plusz Video)*
Ezüst pisztolygolyók (Silver Bullet, 1985) r.: Daniel Attias *(InterCom)*
Éjszakai műszak (Stephen King's Nightshift Collection, 1985) r.: Jeff Schiro, Frank Darabont és Michael Gornick
Macskaszem (Cat's Eye, 1985) r.: Lewis Teague *(VICO)*
Állj mellém! (Stand By Me, 1986) r.: Rob Reiner *(Mokép Videókiadó)*
Maximális túlhajtás (Maximum Overdrive, 1986) r.: Stephen King *(Mokép Videókiadó)*
Ördögi történetek (Stephen King's Golden Tales, 1986) r.: Michael Gornick, Bradford May és mások *(Beniko Video)*
Creepshow 2 (1987) r.: Michael Gornick
Menekülő ember (The Running Man, 1987) r.: Paul Michael Glazer *(Video 2000)*
Visszatérés Salem végzetébe (Return to Salem's Lot, 1987) r.: Larry Cohen *(Intervideo)*
Kedvencek temetője (Pet Semetery, 1989) r.: Mary Lambert *(UIP–Duna Film)*
A Gonosz (It, 1990 tv-minisorozat) r.: Tommy Lee Wallace *(InterCom)*
Néha visszatérnek (Stephen King's Someties They Come, 1990) r.: Tom McLoughlin
Temetői műszak (Stephen King's Graveyard Shift, 1990) r.: Ralph S. Singleton
Tortúra (Mysery, 1990) r.: Rob Reiner *(InterCom)*
Történetek a sötét oldalról (Tales from the Darkside: The Movie, 1990) r.: John Harrison *(VICO)*
Az aranykor (Stephen King's Golden Years, 1991, tv-minisorozat) r.: Kenneth Fink, Allen Coulier, Michael Gornick és Stephen Tolkin *(Flamex Video)*
Alvajárók (Stephen King's Sleepwalkers, 1992) r.: Mick Garris *(InterCom)*
Halálos árnyék (The Dark Half, 1992) r.: George A. Romero *(InterCom)*
Kedvencek temetője 2. (Pet Semetery 2, 1992) r.: Mary Lambert *(UIP–Duna Film)*
A fűnyíróember (The Lawnmowner Man, 1992) r.: Brett Leonard *(Guild)*
Ördögi történetek 2. (Tales from the Darkside 2, 1992) r.: Michael Gornick és mások *(Beniko Video)*
Hasznos holmik (Needful Things, 1993) r.: Fraser C. Heston *(Flamex Video)*
A kukorica gyermekei 2. (Children of the Corn 2, 1993) r.: David F. Price *(Drive In)*
A rémkoppantók (Stephen King's The Tommyknockers, 1993) r.: John Power *(InterCom)*
Langolierek – Az idő fogságában (Stephen King's Langoliers, 1994) r.: Tom Holland *(Flamex Video)*
A mángorló (The Mangler, 1994) r.: Tobe Hooper *(InterCom)*
A remény rabjai (The Shawshank Redemption, 1994) r.: Frank Darabont *(Flamex Video)*
Végítélet (The Stand, 1994, tv-minisorozat) r.: Mick Garris *(InterCom)*
Dolores Clairborne (1995) r.: Taylor Hackford *(UIP–Duna Film)*
Sorvadj el! (Stephen King's Thinner, 1996) r.: Tom Holland *(Flamex Video)*

Stephen KING

fulladt, melyen még a nyolcvanas kilencvenes évek ügyeletes rémsztárja, a késes-kesztyűs Freddyként befutott *Robert Englund* sem tudott segíteni.

Ügyesen játszik King az olvasó félelmével a *Sorvadj el!* című korai regényében, melyet Robert Bachman álnéven írt, és csak 1994-ban vitték filmre (Stephen King's Thinner). Megdöbbentő átok ül a kedélyes, kövér kisvárosi ügyvéden. Az öreg cigányember átkozta meg, miután elütötte a lányát, ám a felelősség alól a bíró és a rendőrfőnök segítségével sikerült kibújnia. A férfi vészesen fogyni kezd, úgy tűnik, a sorvadás megállíthatatlan, már csak napjai vannak hátra. Egyetlen reménye barátjában, a maffiafőnökben van. A rém jó rendező, *Tom Holland* gyakorlatilag vértelen rémtörténete a maffia és a mágia összecsapásában csúcsosodik ki. (Videókazettán múlt év vége óta kölcsönözhető.

Az intellektuális horror

*Stanley Kubrick*nak *A ragyogása* (The Shining, 1980) volt az, amely az egekig emelte King ázsióját. (A regény 1977-ben jelent meg.) A Colorado állambeli behavazott, a külvilágtól szinte teljesen elszigetelt hotelben gondnokságot vállaló írónak és családjának klausztrofóbiás őrülettel és vérrel írt története nem freudi analízis, nyoma sincs benne a viktoriánus korabeli elődöknek, és hiányzik belőle a fogarasi havasok réme is, aki rituális szexuális aktusokat hajt végre a fogával. A klasszikus család és értékrendje bomlik itt meg, az ártatlanságé, amely az évtized végére már régen elveszítette „a szentesített jó" státuszát. A labilis idegzetű, egyre inkább becsavarodó apa, a telekinetikus képességgel – a ragyogással – megáldott fiú és a minderre fokozatosan rádöbbenő anya drámája az őrület, a rémisztés és a halálfélelem valóságos érzetét kínálja, amelyet mesteri érzékkel ültetett át Kubrick a vászonra. Megdöbbentő realizmussal, és ami még érdekesebb, „vakítóan világos helyiségekben, nagyon is tiszta képekkel és hűvösen gyakorolja a ijesztgetés művészetét, miközben alattomosan, szinte a megengedettnél is többet mesél el a borzalom élvezetéről, az utána való titkos vágyakozásról" – jellemzett találóan a Der Spiegel. Nem véletlen tehát, hogy a szakma és a hozzáértő kritikusok egybehangzó véleménye szerint Kubrick mozija új fejezetet nyitott, iskolát teremtett a horrorfilm történetében, sohasem látott intellektuális rangra emelve az addig csak ócska kommersznek és periférikusnak számító műfajt. Más kérdés, hogy azóta sem nagyon tudták megközelíteni ezt a teljesítményt.

Az alkotás szinte letaglózza a nézőt. Pesszimistább és nyomasztóbb, mint a film alapjául szolgáló regény. Lehet, hogy éppen ez fáj a legjobban az írónak. Mert King véleménye szerint Stanley Kubricknak halvány fogalma sincs a horrorfim működési mechanizmusáról. Kubrick túl sokat gondolkodik és túl keveset érez. A legnagyobb hibának azt tartja, hogy *Jack Nicholson*ra osztotta a főszerepet, mert a színész már az első percben őrültnek tűnik, holott éppen ezt az egyértelműséget akarta elkerülni.

A ragyogás egyébként mintegy továbbfejlesztett változata a *Carrie*-nek. Nem egyszerűen azért, mert a főhős nemet cserélt, hanem mert a telekinetikus képesség birtokában régi és új dimenziókba – a múltba és a jövőbe – hatol be az író, fokozatosan összemosva az időhatárokat. Míg Carrie fantasztikus képessége kimerül a tárgyak és emberek mozgatásában, a tűzkeltésben, addig Jack Torrance fia nem kihasználója, hanem áldozata természetfölötti tehetségének, lévén hajdan megtörtént és majdan bekövetkező rémségek fantomképei üldözik. A leglényegesebb eltérés azonban a kisfiú telepata kommunikációs kapcsolatkészsége más, hasonló adottságú személlyel, a fekete szakáccsal.

A mester mint filmszereplő

Míg az első sikert *De Palma* filmje hozta meg King számára, Kubrick alkotása világszerte ráirányította a figyelmet, ismertté tette nevét. Máig az egyik legjövedelmezőbb King-adaptációnak bizonyult, csak Észak-Amerikában több mint harmincmillió dollárt kerestek rajta a producerek. És az üzlet beindult! Miközben King minden esztendőben újabb és újabb regényekkel jelentkezett, amelyek kivétel nélkül pillanatok alatt a bestseller-listák élére kerültek, elővették régi könyveit is, s a producerek szinte sorba álltak ajtaja előtt. Nem egy könyvén szinte meg sem száradt a nyomdafesték, amikor már elkezdték forgatni a filmváltozatot.

A *Gyújtogató* (Firestarter, 1984) például – középpontjában megint a kedvenc figurával, a telekinetikus képességgel bíró kislánnyal, aki morális erőszakkal lép fel a korrupt állami intézmények ellen, és abnormalitásával „tüntek" a normális állapotok mellett – melyből *Mark L. Lester* készített filmet, hosszabb ideig tanyázott az amerikai bestseller-listán, mint a nem kevésbé világhírű *E. T. – a földönkívüli* (E.T. – the Extra-terrestrial, 1982) a mozikban. Ennél nagyobb dicsőség aligha érhet egyetlen könyvet is!

Nem csoda, hogy King személye, munkássága sokakat foglalkoztatott és foglalkoztat ma is. *Norman Mailer* szerint King „mocskos, perverz barom, akinek »szart sem ér« a munkája. Szerinte, ha valaha is kimerészkedne az íróasztala mögül – és ha még véletlenül sem kerül kezébe a tévé távirányítója –, akkor akár jelentős író is lehetne belőle! Erre azonban kevés az esély. *„Hála istennek! –* mondja. *Addig imádom, amíg így lesz."* King megkülönböztetett helyzetét jól jelzi, hogy a regényeiből készült filmek főcímén már a címben is feltüntetik a nevét – Stephen King's...- nem pedig csak a forgatókönyvírónál mint adaptációt. Hollywoodban ez csak kivételes esetben adatik meg.

A jól szervezett kiadói reklámhadjárat által ügyeletes horrorzseninek kikiáltott King az excentrikus, kultikus horrorfilmjeiről ismert *George A. Romero* számára írta meg az első (eredeti) forgatókönyvét. A *Creepshow* (1982) egy hommage az ötvenes évek annyira kedvelt és tisztelt horrorkomédiáinak mintájára, a képregények stílusában. Az öt rövid történet egyikében maga King is szerepet vállalt, ő játszotta az együgyű Jordy Verrill farmert, akit egy meteor megállíthatatlanul terjedő zöld növényemberré változtat. Ezt a szokását egyébként később is megtartotta, sok filmjében bukkan fel kisebb-nagyobb szerepben. Alighanem *Alfred Hitchcock*, a thriller és a feszültségkeltés atyja adta ehhez az ötletet. Mint ismert, Nagy Alfred szinte minden filmjében megjelent egy-egy apró jelenet elejéig. Még *King Billy* nevű fia is – egyébként három gyermeke van – kapott egy kis szerepet. A fiút játssza a kerettörténetben, akinek a Creepshow című képregényében található rémtörténetek megelevenednek. Az epizódokat képregényelemekkel ötvöző, a torokszorító izgalmat a gunyoros humorral kombináló Creepshow végül is színvonalas, szórakoztató shownak bizonyult, olyannyira, hogy az első részben fel nem használt történetekből később megszületett a folytatás (1987).

Christine, A holtsáv és a többiek

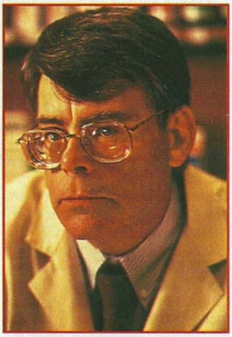
A nyolcvanas évek talán legsikeresebb két King-adaptációja az amerikai *John Carpenter* és a kanadai *David Cronenberg* nevéhez fűződik. A fantasztikus filmek e két elismerten tehetséges és érdekes csodagyereke érdekes módon addig csak saját ötletből dolgozott. Különös egybeesés, hogy az első feldolgozott irodalmi alapanyag mindkettőjük esetében egy-egy King-regény lett. A *Christine* (1983) egy természetfölötti képességekkel megáldott Plymouth Fury típusú kocsi neve, amely bosszút áll saját és gazdája rosszakaróin. Az elemeire szétvert autó ugyanis reanimálja

Langolierek – Az idő fogságában: Rémisztés 1994-ből

Sorvadj el! – Korai regény, kései filmváltozat. Stephen King maga is vállalt epizódszerepet a filmben (jobb oldali alsó kép)

magát, felkutatja és megöli azokat, akik ártottak neki. King megszállott autójának a logika felfüggesztésén alapuló története Carpenter előadásában nagyon is hihető, és ami a legfőbb, fölöttébb borzongató. Meglepő módon King ezt a filmet is elrontottnak tartja – akárcsak a *Gyújtogatót* és *A kukorica gyermekeit* (Children of the Corn, 1984) –, mert szerinte nem tükrözi híven a regény szellemét, hiányzik belőle az idegtépő feszültség.

Egy vargabetűt csinálva érdemes elidőzni emellett, különösen hogy a legtöbb gondja nem is e filmekkel, hanem a King-regények tévéfeldolgozásaival van. Mert a legtöbb sajnos szinte említést sem érdemel. Azaz mégiscsak jó lenne tudni, hogyan lehet olyan remek kezdés után úgy elszúrni egy filmet, mint például *A Gonosz* (It, 1990) vagy a *Végítélet* (The Stand, 1993) esetében. Az elsőben gyermekek rejtélyes eltűnése tartja rettegésben a kisváros lakóit. Hét fiatal szövetkezik, hogy elpusztítsák a gonosz erőt, amely a bohóc maszkja mögött bújik meg. *A Gonosz* harminc évenként tér vissza, hogy új áldozatokkal elégítse ki étvágyát. A régi barátok, fogadalmukhoz híven, ismét összeállnak, hogy farkasszemet nézzenek leggyötrőbb félelmeik okozójával.

A *Végítélet* a szigorúan őrzött katonai laboratóriumból elszabadult gyilkos vírus pusztítását meséli el. A vírus órák alatt elterjed a környéken, és ettől kezdve nincs megállás, néhány nap alatt szinte teljesen kipusztítja Amerika lakosságát. Bár nincs ellenszere néhány maroknyi ember, megmagyarázhatatlan módon életben marad. A túlélők azonban hamarosan két pártra szakadnak, és megkezdődik közöttük az ellenségeskedés, a Jó és a Rossz végső, misztikus erőkkel övezett összecsapása. Meglepő, hogy a torokszorítóan izgalmas kezdés után *A Gonosz* primitív szörnyfilmként pukkan ki, a *Végítélet* pedig zavaros moralizálásba fullad.

Hasonló a helyzet *A rémkoppantókkal* (The Tommyknockers, 1993) is. Pedig a mottóul választott régi népi rigmus megadja az alaphangot, kellően nyomasztó hangulatot áraszt: *„Tegnapelőtt éjjel, tegnap, rémkoppantók, rémkoppantók az ajtómon kopogtatnak. Kimennék, de mégsem merek, oly félelmesek a rémkoppantó emberek."*

Már ha emberekről van szó egyáltalán! A rejtélyes események akkor kezdődtek, amikor a visszavonult írónő az erdei sétája alkalmával megbotlott a földből kiálló fémdarabban. Amikor megpróbálja kiásni, kiderül, hogy egy gigantikus űrhajószerű test rejtőzik a mélyben. A belőle áradó sugárzás különös hatással van azokra, akik a bűvkörébe kerülnek.

De térjünk vissza *Cronenberg*hez. A közönség természetfölötti jelenségek iránt tanúsított kimeríthetetlen érdeklődését, éhségét vette célba és aknázta ki a *Cronenberg* által filmre vitt *A holtsáv* (The Dead Zone, 1979). (Az első King-regény volt, amely magyar nyelven is megjelent, 1986-ban, az Albatrosz sorozatban.) Főhőse, mint a neve, Johnny Smith is jelzi, amerikai átlagpolgár. A fiatalembert súlyos közlekedési baleset éri. Hosszan tartó kómájából különös képességgel ébred, melynek segítségével képes újra látni a múltat és előre látni a jövőt. Miután ennek segítségével sikerül megmentenie néhány ember életét és leleplezi a pszichopata bűnözőt, Johnny megpróbálja lelőni azt az őrült politikust, akit ha az Egyesült Államok elnökévé választanának, kirobbantaná a nukleáris világháborút. S bár Johnny kudarcot vall, sikertelen kísérletével is meghiúsítja az elnökjelölt megalomániás tervét. A regény a régi kedvelt téma – az emberi tudat legmélyén lévő „holtsávban" megbújó rejtett erők feltárása – virtuóz variálása, Kingtől kissé szokatlan módon, rendkívül gazdag és erős érzelmi töltéssel. *Cronenberg* szenzációsan érzett rá a figura kettősségére, paradox mivoltára, a különleges képessége miatt a társadalomból kirekesztett próféta szánalmas sorsára. Lenyűgöző és megható filmjének sikeréhez nagymértékben hozzájárult a főszerepet alakító *Christopher Walken* játéka.

Végítélet: pusztít az elszabadult gyilkos vírus (Gary Sinise)

Szilágyi G. Gábor

(folytatjuk)

Jogi kérdezz-felelek!

Jogszabály-változások '97

Állandó jogi szakértőnk, dr. Kiss Zoltán ebben a hónapban az elmúlt év témánkba vágó jogszabályi változásait gyűjtötte csokorba.

Úgy gondoltuk, az új esztendő első számában mindenképpen hasznos lenne összefoglalni a videózást érintő 1997-es jogszabályváltozásokat. Éppúgy tanulságos számba venni azokat a tervezeteket, javaslatokat, amelyekből – a jogalkotók hibájából vagy egyeztetési nehézségek miatt – végül is nem lett semmi.

Az adótörvények szokásos módosításai tavaly nem tartalmaztak a videós vállalkozásokra közvetlenül kiható, speciális szabályokat. Ettől függetlenül két lényeges, az egész vállalkozó szférán tovagyűrűző újdonságot ki kell emelni. A készpénzfizetés visszaszorítását szolgáló előírás szerint ha egy vállalkozó egymillió forintnál nagyobb értékű számlát készpénzzel egyenlít ki, akkor az egymillió feletti rész 20 százalékával meg kell növelnie az adóalapját, azaz elveszti a visszaigényelhető áfa összegét. A másik, a jövedelemadózással összefüggő szigorítás szerint az APEH az adóbevallásban közölt adatok kiegészítésére szólítja fel azokat a vállalkozókat, akiknek a bevallott jövedelme nem éri el a mindenkori minimálbérre, illetve a területi és szakmai sajátosságokra kivetített összeget. Az adatvédelmi ombudsman által is kifogásolt ügyben egyelőre tovább tart a macska–egér harc: az APEH-tudakozódás hatására a vállalkozók egy része változtatott az adóbevallásán, más részük nem is reagált rá.

❖

1997 februárjában változtak az üzletek működéséről szóló rendeletek is. A leglényegesebb változás az volt, hogy a korábbi nyilvántartásba vétel helyébe újból a működési engedélyezés lépett, vagyis a kereskedőknek az üzlet helye szerint illetékes település jegyzőjénél kellett kezdeményezni a működési engedély kiadását. A nagykereskedőkre, ügynökségekre is érvényes szabályozás a már működő üzletek számára augusztusig adott haladékot az engedély beszerzésére. A rendelet lényegében nem érintette a szexuális termékek forgalmazására vonatkozó korábbi korlátozásokat, tehát a pornókazettákat változatlanul a többi árutól elkülönítve, zárt csomagolásban lehet forgalomba hozni, kirakatban, közterületen elhelyezni pedig tilos. Valószínűleg erre a szabályra vezethető vissza, hogy benzinkutak, töltőállomások mentén nem szabad szexfilmeket árusítani, tehát nem újabb tilalomról van szó.

Szigorodott viszont a Btk.: új tényállások szabályozzák a gyermekkorúak szexuális zaklatásának tilalmát, ezen belül a tiltott pornográf felvételek készítését. E szerint aki kiskorú személyről videó-, film-, fénykép- vagy más módon előállított pornográf képfelvételeket készít, ilyen felvételeket forgalomba hoz, ezzel kereskedik, bűntettet követ el, és két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

❖

Jóllehet az új szerzői jogi törvény kidolgozása és elfogadása ebben az évben várható, 1997-ben jelentős változások indultak be a szellemi alkotások jogvédelmében. Először is a művelődési tárca bejegyezte a közös jogkezelést, vagyis a művek, műsorok tömegméretű és párhuzamos felhasználásából adódó (kollektív) jogérvényesítést végző egyesületeket. Az első közben a már létező szervezetek (például az irodalmi és zenei jogosultakat képviselő ARTISJUS) regisztrációjára került sor, de az év végén megalakult és bejegyezték a filmalkotókat, illetve a mozgóképalkotások jogtulajdonosait képviselő irodát, a FILMJUS-t.

❖

Az 1997. július 1-jétől hatályos védjegytörvény bővítette a sérelmet szenvedett fél és a bíróság mozgásterét a szerzői jog megsértése miatt indított perekben. Az újdonság az, hogy a sértett jogosult a polgári perben követelheti az elért gazdagodás visszatérítését – a kártérítésen túlmenően. A bíróság továbbá – meghatározott feltételek megléte esetén – az ítélethozatalt megelőzően ideiglenes intézkedésben elrendelheti a kereseti kérelemben foglaltak teljesítését. (E jogintézmény bevezetésétől a szakemberek az ügymenet felgyorsulását és a büntetőperek visszaszorulását várják.)

A védjegytörvény adott felhatalmazást arra is, hogy az érintettek rendeletben szabályozzák a szellemi tulajdonjogok megsértésével szemben a vámigazgatási eljárásban alkalmazható intézkedéseket. Az augusztustól hatályos kormányrendelet értelmében a jogosult (például videókiadó, közös jogkezelő szervezet) a jogsértő áru belföldi forgalomba hozatalának, kivitelének (újbóli kivitelének) megakadályozása érdekében az illetékes vámhatóságnál eseti vagy általános kérelmet terjeszthet elő. A szigorú eljárási szabályokhoz kötött és egyéb garanciákkal körülbástyázott jogintézmény igazság szerint csak a feketepiac egyik szegmensét, az import útján bejövő szerzői alkotások illegális forgalmát segíti felszámolni, valamint az üres kazetták, szalagok importőreit tudja kontrollálni, a kölcsönzői és a piaci kalózforgalmazást nem nagyon befolyásolja.

❖

És végül a kudarcokról. Nem sikerült eloszlatni a kulturális járulékfizetés körüli bizonytalanságokat. Az eseti jogértelmezések, állásfoglalások ugyanis vagy nem segítenek, vagy el sem jutnak az érintettekhez. A legtöbb problémát a minősített kategóriák (szex, erőszak, pornó) körüli tisztázatlanságok és az úgynevezett többes járulékoltatás kiküszöbölése okozza. Az előbbinél arról van szó, hogy az önbesorolás révén a pornófilmek terjesztői hátrányba kerülnek, mivel esetükben a legszűkebb a mozgástér. Ezzel szemben a szex–, illetve az erőszakfilm kategóriája meglehetősen homályos, jogilag nem meghatározott, így a kötelezettek az esetek többségében a 20 százalék helyett csak a 3 százalékot fizetik be. Az utóbbinál pedig arról van szó, hogy elvileg a mozgóképipari résztevékenységek (a forgatókönyvírástól az utómunkákig) mindegyike járulékköteles, ezáltal valóban kettős, sőt többes járulékoltatás valósul meg. Az ellentmondásokat talán idén sikerül törvényileg rendezni, de üröm az örömben, hogy a levegőben van az alap járulékkategória (2-3 százalék) felemelése 4-6 százalékra.

❖

Végére hagytuk a mozgóképtörvényt, amely még mindig a szakmai és az államigazgatási szervek hálójában vesztegel. A tervezet legfőbb érdeme az, hogy elkészült (ki van dolgozva) és a szakma széles körben véleményezhette. A legnagyobb hibája pedig az arányeltolódás: a filmgyártási támogatások (központi költségvetés, NKA, adókedvezmények) bebetonozása az egyik oldalon, a forgalmazókat, terjesztőket sújtó terhek, kötelezettségek (besorolás, járulékemelés) a másik oldalon. Sok támadás éri a filmtörvényt azért is, mert kísérletet tesz a filmjogok körüli évtizedes vita rendezésére. Az 1948 után az állami filmgyárakban (MAFILM, MOVI, stúdióvállalatok) készült magyar filmek vagyoni jogainak a Mozgókép Közalapítványhoz történő telepítését ugyanis a szakértők a filmtörvényen kívüli jogtechnikákkal is kivitelezhetőnek tartják.

A leírtakból is arra lehet következtetni, hogy e rovatot idén is lesz mivel megtölteni.

KERES–KÍNÁL

Rovatunkban ingyen tesszük közzé magánszemélyek 100 szónál nem hosszabb szövegű hirdetéseit. Felhívjuk a Kedves Olvasó figyelmét, hogy e rovatban nem áll módunkban közölni olyan hirdetéseket, amelyekben megvételre ajánlanak vagy díjazás ellenében keresnek szerzői jogvédelem alatt álló műsorokat.

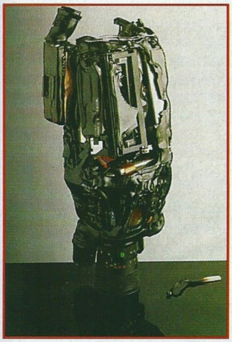
- SONY Hi–8-as, hifi sztereó kamkorder, összes tartozékkal + táskával eladó. Idő- és adatkód, feliratozás, inzert, indexjelző, állítható képerősítés stb. Tel.: 36/428-975. Kakukk Péter, 3000 Eger, Rákóczi út 87.
- Hitachi VK–C770E videókamerám tartozékaival elcserélném videó- és CD-lejátszóra, vagy amit kínál érte! Helfrich Yoltan, 1399 Budapest, Pf. 621.
- Eredeti dedikált fotók eladók! Például R. Russo, R. Attenborough, S. Loren, F. Yinneman, R. Grieco stb. Csere is érdekel! Felbélyegzett válaszborítékban listát küldök! Csete Imre, 6400 Kiskunhalas, Budavár u. 16.

Furcsaságok **világa**

Alábbi összeállításunk történeteiben az a közös, hogy a bennük szereplő szórakoztató-elektronikai termékek – akarva-akaratlanul – egészen furcsa szituációkba kerülnek. Nem valószínű, hogy a fejlesztők, a gyártók, a kereskedők vagy bárki valaha is gondolt volna arra, hogy a normál használathoz képest ilyen extrém helyzetek is előadódnak majd...

Sült kamkorder a konyhában, avagy miért ne filmezzünk a konyhában?

A német Allianz biztosítótársaság alkalmazottai nem akartak hinni a szemüknek, amikor egyik kliensük a képen látható kamkorderroncsot behozta az irodába. A (teljesen érthetően) mély megrázkódtatáson átesett illető elmondta, hogy a konyhában videózott, és nem észlelte, hogy a felesége bekapcsolta a villanytűzhely egyik lapját, hogy majd feltegye rá a vacsorájukat. Ő félbeszakítva a filmezést letette a masinát az akkor még szinte hideg platnira. Csupán néhány percre

maradt a készülék a bekapcsolt főzőlapon, ez a rövid idő azonban a kamkordernek túl sok volt: már a kazettát sem lehetett tőle visszakapni. Ez a típus egyébként kiállt már egy Antarktisz-expedíciót, és úgy látszik, a konyhában kialakult forró helyzetet nem tudta elviselni.

Táska a zuhany alatt

Az egyik németországi üzletben sajátos módon vizsgáztattak egy videokamera-válltáskát. A szaküzlet kirakatában a nyitva tartási időben három hónapon át zuhanyoztatták a becsukott „koffert" hogy megtudják, valóban védve lenne-e a benne hordható – igencsak drága – kamkorder. A három hónap elteltével a táska belseje teljesen száraz volt, csak a külseje lett kissé vízköves.

Rembrandt Automatic

Az Amerikában élő, 64 éves koreai *Nam June Paik* televíziókból, rádiókból készít szobrokat, és a híradástechnikai készülékekkel mindenfélét csinál – csak éppen azt nem, amire valók. Előfordul, hogy a készülékek működnek is kompozícióiban.

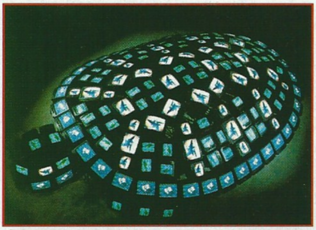
Egyik leghíresebb műve az 1963-ban készült, immár klasszikusnak számító „Rembrandt Automatic" melynek középpontjában egy képcsövével lefelé fordított tévé áll. Akkoriban kritikusok vitatkoztak mély mondanivalójáról, találgatták igazi értelmét. Csak jóval később vallotta be Paik, aki egyébként *Andy Warhol* barátságával is büszkélkedhetett, hogy a mű nem valami különös ihlet hatására készült. A televízió szállítás közben leesett, elromlott. Ezután nem csinált mást, csak „arcra" fordította, némi „körítéssel" látta el, majd címet adott alkotásának.

A közelmúlt egyik berlini szórakoztatóelektronikai kiállításán, az IFA-n (Internationale Funkausstellung) lehetett megcsodálni a világ legnagyobb teknősbékáját: a „Turtl" című szobor százhatvanhat darab monitorból és három képlemezjátszóból állt.

A Capital című folyóirat szerint Paik a világ legjelentősebb művészeinek rangsorában ott található az első százban. Egyik, nem is a legdrágábbak közé tartozó műve kilencvenhatezer dollárért kelt el. Hogy mégsem tartozik a leggazdagabb emberek közé, annak az az oka, hogy a szobrok készítése és a kiállítások sok pénzt felemésztenek.

Pórul járt kamerák

A nemrégiben a németországi Kasselben megrendezett videóművészeti fesztivál megnyitójának egyik látványos eseménye volt egy *Kthe Be* nevű úr bokszmeccse. Az ellenfelet, egy videókamerát, acélrugós állványra szerelték, és az első menet kezdetét jelző gongütés előtt elindították a felvételt. A masina derekasan állta az ütéseket, ám a harmadik menetben technikai k.o.-val vesztett. A meccs végén levetítették a kamera által rögzített képeket, így a nézők fogalmat alkothattak róla, hogy mit kellett szegénynek kiállnia.

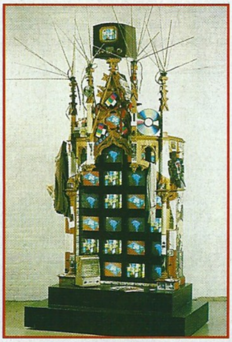

Nem ez az első, és valószínűleg nem is az utolsó eset egyébként, hogy efféle fesztiválon pórul jár egy kamkorder. Egy berlini performance alkalmával egy *Kain Karawahn* nevű művész felgyújtotta a gépet, így az megörökítette saját pusztulását. Néhány évre rá ugyanő Salzgitterben egy úthengerrel lapított szét egy példányt a műértő közönség előtt.

Bungee-jumping kamerával

Az Amerikából származó, hátborzongató szórakozás, a bungee-jumping lényege, hogy hidakról, toronydarukról vetheti le magát az ember a hozzáerősített gumikötélre bízva, hogy az visszafogja, még mielőtt a vízhez vagy a földhöz csapódna.

Német videós szaklapok néhány mindenre elszánt munkatársa vállalkozott arra, hogy videóra rögzítse a zuhanást, éspedig úgy, hogy valaki kamkorderrel együtt vállalta az ugrást. Arra voltak kíváncsiak, hogy a kamkorder hogyan viseli el a gyorsulást és azt a hirtelen rántást, amit a gumikötél okoz.

Az ugró hetven méter magas toronydaruról indult. A terv szerint egy speciális, mellre erősíthető állvánnyal ugrott volna, de az ugrásokat felügyelő biztonságiak ezt nem javasolták. Még így is tartottak kissé attól, hogy a bátor vállalkozó a kezére erősített kamkorderrel kalimpálva esetleg kiüti magát.

Az ugrás megtörtént – ember és gép egyaránt megúszta a kalandot. A másodpercenként csaknem tízméteres sebességű, húsz méteren át tartó zuhanás műszaki tapasztalatait – szakemberek lévén – a következőkben foglalták össze: „lefékezés pillanatában rövid idejű képkiesés volt tapasztalható, ami nyilvánvalóan a fej-szalag kontaktus pillanatnyi zavarának volt a következménye." (Egy nem szakember földi halandó alighanem egészen másképp összegezte volna eme zuhanást.) A másik érdekes jelenség, amit viszont nehéz megmagyarázni: még percekkel a földet érés után is bizonytalankodott a kamkorder fehéregyensúly-automatikája. Ez aztán később magától rendbe jött.

Ami az objektívet illeti: az ugrás során bebizonyosodott, hogy az efféle szituációkat a normál objektívek egyszerűen nem képesek befogni. A zoom nagylátószögű beállításában is túl szűk a perspektíva. Ajánlatos tehát nagylátószögű előtétlencse vagy a halszemobjektív alkalmazása. Csak így adható vissza igazán az ugrás félelmetes realitása.

Videószalag forró lúgos fürdőben

Előfordul, hogy a család apróságainak csetlése-botlása következtében vagy egy rossz mozdulat nyomán kiborul a kólás üveg vagy egy pohár tej, és a drága nedűk a még drágább videokazetta belsejébe ömlenek. Egy külföldi lapban olvasott hirdetés szerint létezik olyan cég, amely vállalkozik arra, hogy megmentse azokat a kazettákat, amelyekbe beleömlött valamilyen folyadék és a szalagra rárakódott a szennyeződés. Hatféle „fürdővízbe" mártják a pezsgős, esetenként kakaós, poros, zsírfoltos, koromlerakódásos szalagot (a sort még lehetne folytatni). A 42 °C-os lúgos fürdő a mágnesréteget nem bántja, csak a szennyeződéseket oldja le.

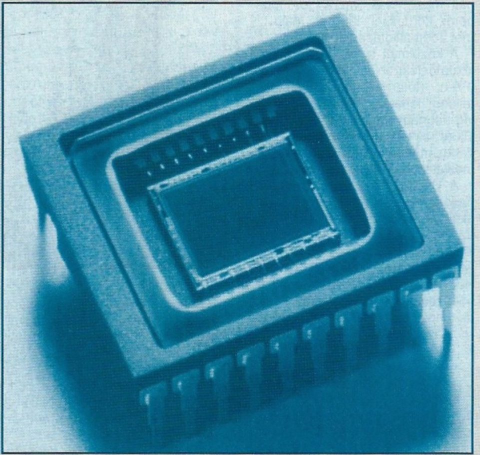
Horváth János

Kamkorderek képérzékelői

Több képpont = élesebb kép?

CCD-chip, pixelek – ha kamkorderekről esik szó, ezek olyan fogalmak, amelyekkel kapcsolatban sok a félreértés. De miről is van szó? Maga az elmélet viszonylag egyszerű: a kamkorder optikája mögött egy parányi, kb. 6x8 mm nagyságú vagy még kisebb téglalap, az ún. fényérzékeny képérzékelő eszköz (*chip*) helyezkedik el, a CCD (*CCD = Charge Coupled Device*, azaz *„töltéscsatolt eszköz”*). Ezen több százezer fényérzékeny cella, képpont (*pixel*) található, melyek az optika által „látott” és erre az eszközre rávetített képet elektromos jellé alakítják át. Logikus lenne azt feltételezni, hogy minél több képpont van a CCD felületén, annál jobb lesz a kamerának a részleteket visszaadó képessége (felbontása), azaz a felvételt lejátszva a kép nagyon apró, finom mintázatait is egyre tisztábban kellene látnunk a kamkorderhez csatlakoztatott tévén. A következtetés elméletben teljesen helyénvaló, a gyakorlatban azonban kicsit más a helyzet.

Addig igaz a dolog, hogy ha pusztán a számokat nézzük, akkor például egy 470 000 pixelből álló képérzékelő több részletet tudna a szalagra rögzítés céljából előállítani, mint amely 320 000 pixelből áll. A kérdés csak az, hogy a kamkorder jelfeldolgozása ki tudja-e használni ezt a többletet. Az elérhető legjobb felbontásnak ugyanis határt szab egyrészt a kamkorder rendszere, másrészt a zaj. A normál (VHS és Video–8-as) rendszerekben felesleges olyan CCD-t használni, amin 320 000 képpontnál több van, a szuper rendszerű (S–VHS/Hi8 kamkorderek viszont igénylik a 470 000 képpontos képérzékelőket, de a pixelszám további növelésével nem lenne jobb a kép. A részletek minél jobb megkülönböztethetősége azonban még nem minden! Ugyanolyan fontos, hogy a képen minél kevesebb legyen a zaj, ami azonban sajnos annál nagyobb, minél jobb a felbontás. A két jellemző között a fejlesztőknek meg kell találniuk az optimális kompromisszumot. Mit érünk ugyanis az apró részletekkel, ha ezek eltűnnek a képen a „havazásban”?

A képérzékelő chip középső, szürke felülete mikroszkopikus méretű képpontokból áll, amelyek a fényt elektromos jellé alakítják át

A CCD méreteiről és a pixelek számáról még csak annyit, hogy a technika előrehaladtával egyre kisebb felületen egyre több képpontot tudtak elhelyezni. Egyértelmű tehát, hogy a nagyobb felületű CCD nem jelent automatikusan több képpontot és így jobb képet. Mindenesetre a nagyobb méretű képérzékelők fényérzékenyebbek, kisebb zajúak.

Már jó néhány éve, hogy a gyártók képstabilizáló kapcsolások beépítésével igyekeznek enyhíteni a felvételek remegését. Ha ezek elektronikus elven működnek, akkor némileg változik az eddigiekben vázolt helyzet. Bekapcsolásukkor ugyanis a képpontok egy része a remegés okozta képelmozdulás korrigálásában vesz részt, melynek következtében a részletgazdagság kárt szenved, a képélesség romlik. Tehát ha a példánkban szereplő készülékek rendelkeznek elektronikus képstabilizáló áramkörrel, akkor a 320 000 képpontos VHS/Video–8 és a 470 000 képpontos S–VHS/Hi8 kamkordereknek rosszabb lesz a felbontóképességük, ha ez az áramkör be van kapcsolva. A gyártók úgy kerülik ki ezt a problémát, hogy nagyobb pixelszámú CCD-ket alkalmaznak az ilyen képstabilizálóval rendelkező készülékekben. Az előzőekben említett számoknál maradva tehát a 320 000 képpontos CCD helyett 470 000-est építenek a normál (VHS és Video–8-as készülékekbe és legújabban 680 000 pixeles érzékelővel látják el a szuper rendszerű (S-VHS/Hi8) kamkordereket. Ebben az esetben a filmes nyugodt szívvel bekapcsolva hagyhatja a remegésblokkoló áramkört, nem kell tartania attól, hogy a kép apró részletei elvesznek.

NYOMUL A BANDA

Ó, azok a csodás hatvanas évek! Akkor még hatalmasak voltak az autók, őszinte volt a Rock and Roll, és egy perc alatt sztár lehetett bárkiből! Guy és barátai egyszerűen zenélni szeretnek és kész. De aztán jön egy pókerarcú menedzser, és mindent megváltoztat. A kisvárosi banda hamarosan a toplisták éllovasává, aranylemezes sztárrá válik, és amerre csak járnak, rengeteg lány kezd boldogan sikoltozni. És ez csak a kezdet! A folytatás aztán egy kicsit rázósabb lesz.

BOTRÁNYTÉVÉ

A tévénézők gyakran vádolják a talk-show-k vezetőit azzal, hogy a jó ízlés ritka vendég a műsoraikban, és a *Wally Sparks-show* esetében teljes mértékben igazuk is van. A tapintatlan és modortalan Wally Sparks (Rodney Dangerfield) megosztja közönségét: műsorait látva, legalább annyian fogják a hasukat a nevetéstől, mint amennyien a hányingertől. Vendégei között megfordult már űrből érkezett, leszbikus Elvis-reinkarnáció és felesége kutyájába szerelmes férfi. Wally számára semmi se szent. De hát mit tegyen, ha erre van igénye az embereknek?

A 8. AKTA HALÁLMEZSGYE

Mulder ügynök továbbra is a földönkívüli élet nyomait kutatja. A most talált holttest kapcsán azonban kételyei támadnak. Lehetséges, hogy ez mégsem egy idegen lény hullája? Lehetséges hogy az egész csak átverés?

Lehetséges, hogy minden, amiben eddig hitt, hazugság?

Mulder le akarja leplezni az árulót, aki az összeesküvés mögött áll, ezért inkognitóban beszivárog az FBI egyik szupertitkos laboratóriumába. Nyomozás közben Scully végzetes betegségéről és egy lehetséges gyógymódról talál információt.

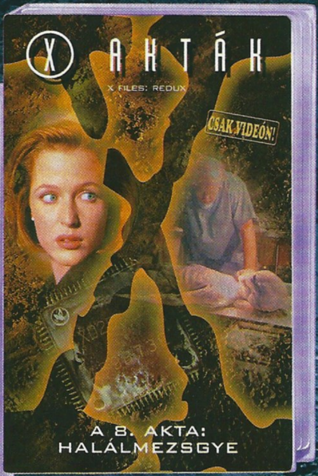
MENEKÜLÉS A POKOLBÓL

Egy benzinszállító kamion felborul és lángra lobban. Egy kislány beszorul az égő roncsok alá.

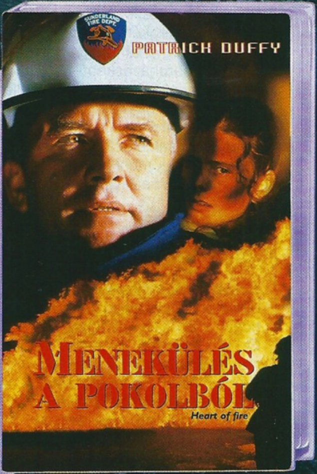
A tűz megállíthatatlanul terjed. A helyzet kilátástalan. De az egyik tűzoltó, Max Tucker (Patrick Duffy – Dallas) szembeszáll a veszéllyel, és megpróbál segíteni a lányon. Ha kell, élete kockáztatásával is.

VIDEOPREMIER

Január 8.

MAGYARORSZÁG, A SZÓRAKOZTATÓELEKTRONIKAI „KISHATALOM"

Egy évtizeddel ezelőtt, amikor a képmagnók még a luxuscikkek kategóriájába tartoztak, ki hitte volna, hogy a kilencvenes évek végére tv- és videógyártó – ha nem is nagy-, de – „kishatalom" leszünk? A tovább folytatódó hagyományos magyar televíziógyártás mellett (Videoton) a közelmúltban ugyanis a világ legtekintélyesebb cégei vetették meg lábukat a magyar földön, szinte kizárólag vidéken.

PHILIPS BÁZIS SZÉKESFEHÉRVÁRON

Az úttörőszerepet a *Philips–Grundig* játszotta, amely videógyárában ma már több, mint ezerkétszáz embert foglalkoztat. Kapacitásuk – szinte leírni is félelmetes! – eléri az évi félmillió egységet, amelyből több százezret exportálnak a legkényesebb piacokra is. A gyárat – zöldmezős beruházásként – 150 millió forintos költséggel, 1991-ben építették meg Székesfehérváron. Az indulás évében mégcsak ötszáz embernek adtak munkát. A képmagnók összeállítását 1995 márciusában kezdték meg. Tv-videó kombikészülékeiket 51 centiméteres képcsővel gyártják, ma még nagyrészt importalkatrészek felhasználásával. A hazai beszállítók aránya mindössze hat százalékos. Ennek oka szokásos: a magyar piacon nem találtak megfelelő minőségű elektronikai alkatrészeket. Itthon csak a készülékek műanyagdoboza, illetve pár „igénytelen" fémszerelvény készül. 103 beszállítójuk közül 11 a magyar. A hazaiak legfeljebb száz–kétszáz kilométeres körön belülről szállíthatnak. A beszállítás mértékét jól tükrözi: kezdetben évi hatszáz kamion elég volt alkatrészeik beszállítására, ma pedig már 8 ezerre van szükség.) A just-in-time módszert követik: csak akkor és annyit gyártanak le, amennyit a vevő rendel. Naponta így közvetlenül a kamionra rakodják az átlagosan 15 ezer készüléket. A Philipsnél a vezetők sokat törték a fejüket, vajon hogyan tudják kivédeni azt, hogy a kereslet évről évre hullámzik, a második félév, különösen az év végi ünnepek előtti időszak sokkal erősebb, mint az esztendő más időszakai. Idénymunkásokkal a multik nem szívesen dolgoztatnak, ezért ősszel és télen nyújtott műszakokat vezettek be, s hogy a Munkatörvénykönyvvel se kerüljenek össze-ütközésbe, úgy döntöttek: az év más időszakaiban fizetett szabadsággal törlesztik az ünnepi csúcsidőszak ledolgozott óráit.

TERJESZKEDÉS A DUNÁNTÚLON

A *Philips*, úgy tűnik, jól érzi magát a Dunántúlon. Nem sokkal azután, hogy meggyőződtek róla, bevált székesfehérvári fészekra-

A Széles-birodalom vonzáskörzetében

Széles Gábor villamosmérnök hírnevét azzal alapozta meg, hogy 1981-ben elhagyta az ELTE Geofizikai Intézetét, és megalapította a Budapesti Műszertechnika Szövetkezetet, amelynek első elnöke lett. A sikeres vállalkozó egy évtized múlva már az éppen mélyponton lévő székesfehérvári Videoton Holding elnök-vezérigazgatója, ezt megelőzően 1990-ben újból megalakítja a Magyar Gyáriparosok Szövetségét, amelynek kezdetektől az elnöki posztját tölti be, és még arra is marad ideje, hogy az 1990-es év elején két évig a fővárosi önkormányzat tagja legyen. Vállalkozói sikereit 1996 ősze óta az Ikarus Rt. elnökeként is kamatoztatja, ahol legközvetlenebb munkatársai a Műszertechnika vezérkarából származnak.

A *Videoton* mintát teremtett Dunántúlon. Egykor a szórakoztatóelektronika mindössze – a kor színvonalának megfelelő – rádió- és televíziókészülékekkel képviseltette magát. Ma a székesfehérvári cég világmárkák beszállítója. Amikor a *Sony* megtelepedett Gödöllőn, kézenfekvő volt, a miniaudio rendszerek hangdobozainak beszállítója a Videoton Holding lesz. A *Sony* mindössze nyolc terméket vásárol magyar vállalkozóktól, ami meglehetősen alacsony szám. Így hiába minősül a japán cég számára Gödöllő regionális központnak, a magyar beszállítók ma még nemigen veszik fel a versenyt a cseh és a lengyel cégekkel. Széles Gábor jól sáfárkodik azzal, hogy az általa vezetett cégek a kormány által felajánlott – tavaly 9,6 milliárd forintos – beszállítói célprogram révén mindig kapjanak támogatást, amelyet eddig is eredményesen használtak fel elektronikai beruházásaik fejlesztésére.

A *Philips–Grundig* videómagnó-gyártását ugyancsak Szélesék tevékenysége vonzotta Székesfehérvárra 1991-ben, s mivel ez a beruházás sikeresnek bizonyult, itt kezdték el gyártani a tv-videó kombikészülékeket. A hatszázalékos hazai beszállítói aránnyal továbbra sem elégedettek, és csak abban reménykedhetnek, hogy a magyar cégek nagyobb számban vesznek részt a beszállítói pénzek megpályázásában. A hazai alkatrészipart ugyanis a tőkehiány jellemzi. Mióta a világ legnagyobb szórakoztatóelektronikai cégei megjelentek Magyarországon, örök dilemma: megelégedjünk-e a

kásuk, 1996-ban Szombathelyen építettek fel egy csaknem négyezer négyzetméteres üzemcsarnokot. Itt – 600 millió forintos beruházás nyomán – induláskor évi 1,6 millió darab színes monitor előállítására alkalmas kapacitást építettek ki. Idén fejeződött be annak az üzemcsarnoknak az építése, amelyben nyomtatott áramkörű lapokat gyártanak. Kezdetben 560 embernek adtak munkát, 1997 elején 900-ra növekedett a foglalkoztatottak száma. 1997-ben eredetileg 2 millió monitor gyártására számítottak, de végül is félmillióval több gördült le a szállítószalagról, amelyet már 1400 ember gyártott. Itt korábban 35 centiméter átmérőjű számítógép-képernyőket készítettek, most áttértek a nagyobb képernyőjűekre. A folyamatosan bővülő beruházás teljes összege 35 millió dollár lesz. A Philips a Győri Ipari Parkban audiokazettás rádiókat gyárt. A Philips Key Modules Magyarország Elektronikai és Mechanikai Kft-nél ebből a termékből ötmilliót állítanak elő évente. A hatszáz–nyolcszáz ember évente 10 milliárd forint értékű terméket állít elő a 1,5 milliárd forintért felépült üzemben. Tervezik CD–ROM-meghajtók és újraírható CD-meghajtók gyártását is.

SAMSUNG TV-K JÁSZFÉNYSZARURÓL

A dél-koreai cégek otthonukban sok gonddal küszködnek napjainkban. Köztük van a *Samsung* is, amely nem sokkal azután, hogy a két ország felvette a diplomáciai kapcsolatot egymással, 1989-ben létrehozta a Samsung *Electronics Magyarország Rt-t.* (A dél-koreai cégek kontinensünkön a legnagyobb tőkét hazánkban fektették be.) Részben a fővárosban termelnek, mintegy kétszáz dolgozóval, az egykori Orion-gyárban Jászfényszarun pedig évi 200 ezer televíziót állítanak elő, Kelet-Európában kizárólag nálunk. Az 1996-ban befektetetett 300 millió forintjuk révén 2000-ig társasági adókedvezményt élveznek. A televíziók háromnegyedét az EU-tagállamokba exportálják. (Nálunk a színes televíziókból és a pénztárgépekből évi 10 milliárd forintos forgalmat bonyolítanak le.) Tervezik egy szervizközpont felépítését is.

GÖDÖLLŐN GYÁRT A SONY

A *Sony Hungaria Kft.* Gödöllőt választotta hárommilliárd forintos beruházása színhelyéül. (Ez az 1996-os árfolyamon 200 millió dolláros befektetés ugyan eltörpül, a hazai, az összesen 13 milliárd dolláros japán tőkeinvesztíciótól, jelentősége azonban óriási.) A japánok arra számítanak, hogy Magyarországon olcsóbban gyártanak, mint Nyugat-Európában, ahová termelésük jó része irányul. (Megcélozták az ukrán és az orosz piacot is.) A 20 ezer négyzetméteres csarnokban kezdetben kétszáz embert foglalkoztattak, a létszám fokozatosan emelkedik, egészen hétszáz dolgozóig. Egy év alatt 40 ezer CD-lejátszót gyártanak magyarországi üzemükben. Terveikben minisztereórendszer, színes televízió és videómagnó gyártása is szerepel. A Sony egyébként Nyugat-Európa és Magyarország szórakoztatóelektronikai piacvezetője, 17-18 százalékos eladási részaránnyal.

Bonta Miklós

biztos bérmunkalehetőségekkel vagy saját termékekkel csatlakozzunk a gyártáshoz. Ugyanis a beszállítói státust nagyon könnyű elveszíteni. Ismerni kell ugyanis azt a motivációt, amely a különböző készülékek előállítóit arra késztette, hogy magyar munkavállalók és telephely mellett döntsenek. A gazdaságos termelés körülményeinek megváltozása bármelyik pillanatban a visszavonulásra késztetheti őket. A magyarországi termelés is általában úgy jöhetett létre, hogy egy más országban már alkalmazott technológiát esetenként a gépsorokkal együtt telepítették át Magyarországra.

teszt

Ékszerdobozok

Panasonic mini digitális kamkorderek

Alig másfél évvel a digitális kamkorderek debütálása után úgy tűnik, a mini digitális videókamkorderek (DV-k) formatervezésben is teljesen magukra találtak. Az *NV–DX1* sajátos vonalvezetése után a *Panasonic* legújabb modelljei első ránézésre alig különböznek analóg rendszerű hagyományos kamkordertől, semmi extravagancia nincs megjelenésükben, semmi öncélúság, sőt éppen egyszerűségük ejti gondolkodóba a szemlélődőt. Viszont kicsiny méreteik, ezüstös csillogásuk, ízléses krómozott felirataik mint egy ékszer vonják magukra a tekintetet. A formát illetően mindenesetre mutatnak rokon vonásokat a *Sony DCR–TRV7E* modelljéhez, ezek is egy-CCD-s kivitelek méretükben, súlyukban, áruk viszont sokkal kedvezőbb.

Valójában igazi összehasonlításra nem volt alkalmunk a két nagy riválís között. A *Sony DCR–TRV7E* szolgáltatásait egyelőre csak katalógusadatokból ismerjük, ám lehetőségünk volt mindhárom *Panasonic*-modellel néhány napig együtt lenni, így saját tapasztalataink alapján értékelhetjük a látottakat és hallottakat. Nem mindig jellemző óvatosságunk magyarázata, hogy az általunk látott modellek még igencsak primőr kereskedelmi minták voltak. Ezért a képés hangjellemzők mért és számszerűsített eredményeitől most el kell tekintenie az olvasónak, de mindazokat a tapasztalatokat, melyeket a használat során szereztünk – különösen ha ezek összecsengenek más tesztek véleményével –, mégiscsak közreadjuk, bízván abban, hogy még lesz módunk igazi összevetésre is.

400 ezertől 600 ezerig

A három új *Panasonic* digitális kamera közül az *NV–DS* és *NV–DS5* első ránézésre nagyon hasonlít egymásra, csak közelebbről tűnik fel, hogy az utóbbinak egy kihajtható LCD-s színes monitorja is van, ami olyan szorosan simul a készülék oldalához, hogy ezt alig vesszük észre a készülék szélességében, árában viszont érzékelhetőbb a különbség. Az *NV–DS1* német piacon 3500 márkával indult, itthoni ára (múlt év végi információink alapján) 399 ezer lesz, míg az *NV–DS5* 4000 DM-mel jelent meg, nálunk várható fogyasztói ára 499 ezer forint körül alakul. A 3,8 collos, 180 ezer pixeles folyadékkristályos kijelző – amint azt a korábbi modelleknél megismertük – csillogásmentesítő szilikonbevonattal rendelkezik, mely nagyon jól ellenáll a szennyeződéseknek, kevésbé látszanak meg rajta az ujjlenyomatok és könnyen tisztítható. Emellett azonban mindkét modellen az elektronikus kereső is színes, 166 ezer pixeljével nagyon szép képeket produkált.

A csúcskamkorder az *NV-DX100EG,* mely előreláthatólag 599.900 forint lesz (kinti ára 5000 DM), ez viszont három felvételi chippel (3CCD-vel) rendelkezik, bontása, képeinek rajzolata első ránézésre is csillogó volt.

E típusnak is van egy piciny, 2,5 collnyi képátlójú kijelzője, mely akárcsak a DS5-nél, itt is szinte észrevétlenül simul be az optika és kereső alatt az ily módon korlátozottabb méreteket engedő kameraház oldalába. Bár ez is kényelmesebbé teszi a felvételek ellenőrzését, gyakorlati praktikumát mégis inkább a menük kezelésében látjuk. Sajnos mind az *NV–DX1*-nél, mind az *NV–DX5*-nél csupán a fókuszt lehet közvetlenül korrigálni, a többi állítási lehetőség a menüben található. Az igazi gondot azonban az jelenti, hogy az értékek nem változtathatók felvétel közben. Ha ugyanis úgy döntenénk a látottak alapján, hogy a blendeértéket módosítani kívánjuk, akkor előbb le kell állítaniuk a szalagot, belépnünk a menübe, kiválasztanunk a kívánt értéket, azt tároljuk és újraindítjuk a felvételt. Ameddig a szalag halad, a menüben beállított értéket tárolja a gép, az utánállítás lehetetlen. Ugyanez vonatkozik a többi funkcióra is, így például a fehéregyensúlyállításra, a program AE beállítására vagy a zársebesség változtatására, de kellemetlen, hogy a képstabilizátor ki-be kapcsolásához is le kell állni és újraindítani. Magát a jelenetsort célszerű tehát fejben megkomponálni, különben egy kvázi automatikus kamkorderrel van dolgunk.

Eltérő optikák

Az egy és három CCD-s típusok optikában eltérnek egymástól. Az előbbiek objektívje 1:1,4 fényerejű, gyújtótávolságuk 4,7-47 mm, vagyis az optikai zoomátfogás 10-szeres, de ez digitálisan 20-szorosra terjeszthető. A *DX–100EG*-nél a lencse 1:1,6-os, a gyújtótávolság tartomány viszont 4–48 mm, ami 12-szeres optikai zoomot eredményez, a látószög valamivel szélesebb, és digitális úton a zoomtartomány itt is kétszerezhető (sőt 120-szoros állás is van). Bár az alkalmazott CCD 1/3 collos, a valós aktív felület ennél kisebb, kb. 1/4 coll, mivel a digitális képstabilizálás miatt az elektronika ennek csaknem egyötödét a kézremegésből adódó bizonytalanságok figyelésére használja fel. Még mindig a számoknál maradva, a *DS1* és a *DS5* bruttó 680 ezer pixeles CCD-vel alakítja át az

A mérések a ***Magyar Elektrotechnikai Ellenőrző Intézet*** *laboratóriumaiban készültek. A tesztet készítette és összeállította:* ***Géczy Géza.***

Gyártó	Panasonic	Panasonic	Panasonic
Típus	**NV-DS1EG**	**NV-DS5EG**	**NV-DX100EG**
Rendszer	Mini-DV	Mini-DV	Mini-DV
Méretek (szél. x mag. x hossz.) mm	66 x 95 x140	77 x 96 x 136	79 x 160 x 186
Tömeg (akkuval, kazettával) (kg)	0,62	0,76	0,76
KAMERARÉSZ			
Pixelek száma	680 000	680 000	3 x 320,000
Objektív fényereje	1: 1,4	1: 1,4	1: 1,6
Gyújtótávolság (mm)	4,7–47	4,7–47	4–48
Zoomátfogás optikai/digitális	10/20	10/20	12/24 (120)
Szűrőátmérő (mm)	37	37	43
AE-program	van	van	van
Blendeszabályozás kézi/automatikus	van/van	van/van	van/van
Zársebességállítás	van	van	van
Fehéregyensúlyállítás kézi/automatikus	van/van	van/van	van/van
Képkereső fekete-fehér/színes	nincs/van	nincs/van	nincs/van
LCD kijelző	nincs	van	van
Képstabilizálás optikai/elektronikus	nincs/van	nincs/van	nincs/van
Címszövegszerkesztés	nincs	nincs	nincs
Úsztatás/digitális effektusok	van/van	van/van	van/van
PCM sztereóhang 12/16 Bit	van/van	van/van	van/van
Utóhangosítás	van	van	van
Fotóüzemmód	van	van	van
Maximális felvételi idő (perc)	60/90	60/90	60/90
CSATLAKOZTATÁSOK			
Képkimenet RCA/Hosiden/DV	van/van/van	van/van/van	van/van/van
Hangkimenet RCA/Special DV-re	van/van	van/van	van/van
Mikrofon/Fejhallgató	van/van	van/van	van/van
Vágásvezérlés/Időkód	5 pólusú/van	5 pólusú/van	5 pólusú/van
Ár (informatív) (Ft)	kb. 399.900	kb. 499.900	kb. 599.000

teszt — teszt

optikai képet elektromos jellé, míg a *DX100*-nál 3 darab, 320.000 elemi képpontból álló eszközt alkalmaznak a három alapszínre, a vörösre, a zöldre, és a kékre. Ezek közül az egyiknél – ún. kettős sűrűségű pixelelosztási technológiát alkalmazva – a vízszintes tengely mentén fél, és a függőleges tengelynél elektronikusan egy képelemnyi eltolást alkalmaznak a másik két CCD-hez képesti rés kompenzálására, a felbontás növelésére.

Az új családnál a képstabilizátor a Super Image Stabilizer szóösszetételből a SIS rövidítést kapta, valójában jól fogja meg a témát, de lassú svenkeknél oldalmozgatásoknál „beragadt" a felvétel kezdete, nehezebben döntött az elektronika az elmozdulás szándékosságáról.

Újszerű csatlakoztatás

Újszerű viszont a készülék csatlakoztatási megoldása. A kicsiny méret nem tette lehetővé a hagyományos csatlakozók elhelyezését, így aztán valamennyi analóg kimenetet elhagyták és ezek egy ún. dokkoló egységen kaptak helyet, melyhez egy sávcsatlakozón keresztül kapcsolódik a kamkorder. Ezen kapott helyet az analóg jelek átjátszására szolgáló videóaljzat és a hangjelek két RCA-aljzata, valamint az S-VHS-csatlakozó, továbbá egy fejhallgató- és vágásvezérlő-csatlakozó is. Magán a készüléken viszont a digitális kép- és hangjelek átjátszására (kiadására) van egy közvetlen kimenet.

Hangfelvétel

A hang felvétele történhet 16 bites, 48 kHz mintavételi frekvenciájú, kétcsatornás rendszerben, vagy 12 bites, 32 kHz mintavételi frekvenciájú, 4 csatornás rendszerben, ez utóbbi nyújt lehetőséget egy későbbi utóhangosításhoz is. Ennek csupán két feltétele van, egyrészt az említett módon a 12 bites rendszert kell választani, másrészt a felvételek normál sebességgel kell készülnie, a hosszan játszó mód nem utóhangosítható. A visszajátszás során külön lehet választani az eredeti hangot, az utóhangosított részt és a kettőt együtt is a képanyaghoz lehet tenni. Az *NV–DX100* igen hasznos többletszolgáltatása, hogy az automatikus üzemmódon kívül a mikrofon felvételi szint -10-től +6 dB-ig öt lépésben szabályozható, elkerülve a túl halk vagy túlvezérelt felvételeket.

A „zebra" ábra

Míg az egy CCD-s típusoknál észrevételeztük a manuális beállításokhoz való nehezebb hozzáférést, az *NV–DX100*-nál néhány funkció jobban kézre esik. Egyrészt az élességállító gyűrű az optikára került, másrészt a manuális funkciók önálló gombbal választhatók ki, a fehéregyensúly önálló funkciógombot kapott és a két leginkább korrigálást igénylő funkció a zársebesség és a lencsenyílás (írisz vagy F-érték) közvetlenül is korrigálható. Van lehetőség rögzített megvilágítással történő felvételre is, és vissza lehet állni automatikus üzemre. Külön érdekesség a *DX100EG*-nél először alkalmazott, optimális blendebeállítást szolgáló „zebra" ábra. A zársebességet úgy kell állítani vagy a lencsenyílást úgy kell visszaszabályozni, hogy a főtémáról e fehér sávok eltűnjenek.

Kamera mint fotómasina

A korábbi *Panasonic*-kameráknál megismert digitális képkeresési funkciók, a wipe (átúsztatás), mix (képkeresés), strobe (stroboszkóphatás) a program-AE-állásokon kívül itt is megvannak, és lehetőség van indexjelek felvételére. Ez külön hangsúlyt kapott a kamkorderek

digitális fényképezőgépszerű használatával, amikor kb. 7 másodperces állóképet és hangot lehet felvenni. Külön praktikum, hogy ezeket videónyomtatóval ki is lehet nyomtatni, és egy külön csatlakozókészlettel a személyi számítógéphez is csatlakoztatni lehet.

A vágásokat és a pontos utómunkálatokat időkóddal lehet pontosítani, mely automatikusan kerül a szalagra és az órában, percben, másodpercben kifejezett időn kívül megjelenik a másodpercen belüli kép/másodperc száma is, mint a képnek a „címe” Ezek automatikusan kerülnek a szalagra, új kazettánál 0-tól indulva, de már adott felvételnél az előzőhöz igazodva folytatódnak.

Lítium-ion akkuk

Az új családnak 1250 mA-órás lítium-ion akkuja van, mely praktikusan csúszik be a kameraházba, és egy 60 perces kazettát kiszolgál. A *DS–1EG*-nél közel 80 perces felvételi időt mértünk egy feltöltéssel. LCD használat mellett is a *DS–5EG*-nél éppen 60 perc felett lehetett dolgozni, viszont a *DX100*-nál valamivel óvatosabban kell használni a piciny képernyőt.

Az LCD használata nélkül kb. 70 perces szabadságot adott a lítiumakku, ezt bekapcsolva 55 percnél állt le a felvétel.

Szubjektív megfigyelések

Akárcsak a szolgáltatások széles körével, a laborméréseknél és szubjektív tesztek alapján is sok érdekességet mutattak a digitális minik. Már a monoszkópábra felvételénél is szembetűnő volt a képek határozottsága, éles rajzolata, jitterhibát nem láttunk és sorbontást értékelő „seprű” vonalai biztosan nyíltak, és a legszembetűnőbb változás az analóg S–VHS felvevőkhöz képest a még jobb jelzaj arányban, a felvétel tisztaságában és a vonalak rajzolatának határozottságában volt, az ábra úgy állt a képernyőn, mint egy fénykép. A felvételek kiértékelése során a *DS–5*-nél valamivel nagyobb bontást érzékeltünk, a *DS–1* biztosan volt 420 sor táján, a *DS–5*-nél ez 440 körüli értékre nőtt, míg a *DX–100* szinte a beállító ábrát adta vissza, csaknem 500 soros értékkel.

Külső felvételeink nemcsak visszaigazolták a laborméréseket, a vizuális hatás mind színhűség, mind látvány tekintetében visszahozta az élményeket. A késő őszi Balaton hullámai, a kihalt parton a fák, bokrok úgy éltek színeikkel, rajzolatukkal, mint a valóságban, és a kora délutáni alkony fényei is visszaidézték a hangulatot. Tetszettek mindkét egy CCD-s kamera esti felvételei is, a *DX–100*-nál azonban a fények, a reklámok még valószerűbbek voltak, filmszerű hatást keltettek, s mindezt nagyon jól festették alá a kísérőhangok. E tekintetben laborméréseket az említett előminták okán ugyan nem végeztünk, de mindhárom készüléknél szubjektíven az átvitt hangsprektum széles és határozott volt.

❖

Mindent összevetve kezelés szempontjából egyes funkciók hozzáférése – különösen az *NV–DS1EG* és *NV–DS5GE* esetében – nehézkes, s nem árt, ha előre komponáljuk felvételünket, viszont az automatikák jól működtek. Bár mindhárom kamera színvisszaadása, képfelbontása tetszett, videóátvitelével, éles részleteivel, nagyobb fényérzékenységével, felvételi hangszintszabályozási lehetőségével az *NV–DX100* a speciálisabb igényeket is kielégíti.

Digitális előnyök

Csaknem másfél éve, hogy 1996 szeptemberében hírt adtunk az első hazai forgalomba került digitális videókamkorderekről, és ennek új rendszerű, mindössze 6,35 mm széles szalaggal működő minikazettájáról, a DVC-ről (Digital Video Casette). Mind a Panasonic *NV–DX1E*, mind a Sony *DCR–VX1000E* típusa 3 CCD-s konstrukció volt. A digitális képrögzítéssel kapcsolatos fejlesztések valójában már a 80-as évek közepén megkezdődtek, mégis 1993 őszére érett be a folyamat, s a házi használatú készülékek szabványában megegyeztek a gyártók. Ennek jelentősége abban áll, hogy egységes kazettaméreteket és cserezabatos felvételi rendszereket lehet alkalmazni. A miniatürizálás korát élve egyre nyilvánvalóbbá válik, hogy a készülék méreteit alapvetően határozza meg a kazetta nagysága, s ezt az új rendszernél igencsak szolid méretűvé választották. A nagyobb „L” méret mindössze 125x78x14,6 mm és 120 percnyi anyag rögzítésére alkalmas, míg a közepes DV (amit DVM-el jelölnek) térfogatában fele egy Video–8-asnak, mindössze 97,5x64,5x14,6 mm és 60 percnyi műsor fér rá, de hosszan játszó üzemmódban 90 perc felvételére is képes. Mindkét kazetta 6,35 mm (1/4 col) szélességű szalaggal dolgozik, melyre mind a kép, mind a hang digitális jelek formájában kerül, ami igen nagy mennyiségű adat rögzítését és ennek megfelelően speciális tulajdonságokat kíván a mágnesezhető rétegtől. E célra metál gőzölésű szalagot használnak, melyre további védőrétegek kerülnek, ezek növelik a stabilitást, csökkentik a súrlódást és javítják a korrózióállóságot.

Minderre a felvett adatok stabilitása és az üzem közbeni nagy igénybevétel miatt is szükség van. A fejdob átmérője ugyanis harmadrészére csökkent a fél-collos szalaggal dolgozó fejekhez képest és mindössze 21,7 mm, a fordulatszám viszont percenként 9000-re nőtt. Alapvetően megváltozott a szalagra írás rendszere is, egy teljes kép 12 helikálisan felvett sávból áll, mely különböző szektorokra van bontva. Így önálló szektorral rendelkezik az inzertálási és sávinformációt tartalmazó szakasz, mely a pontos letapogatást, nyomon követést biztosítja, önálló adatblokkban vannak a hanggal kapcsolatos adatok és a videójelek is önálló szektort kaptak, míg végül az adatsort a szinkronizálással kapcsolatos ún. subkód-információk zárják. Mivel a hangjelek a videójelektől külön kezeltek, így számos további utómunkálatra a képjelektől függetlenül is mód van.

A digitális felvételi technikának köszönhetően a képek sokkal zajtalanabbak, ugyanakkor a nagyobb átviteli sáv eredményeként élesebbek, s digitális kimenetük révén veszteség nélkül készíthetők másolatok DV-készülékekre. Ha már az előnyöknél tartunk: a sokadik másolat minősége is ugyanolyan, mint az eredeti, és az idő függvényében többszöröse az információk tárolhatóságának lehetősége, mint analóg szalagok esetén.

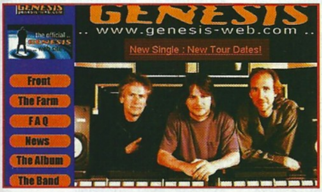
Videón is fantasztikus siker: Men In Black

Megjelenése hetében több mint százmillió dollár értékben vásárolták meg a *Men In Black* című filmet műsoros videókazettán a kölcsönzők és a filmbarátok az Egyesült Államokban. A hálaadás ünnepi hetén (november végén) videón piacra dobott filmet azon a hétvégén még mindig sokan nézték meg a mozikban, 400 ezer dollárral növelve a már eddig is kiemelkedő, csaknem negyedmilliárd dollárnyi bevételt produkáló sci-fi vígjátékot. A kereskedők több mint ötmillió kazettát vásároltak a filmből, melynek fogyasztói ára 17 dollár körül alakul az óceán túlpartján.

A film hazai kölcsönzői videópremierje áprilisban várható.

Ismét Budapesten a Genesis

Január 29-én este a magyar fővárosban, a Budapest Sportcsarnokban kezdi meg sok hónapos európai koncertturnéját a neves brit rockcsapat, a három évtizeddel ezelőtt alakult *Genesis*. Tavaly a két alapítónak – *Tony Banks*nek és *Mike Rutherford*nak – új énekes után kellett néznie, mivel a korábbi frontember, a filmszínészként is ismert *Phil Collins (Buster, Szigorúan piszkos ügynök)* úgy döntött, művészi pályafutását a jövőben kizárólag szólóban kívánja folytatni. Hosszas válogatás után a 28 éves, Edinburghben született *Ray Wilson* mellett döntött a Genesis stábja, akinek erőteljes hangja olykor kísértetiesen hasonlít *Peter Gabriel*ére, aki még a hetvenes évek közepén hagyta ott a bandát. Hivatalosan csak június elején jelentették be a sokáig titokban tartott új fiú kilétét, aki azonban akkor már hónapok óta dolgozott a zenekar saját stúdiójában. Bár az új énekest többnyire kész kompozíciók fogadták a Genesisben, de a készülő új CD tizenegy szerzeménye közül három alkotásában szerepet vállalhatott.

A zenekar az interneten

Tavaly ősszel *Calling All Stations* címmel jelent meg a csapat sorrendben tizenkilencedik korongja, csaknem hetven percnyi muzsikával. A *Congo* című könnyedebb felvétel a hazai kereskedelmi rádióállomások egyik kedvenc felvétele volt hónapokon át, de a CD számos hosszabb lélegzetű, igényes kompozíciójával a Banks és Rutherford folytatja a Genesis-hagyományokat, nem távolodott el a lélekre ható progresszív rock elemeitől. Mivel Ray Wilson megtanulta a Genesis-repertoár javát, a koncerten elhangzanak olyan régi dalok is, amelyeket annak idején még *Peter Gabriel* énekelt. Korábban Phil Collins is énekelt Gabriel-korszakból származó szerzeményeket, így nem lesz meglepő, ha Ray Phil Collinstól megismert Genesis-dalokat is előad majd.

A zenekar az elmúlt évtizedek alatt számtalan videógyűjteményt adott ki. A *Genesis Volume One* és *Volume Two* a hetvenes évek tv- és videófelvételeinek összefoglalója, a *Three Sides Live*, a *The Mama Tour*, az *Invisible Touch Tour* a nagy nyolcvanas évekbeli világturné koncertjeit örökíti meg, míg az eddigi utolsó videókazetta, a *The Way, We Walk* a kilencvenes évek eleji Genesis koncertkörút utolsó, angliai állomását rögzíti.

A Genesis eddigi albumait kilencvenmilliónál többen vásárolták meg a nagyvilágban. Tíz év elteltével másodszor lépnek fel koncerten Magyarországon.

Hannover: CeBit '98

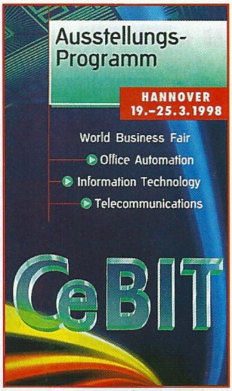
Március 19-e és 25-e között harmincadik alkalommal rendezik meg Hannoverben a CeBit szakkiállítás- és szakvásáregyüttest, amely felöleli a számítástechnikai, mobil távközlési és multimédia iparágat.

A professzionális multimédiás alkalmazások között bemutatkoznak azok a gépek és kreatív csapatok, amelyek és akik például a *Jurassic Park* című film mindkét részében mozivászonra varázsolták a dinoszauruszokat, láthatók lesznek azok a nagyobb teljesítményű, MMX osztályú, multimédiára felkészített processzorok, melyek képesek mozgó ábrák, hangok, rövidfilmek lejátszására.

A programozók „meghódítják" az emberi testet is, így a számítógép virtuális valóságával a jövő sebészei veszélytelenül tökéletesíthetik operációs technikájukat. Bemutatkozik majd egy digitális fotóstúdió is. A szakvásár középpontjában az internet áll majd, mely ma már az üzleti folyamatok szervezésében is szerepet játszik.

A CeBit, mint egyben a világ legnagyobb információ-technológiai és távközlési vására, a robbanásszerűen fejlődő iparág legújabb eredményeinek ad majd otthont.

CeBit Home Electronics '98 elnevezéssel augusztus 26-tól 30-ig multimédiás élményvásár helyszíne

lesz Hannover, a háztartási és szórakoztatóelektronika nagy vásárán. Hét csarnokban, 70 ezer négyzetméteren kapnak helyet a kiállítók, s érdekesség, hogy felvonul majd a számítógépes szórakoztatás teljes iparága: a számítógépes és videójátékok hardvereit és szoftvereit önálló vásárcsarnokban lehet megtekinteni és kipróbálni. Különbemutatók foglalkoznak majd a hifi, Dolby Surround-hangzással, a DVD-rendszerekkel, s aki kíváncsi, megismerkedhet a virtuális pénzforgalommal is.

Precedens per Debrecenben

Bíróság előtt a kazettahamisítók

A törökszentmiklósi mozigépész és a tiszatényői kisvállalkozó 1994 őszén még valószínűleg nem gondolta, hogy jól jövedelmező mozifilmmásolási és -terjesztési üzletüknek a hajdú-bihari kommandó rajtaütése vet majd véget, s hogy néhány év elteltével bíróság előtt kell felelniük tetteikért. Meglepetésük csak fokozódott, amikor az is kiderült, hogy e cselekményekért halmazati büntetésként akár hét és fél év börtönbüntetést is kiszabhat a bíróság.

A szerzői jogi törvényeknek érvényt szerző precedens értékű per decemberben vette kezdetét a Debrecen Városi Bíróságon. Az ügynek tíz vádlottja van, akik a vádirat szerint azzal, hogy jogvédelem alá eső filmeket illegálisan másoltak és terjesztettek, vétséget, illetve bűncselekményt követtek el. Tettük a Büntető Törvénykönyv szerzői és szomszédos jogokra vonatkozó paragrafusai szerint több éves elzárással is büntethető. Az ügy jelentőségét növeli, hogy a magyar joggyakorlatban ez az első ilyen jellegű per, ahol a vádlottaknak különösen nagy – százmillió forintot meghaladó – vagyoni hátrány okozásáért kell felelniük.

A vád ismertetését követően sor került a vallomások ismertetésére is, amelyek szerint a vádlottak elismerik bűnösségüket, ám arról mit sem tudnak, hogy az általuk másolt kazettákat kik, milyen úton értékesítették tovább. Feltűnő az is, hogy vallomásaik szerint igencsak szegény emberek: ócska autónál s a házastárssal többnyire közösen birtokolt háznál vagy lakásnál egyik sem mondhat többet magáénak.

De nézzük, mi is történt valójában. Az egyébként mindössze nyolc általánossal rendelkező értelmi szerzőnek 1994-ben az az ötlete támadt, hogy beszáll a mozifilmek illegális forgalmazásába. Ehhez partnerül jelentkezett az egyik törökszentmiklósi mozi gépésze, aki vállalta, hogy egy hordozható szupermásolóval elsőrangú másolatokat készít a nagy érdeklődésre számot tartó új, videókazettán még jogszerűen nem forgalmazható filmekről. Erről aztán az értelmi szerző tiszatényői házának 12 rekorderén ugyancsak másolatokat készítettek, amelyeket aztán a másolatokat másoló másolóknak értékesítettek.

E módszerrel mértani haladvány szerint nőtt a kazetták száma, s rövid idő alatt az egész országot beterítették a meglehetősen változatos minőségű másolatok. Az üzlet tehát virágzott, ám nem sokáig. A jogdíjak lejárta előtt tömegesen piacra kerülő mozifilmek ugyanis rövidesen szemet szúrtak a hatóságoknak, s kezdték elkobozni a kazettákat. Ekkor tűnt fel, hogy a másolatok ősforrása az esetek túlnyomó többségében azonos, s ez a kópiajelzések tanúsága szerint nem más, mint a törökszentmiklósi mozik egyike. Ezután már csak szervezés kérdése volt a rajtaütés 1995 februárjában, amikor is a főnök tiszatényői házában kétezer hamis kazettát és tizenkét másológépet foglaltak le. Párvy Tivadar, az ASVA igazgatója szakértői becslésekre támaszkodva elmondta: a társaság féléves működése alatt százezres nagyságrendű hamis kazetta piacra dobásában működött közre, s ezzel mintegy 140 millió forintos vagyoni hátrányt okozott a jogdíjak tulajdonosainak. A jogdíjakat természetesen nem fizették, a piacot pedig megszórták jóval ár alatti – 300–500 forintos – műsoros kazettákkal. A keresletre jellemző, hogy Az *oroszlánkirály*ból egyetlen hónap alatt több mint ötezret adtak el a legjobb árusok. Mindez azt jelzi, hogy jelentős vásárlóerőt vontak el a jogdíjak tulajdonosaitól, olyan áru értékesítéséből szereztek jövedelmet, amely nem az övék. Ez pedig a tulajdon szentségét komolyan vevő jogállamban nem tekinthető másnak, mint lopásnak.

Dombi Margit

Videós statisztitkok

Az eddigi legfrissebb statisztikai adatok szerint 1996-ban, vagyis tavalyelőtt körülbelül 1 millió 625 ezer képmagnó volt az országban, a kameratulajdonosok száma pedig a 80 ezerhez közelített. Ha a tavalyi becsült kereskedelmi eladásokat is hozzászámítjuk ezekhez az adatokhoz, akkor a kamerával rendelkezők száma már 110 ezer körül járhat, s a VHS-videók mennyisége is meghaladhatja az 1,7 milliót. A legújabb rendszerű DVD-készülékekből egyelőre százkétszáz darab fogyhatott. A magyar háztartások néhány százalékában két képmagnó is működik, így összességében tíz háztartásból körülbelül négyben található legalább egy videó.

Az 1996. év végi adatok szerint száz háztartás közül a legtöbb képmagnó Pest megyében (54), valamint a fővárosban (50) van. A legkevesebb az ország észak-északkeleti (35), valamint észak- és dél-alföldi részén (36–36). Száz dunántúli háztartás közül háromban található videókamera, Budapesten és Pest megyében kettő–kettőben. Az Alföldön egyben, míg az ország észak-északkeleti térségében száz háztartási egységben statisztikailag nem mutatható ki kamera.

Száz otthonból Budapesten 94-ben található színes televízió, a Dunántúlon 90-ben, míg Észak-Alföldön 74-ben. A parabolaantenna is Budapesten és Pest megyében a legelterjedtebb, a legkevesebb Észak-Magyarországon és az Alföld északi részén található.

A legtöbb képmagnó négytagú családban található (száz négy tagú háztartásból 74-ben), de az öttagú háztartások 61 százalékában is van videó. A hattagú családok közül körülbelül ugyanannyian tartanak otthonukban videót, mint a háromtagúak közül (59, illetve 58 százalékban). Érdekesség viszont, hogy az egyedül élők között nem túl népszerű a képmagnó: száz egytagú háztartásból csak 11-en rendelkeznek videókészülékkel.

A három- és négytagú családok 3 százalékának van kamerája, de még az öt- és hattagú háztartásokban is több a kamera (2 százalék), mint a kéttagú családokban (1 százalék). Ez talán érthető, hiszen több a megörökítendő felvétel egy többgyermekes családban. Ezt igazolják a statisztikai adatok is: ahol óvodás korú gyermek is van a családban, ott százból 4 otthonban is van kamera.

Tartós fogyasztási cikkek száma Magyarországon 1996 (db)

képmagnó	1 624 980
videókamera	77 380
televízió	4 449 350
– ebből színes	3 327 340
– fekete-fehér	1 160 700
rádió	4 101 140
– ebből sztereó	1 354150
– egyéb	2 708 300
magnós rádió	2 398 780
fényképezőgép	1 857 120
filmfelvevő és filmvetítő	38 690
hagyományos lemezjátszó	580 350
CD-lejátszó	232 140
hi-fi torony	657 730
parabolaantenna	580 350
személyi számítógép	309 520

A KSH adatai alapján

Sokkoló felvételek

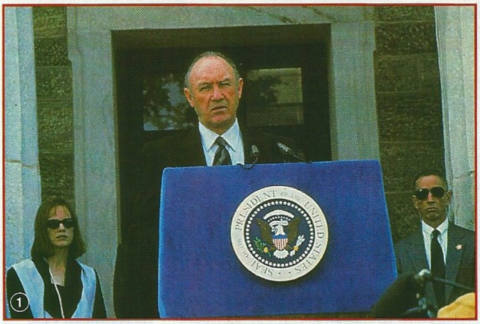
A videókamera megváltoztatta a világot. Nem túlzás ez az állítás, hiszen a hordozható kamerák hihetetlen mértékű elterjedésével ma már az élet bármely pontjának bármely pillanata ott lehet a videószalagon – akár szándékosan, akár véletlenül. A Spektrum Televízió – először január 10-én este – mutatja be azt a számos megdöbbentő és sokkoló képsort is tartalmazó dokumentumfilmjét, amely a megszaporodott videókamerák társadalmi, kulturális és jogi következményeivel foglalkozik. Kamerák milliói kerültek magánkézbe az elmúlt esztendőkben, és egy-egy rendkívüli eseménynél mindig akad egy szemtanú, aki éppen forgat vagy a váratlan történések hatására megnyomja a felvétel gombot. Amerikában mára külön televíziós programok indultak ilyen típusú felvételek közlésére, melyek lehetnek humorosak, sokkolóak, esetleg bizonyító erejűek egy-egy bírósági tárgyaláson. Ilyen filmrészleteket is láthatunk majd az izgalmasnak ígérkező dokumentumfilmben.

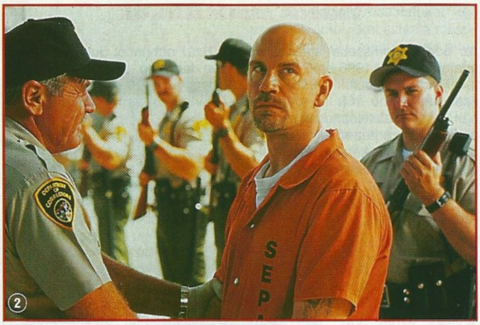
Újabb videófesztivál Szigetváron

Idén augusztusban immáron hatodik alkalommal lesz házigazdája Szigetvár a Retina Nemzetközi Film- és Videófesztiválnak. A szervezők augusztus 20-a és 23-a között csaknem húsz országból várnak film- és videóművészeket, amatőröket és profikat, akik alkotásaikkal fejezhetik ki véleményüket a világról. Május 20-ig a fesztiválra bárki jelentkezhet műveivel. Elfogadnak videó-, film- és számítógépes művészeti alkotásokat, filmeket, videókat fikciós kísérleti, dokumentum- és egyéb kategóriákban, amatőr és profi megvalósításban egyaránt. A filmeket videó-átiratban (S–VHS-, Hi–8-, VHS/PAL-kivitelben lehet beküldeni. Számítógépes kategóriában a mű lemezen és CD–ROM-on adható be. Egyetlen munkát sem utasítanak el – biztatnak a szervezők –, s nevezési lap nélkül küldött műveket is elfogadnak. A nemzetközi zsűri elnöke *Sára Sándor* filmrendező, a Duna Tv elnöke lesz, a tagok között pedig a hazai és külföldi film- és videóművészet szakemberei találhatók majd meg. A fesztiválon versenyprogramon kívül is lesznek vetítések. A legjobb alkotásokból a tervek szerint Retina '98 címmel CD is megjelenik.

Nevezési lapokat (bélyeggel ellátott válaszborítékkal) a következő címen lehet igényelni: Retina WorkShop, 7900 Szigetvár, Deák tér 21.

MOZIBEVÉTELI

①

②

③

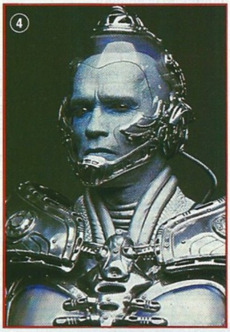
A világ legsikeresebb, 1997-ben bemutatott filmjeinek mozibevételi adatai (millió dollárban):

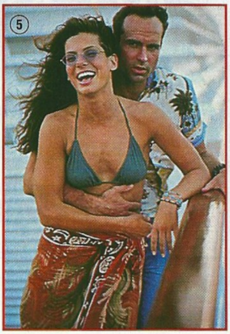
sorrend	cím	Amerika	Amerikán kívül a nagyvilágban	összesen
1.	Az elveszett világ: Jurassic Park	229.1	374.6	603.7
2.	Men in Black – Sötét zsaruk	249.2	300.0	549.2
3.	Hanta Boy	181.4	116.6	298,0
4.	Az elnök különgépe	171.5	116.4	287.9
5.	Az ötödik elem	63.5	185.8	249.3
6.	Álljon meg a nászmenet!	126.4	114.0	240.4
7.	Batman és Robin	107.3	120.3	227.6
8.	Ál/Arc	112.2	111.2	223.4
9.	Con Air – A fegyencjárat	101.1	114.0	215.1
10.	Bean	44.3	168.0	212.3
11.	Herkules	99.0	103.0	202.0
12.	Dante pokla	67.2	101.6	168.8
13.	Kapcsolat	100.9	65.0	165.9
14.	Alul semmi	34.0	121.6	155.6
15.	Féktelenül 2.	48.1	102.4	150.5
16.	Az ördög maga	42.9	94.7	137.6
17.	Mononoke hime	–	134.3	134.3
18.	Anaconda	65.6	68.6	134.2
19.	Összeesküvés-elmélet	76.1	57.0	133.1
20.	Az őserdő hőse	105.1	21.0 $	126.1
21.	Tűzhányó	47.5	72.6	120.1
22.	Az Angyal	61.4	50.2	111.6
23.	The Peacemaker	41.2	55.0	96.2
24.	Alien 4.: Feltámad a halál	41.5	46.7	88.2
25.	Államérdek	50.0	32.0	82.0

Egy film értékét nem feltétlenül az határozza meg, mennyi pénzt hagytak érte az emberek a mozipénztárakban. A film azonban egyben árucikk, s egy-egy új produkció gyártási költségeit részben az előző filmek bevételei fedezik. Egy produkció gazdasági sikerének azonban mégiscsak fokmérője a bevétel, s mivel ezek az összegek pontosan jelzik a filmek iránti érdeklődést, egyben az általános siker mérőszámai is. Mivel nemcsak a legnagyobb gyártó, hanem az egyik legnagyobb piac is az amerikai kontinens, nyilvánvaló: világsikerre elsősorban azok a filmek számíthatnak, amelyeket eredményesen mutatnak be az Egyesült Államokban. A mozisikerek pedig előrevetítik egy-egy alkotás videópiaci sikereit is, márpedig videón – különösen a közvetlenül a lakosság számára eladott kazetták – ma már az összbevételek felét is elérhetik.

Egyelőre azonban maradjunk a mozistatisztikai tényeknél. Táblázatunkban az 1997-ben bemutatott játékfilmek mozibevételi toplistája olvasható december harmadik hetének adatai alapján. Természetesen ez egy pillanatnyi állapot, mivel az adatok napról napra változnak, s akadnak olyan filmek, amelyek másokkal szemben lépéselőnyben, illetve lépéshátrányban vannak, hiszen bemutatójuk időpontja több hónappal eltérhet egymásétól. Így akad olyan, az év vége táján bemutatott alkotás, mely a jövő év első hónapjaiban még jelentősen növelheti bevételeit. Sőt a december 19-én Amerikában (a budapesti premier után egy nappal bemutatott, s az első hétvégén 26 millió dollárt kaszírozott) új James Bond-film át is rendezheti a következő hetekben a topfilmek sorrendjét. E lista mégis támpontot adhat az esztendő legnépszerűbb alkotásairól.

Az első huszonöt helyezett produkció javát a magyar filmbarátok is jól ismerhetik. Egy részük már videókazettán is kölcsönözhető (*Hanta Boy, Az ördög maga, Az Angyal, a Dante pokla* vagy az *Államérdek* éppen e hónaptól), többségük pedig idén kerül idehaza is kazettára. A listát böngészve érdekesség, hogy három európai film is fel tudott kapaszkodni az amerikai produkciók uralta listára. *Luc Besson* francia színekben indult sci-fije, *Az ötödik elem* (mely Magyarországon is siker volt a mozikban és tavasszal jön videón), a *Bean, Rowan Atkinson*

④

⑤

6

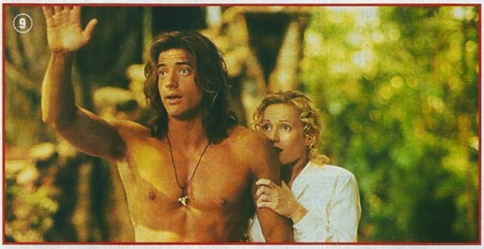
7

brit gyártású vígjátéka (mely szintén látható lesz itthon kazettán is az év első felében), valamint az újdonsült, többszörös Félix-díjas s ugyancsak brit alkotás, az *Alul semmi.*

A listából könnyen kiolvasható, mely filmek arattak nagyobb sikert Amerikában – az Egyesült Államokban és Kanadában –, s melyek a többi kontinensen. A *Jurassic Park* folytatásánál például sikeresebb volt hazájában a *Men In Black*, amely a nagyvilágban is nagy tetszést aratott. *Jim Carrey*re Amerikában jobban vevők az emberek, mint más égtájakon – mutatják a *Hanta Boy* eredményei. *Az őserdő hőse* is inkább amerikai siker utalásaival, poénjaival. Hazájában és a nagyvilágban nagyjából egyforma eredményt ért el az *Ál/Arc*, a *Con Air – A fegyencjárat,* és az *Anaconda,* s a néhány hete bemutatott *Alien 4. – Feltámad a halál,* amely bizonyára növeli még bevételeit további világpremierjei után.

8

9

1. Államérdek: a 25., Gene Hackmannel
2. John Malkovich és a Con Air – A fegyencjárat: 215 millió dollár
3. Travolta/Cage: Ál/Arc – 101 és 104 millió dollár bevétel
4. Batman és Robin: Amerikán kívül kedvezőbb fogadtatás
5. Féktelenül 2., Sandra Bullockkal: 150 millió dollár, de Amerikában némi csalódás
6. Az ötödik elem: a francia kakukktojás
7. Az elnök különgépe: Harrison Ford és filmje az előkelő negyedik helyen
8. Jodie Foster a Kapcsolatban: Amerikában nagyobb siker volt
9. Az őserdő hőse: a paródiát Amerikában jobban értették
10. Jim Carrey hantázik, a dollármilliók özönlenek: Hanta Boy

10

MOZI

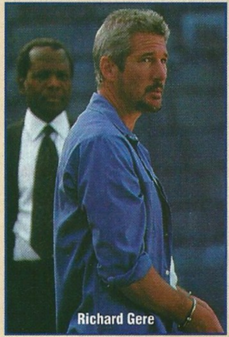
ELŐZETES

VIDEO

A MAGYAR MOZIKBAN

Bruce Willis február elején *A Sakál*ban tűnik fel, **Richard Gere** és **Sydney Poitier** oldalán. Az amerikaiak alaposan átírták a francia film – és a **Frederick Forsyth**-regény – eredeti változatát. Ezúttal a világ legprofibb bérgyilkosa arra kap megbízást az orosz maffia főnökétől, hogy likvidálja az amerikai kormánykörök legprominensebb tagját.

John Grisham bestselleréből forgatta **Francis Ford Coppola** *Az esőcsináló* című filmjét, melynek főszereplői **Matt Damon, Claire Danes** (a *Rómeó és Júliá*ból), **Jon Voight, Mickey Rourke** és **Danny DeVito**. A történet középpontjában egy idealista fiatalember áll, egy pályakezdő ügyvéd, aki egy bizto-

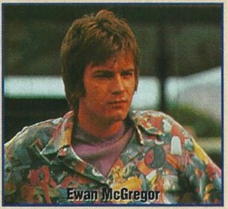

Richard Gere

sítási ügyben rögtön egy hatalmas biztosítótársasággal találja szemben magát, amely nem hajlandó fizetni egy csontvelőátültetés költségeit. A háttérben ott áll a rejtélyes vagyonú idős hölgy, az előtérben pedig felsejlik egy korrupt rendszer képe....

Keanu Reeves is ügyvédet alakít, de ez már egy másik film, *Az ördög ügyvédje*. Keanu maga a szerencse fia. Minden ügyet sikerre visz, amit csak rábíznak. Tehetségére felfigyel egy tekintélyes New York-i cég titokzatos vezetője, akit **Al Pacino** formál meg. Ettől kezdve alaposan megváltozik a szerencse bajnokának élete...

Esküvőjére készül az amerikai kisváros professzora. Igaz, immáron harmadszor, mert első két alkalommal megfeledkezett a jeles napról: lekötötte figyelmét zseniális találmánya. Az esküvő természetesen megint elmarad, a menyasszony kiadja a szórakozott professzor útját. Majd feltűnik egy tehetségtelen rivális, aki nemcsak a professzor találmányát, hanem exmenyasszonyát is meg akarja szerezni magának. *Flubber – A szóra-*

Ewan McGregor

kozott professzor szerepében **Robin Williams** bohóckodik.

Február elején a három *Alien* lakossági kazettapremierjét követően mozikban a folytatás, melynek címe mindent elárul: *Alien 4. – Feltámad a halál*. **Jean-Pierre Jeunet** rendezésében természetesen **Sigourney Weaver** a főszereplő, **Winona Ryder**rel és **Dominique Pinon**nal. Klónozással kel újra életre Ripley, de idegen lényekkel is benépesül a laboratórium. A bázison elszabadul a pokol...

1939 őszén egy híres osztrák hegymászó elindul, hogy megmássza a Himalája egyik legmagasabb csúcsát. Nem sejti, hogy útja során egy idegen világba csöppen. Hadifogolytáborba kerül, majd menekülését követően két évig bolyong a Himalája kopár szirtjei között, míg elérkezik a titokzatos tibeti városba, Lisszába. Utazása itt meglepő fordulatot vesz: barátja lesz a dalai lámának, akinek tanárává is válik. Ő lesz az, aki megtanítja angolra, földrajzra, s a nyugati világ szokásaira. *Hét év Tibetben* – ez e különleges film címe, **Jean Jaques Annaud** *(A szerető)* rendezésében **Brad Pitt** főszereplésével.

Ewan McGregor, a *Trainspotting* egyik főszereplője alakítja a főhőst az *A Life Less Ordinary* (magyar címadás folyamatban) című alkotásban. **Holly Hunter, Cameron Diaz** és **Ian Holm** a további szereplők. **Cameron** egy óriásvállalat dúsgazdag főnökének

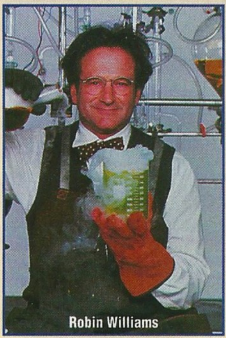

Keanu Reeves

unatkozó lánya, **Ewan** pedig a cég balek takarítója, aki szabadidejét regényírással tölti. Lehetetlen, hogy ez a két ember összejöjjön. Vagy mégsem?

A HONI VIDEÓTÉKÁKBAN

februárban is több olyan filmmel találkozhatunk, amelyet vagy láttunk már moziban vagy elmulasztottunk megnézni, most viszont pótolhatjuk elmaradásunkat. Például a *Halálos terápiá*val. Ebben egy fiatal orvos rádöbben, hogy nyomtalanul eltűnt egy korábbi páciensének holtteste, s adatait a kórház mindentudó komputerében is hiába keresi, azok semmivé váltak. Nyomozásba kezd, s meglepő felfedezé-

Robin Williams

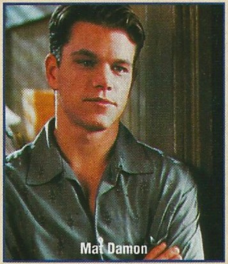
sekre tesz szert: rádöbben, hogy nem egyedi esetről van szó, s a szálak főnökéhez vezetnek... **Hugh Grant, Gene Hackman** és **Sarak Jessica Parker** játsszák a főszerepet.

Con Air – A fegyencjárat **Nicolas Cage** akciófilmje, társai **John Malkovich** és **John Cusack.** Különleges repülőgépen szállítják a világ legveszedelmesebb fegyenceit, akiknek mégis sikerül megkaparintaniuk a gépet...

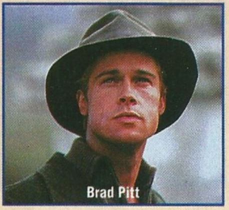
Meglesni és megszeretni – ez már egy romantikus vígjáték **Meg Ryan, Matthew Broderick** és **Kelly Preston** főszereplésével. Elhagyott szerető, szomorú szerelmesek, majd víg vég...

Jean–Claude Van Damme és **Mickey Rourke** tűnik fel a *Nyerő páros*ban, melyben nehéz a terroristaelhárítók élete...

Jön a *Moszkító part*, **Peter Weir** rendezésében, **Harrison Ford**dal, és a tragikus sorsú **River Phoenix**szel. **Paul Thoreaux** híres regényéből készült az alkotás, melyben egy álmodozó feltaláló elhatározza, családján próbálja ki elméleteit. Egy ritkán lakott vidékre költözteti

Matt Damon

Brad Pitt

őket, ám a kísérletek kevéssé biztatóak...

Csak videón jelenik meg a *Tengerre Tata* is, **Jack Lemmon** és **Walter Matthau** játékával. Rámenős hölgyekkel, ravasz kapitányokkal gyűlik meg a két öreg baja.

Shakespeare vígjátéka is megújul **Nigel Hawthorne, Ben Kingsley** és **Helena Bonham Carter** főszereplésével. A történetet a XVIII. századba helyezi át **Tervor Nunn** rendező. Romantikus kalandok, cselszövések, bosszúvágyak fűszerezik a filmet.

A MEGVÁSÁROLHATÓ KAZETTÁK

között ott lesz a *Susi és Tekergő* Walt Disney-rajzfilm. Tekergő a bohém kóbor eb, Susi pedig az elké-

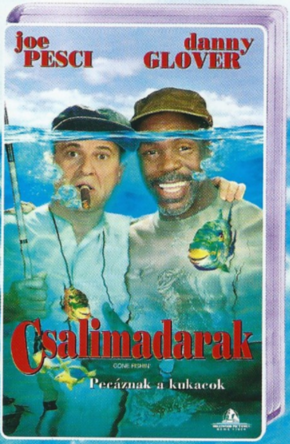
Holly Hunter

nyeztetett, csodaelegáns, törzskönyvezett kiskutya. Tekergő mégis vásárra viszi érte kutyabőrét.

Mel Gibson, Rene Russo és **Gary Sinise** főszereplésével nagy siker volt moziban is, tékákban is a *Váltságdíj*, melyet hamarosan véglég hazavihetünk és eltehetjük gyűjteményünkbe. Az 1984-es esztendő egyik legnagyobb sikere volt a *Szellemirtók*, **Bill Murray, Dan Aykroyd, Sigourney Weaver, Rick Moranis, Harold Ramis** játékával, **Ivan Reitman** rendezésében. A siker a második résszel 1989-ben, hasonló szereposztással megismétlődött. Most mind a két kedves vígjáték újra megjelenik, közvetlenül a lakosság számára.

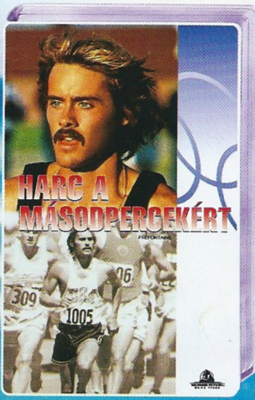
VIDEOPREMIER

JANUÁR 29.

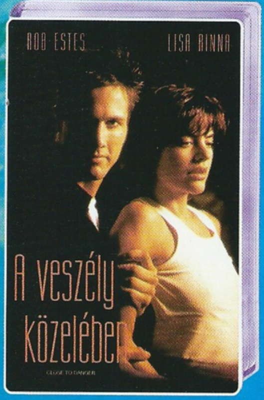
©HOLLYWOOD PICTURES COMPANY

Gus és Joe, a két öreg cimbora a nagy fogásra vágyik. Azt remélik, nemsokára övék lesz az évszázad csukaharcsapisztrángcápája. De hát velük úgyis mindig másvalami történik, mint amit szeretnének. A nagy zsákmány a vízből csak röhög rajtuk, a damil összecsomózódik, a csaliról meg kiderül, hogy halriasztószerrel kenték be. Már ennyi is elég lehetne egy vidám pecás hétvégéhez, de a mulatság csak akkor lesz teljes, amikor a maffia is kiveti rájuk a hálóját. A két tökkelütött belekeveredik élete legnagyobb kalandjába, és nemsokára csodás nők, ékszerek és rabolt milliók között kénytelenek lavírozni. A két partravetett csalimadár nyakig ül a pácban!

©HOLLYWOOD PICTURES COMPANY

Steve Prefontaine különleges ember volt. Minden szabályt áthágott, minden kihívást elfogadott, minden rekordot megdöntött. Nem ismert sem istent, sem embert, ha az álmai valóra váltásáról volt szó. Nem kímélt senkit. Magát sem, mást sem. Győzni akart, pedig mindenki esélytelennek tartotta. Sérülten, sebesülten is egyedül az arany lebegett a szeme előtt. Ezért futott. Ezért élt.

©RYSHER ENTERTAINMENT,INC.

Adam helyes, kedves srác. Jennifer nem sokkal megismerkedésük után szakít előző barátjával, és egyre több időt tölt vele. De ahogy közelebbről is megismeri, rá kell jönnie, hogy Adam fantasztikus intelligenciája különös, veszélyes gondolatokat takar.
Adam krimit ír. Állandóan egy gyilkosságról beszél, melyet még nem követtek el. Jennifer félni kezd, de nem tud mit tenni. Úgy érzi, tragédia közeleg, csakhogy fogalma sincs, ki lesz az áldozat. Egy ismeretlent kell megmentenie…

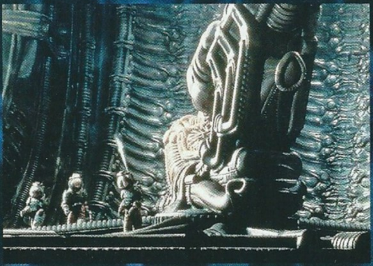
©TOUCHSTONE PICTURES

A LEGJOBB VIDEOTÉKÁKBAN!

FEBRUÁRI VIDEOPREMIER

MEGVÁSÁROLHATÓ videokazettán

ALIEN
A NYOLCADIK UTAS: A HALÁL
RENDEZTE: RIDLEY SCOTT

HALÁLSIKOLY SZELI ÁT AZ ŰRT

A földi antennák egy távoli, elhagyott bolygóról sugárzott rádiójelet észlelnek. Űrhajó indul az üzenet nyomába, melynek legénysége azt hiszi, tökéletes fegyverzete minden meglepetés ellen elég védelmet nyújt. De nemsokára már csupán egyikük él. Ripley talán megmenekülhet. Csakhogy már nem biztos benne, érdemes-e...

ALIENS
A BOLYGÓ NEVE: HALÁL
RENDEZTE: JAMES CAMERON

A TOTÁLIS HÁBORÚ

Ellen Ripley volt az első ember, aki találkozott földön kívüli élettel, és életben maradt. Tapasztalatai felbecsülhetetlenek. Az ő segítségével talán sikerrel járhat az idegenvadász különítmény akciója. De talán az állig felfegyverzett különleges osztag sem elég, ha az űr gonoszságával kell megküzdenie.

ALIEN³
A VÉGSŐ MEGOLDÁS: HALÁL
RENDEZTE: DAVID FINCHER

RETTEGÉS³

Ellen Ripley ismét szembekerül legyőzhetetlen ellenségével: küzdelmük az univerzum legveszélyesebb bűnözőinek fegyenctelepén folytatódik. Ezúttal azonban Ripley csak magára számíthat. Fegyvertelen, magányos, kiszolgáltatott. A halál birodalmában jár, és nem találja a visszautat...